

АПРИЛ 2023

ЛИК

ПОЕТЪТ

Константин Павлов

*Одеска, Три пъти,
сях на гости на самия себе си.
Доманицът не ме разпозна
Три пъти ме издубни.
... безсмъртие!
... мета...*

МАРШКИТЕ ПОЕТИ В ПРОТИВОРЕЧИЕ

С РЕЖИМА

ISSN 0324-0444

23004

Цена: 5 лв.

9 770324 044004

ДЕКЕМВРИ

ЯНУАРИ

ФЕВРУАРИ

МАРТ

ЛИК
Литература Изкуство Култура

СЪДЪРЖАНИЕ

Поетът Константин Павлов

- 2 *Чудото Константин Павлов, Румен Леонидов*
- 10 *Постигане на цялостния дух, Ани Иаков*
- 14 *Навременният отказ от смъртта, Марианна Георгиева*
- 20 *Какво е да си дъщеря на Константин Павлов...
Разговор с Донка Павлова*
- 22 *Константин Павлов в архива на БТА*
- 56 *Михаил Неделчев: Големите поети се раждат рядко*
- 62 *Музика, стиховете и миниатюри. 25 въпроса към Константин Павлов, Румяна Таслакова*
- 66 *Фондация „Рефлектор“ за Константин Павлов...*
- 68 *Национална литературна награда за поезия „Константин Павлов“ – 2022 и 2023 година*

БТА ЛИК

ТЕМАТИЧНО ИЗДАНИЕ - АПРИЛ 2023

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ТЕЛЕГРАФНА АГЕНЦИЯ

ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР:
Кирил Вълчев

ПЕЧАТ:
Издателство
„Изток-Запад“
ISSN 0324-0444

ГЛАВЕН РЕДАКТОР:
Георги Лозанов

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР:
Яница Христова

КОРЕКТОР:
Евелина Стефанова

КОРИЦА:
Фондация „Рефлектор“
Снимка: личен архив
на Донка Павлова

ДИЗАЙН И ПРЕПЕЧАТ:
Маряна Шадрина
Данаил Алексиев

КОНТАКТИ:
Българска телеграфна
агенция
1124 София,
бул. „Цариградско шосе“ 49
РЕКЛАМА: reklama@bta.bg
02 926 2306

В БРОЯ СА ИЗПОЛЗВАНИ СНИМКИ ОТ:
архив на Пресфотото БТА,
pressphoto@bta

Чудото Константин Павлов: „Геният е несъвършен. Бездариято е по-близо до абсолюта!“

Румен Леонидов

София, 8 септември 2021 г.
В Американския център
на Столична библиотека
се състои премиерата на
книгата "Евгений Бакър-
джиев във възхода и разпа-
да на синята идея". Водец
на представянето на кни-
гата е Румен Леонидов

Румен Леонидов е роден на 17 май 1953 г. в София. Автор е на стихосбирките „Предупреждение“ (1977 г.), „И огънят си спомни за искрата“ (1982 г.), „Голям и малък“ (1990 г.), „Неточните размери на живота“ (1995 г.), „Сънят на продавача“ (1997 г.), „Край на митологията“ (1997, 2009 г.), „Класически парчета“ (1990 г.), „Сляпа неделя“ (2011 г.), „Румботавър“ (2013 г.), „Покаяние Господне“ (2019 г.), „Панихиди за птици и поети“ (2019 г.), „С върха на езика“ (2023 г.).

Има два сборника с проза – „Уплашеният човек“ (публицистика, 2011 г.), „Деветият кръг на Рая“ (есета за художници, 2016 г.), както и една пиеса, монодрамата „Речта на селския крал“ (2013 г.), поставена от Елин Рахнев.

В чужбина са преведени четири негови сбирки: „Камък в бламото“ (Скопие, 1998 г.), „Край на митологията“ (Варшава, двузично, 2007 г.), „С върха на езика“ (Люблина, двузично, 2009 г.), „Findelamythologie“ (Париж, 2022 г.).

За сбирката му „Голям и малък“ е отличен със „Сребърен плакет“ (1995 г.) в Рим, Италия. През 2012 г. получава „Кристалът на Виленца“ – най-престижната награда за литература на Република Словения.

У нас е носител на няколко литературни отличия, между които студентската награда „Васил Воденичаров“ (1977 г.) за дебютната си книга „Предупреждение“. През 2008 г. печели първа награда за поезия в Мелнишките вечери на поезията. През 2010 г. му е присъдена първа награда за поезия от националния хумористичен конкурс „Каунь“ в Хасково.

Отличен е с приза „Иван Николов“ (2011 г.) за книгата „Сляпа неделя“, а през 2016 г. става лауреат на националната награда „Никола Фурнаджиев“ за цялостно литературно творчество. През 2023 г. е обявен за първия носител на литературната награда на Академия „Иван Давидков“, за открояваща се творческа самобитност, обществена ангажираност, нравствен стоицизъм, усилия за обогатяване на българския език и за отстояване на националната идентичност.

Стихове на Румен Леонидов са публикувани в 15 страни: в САЩ, Англия, Русия, Италия, Унгария, Индия, Гърция, Сърбия, Хърватия, Австрия, Албания, Украйна, Молдова, Северна Македония, Полша, Словения.

Участвал е в международните фестивали на поезията в Делхи, Тирана, Багдад, Варшава, Струга, Гевгелия, Медана, Вилиница, Веленъе и др.

През декември 2019 г. гостува в САЩ по покана на посолството ни във Вашингтон, на консулството ни в Чикаго и на сънародниците ни в Чикаго, Питсбърг, Вашингтон и Филаделфия, където представя „Покаяние Господне“ и „Панихиди за птици и поети“.

Носител е на „Златна значка“ на Съюза на преводачите в България. Отличието му е присъдено за редакционната и преводаческата работа в сп. „Факел“. Участвал е със свои преводи в два сборника на Владимир Висоцки („Избрани стихотворения, 1983 г., 1985 г., „Завръщане“, стихове и проза, 1990 г.). Заедно с Рада Баларева е превеждал стихове и песни на френското явление Борис Виан („Пяната на дните“, 1989 г.). Публикува преводи на латвийския лирик Ояр Вауцетис в сборника „Леген вображ“ (1987 г.).

През 2014 г. Асоциацията „Българска книга“ обявява Румен Леонидов за „Рицар на книгата“, отличието му е присъдено за създаването на сайта „Лира.бг.“ и на електронното списание „Факел.бг.“, носител на Националната награда „Хр. Г. Данов“, 2013 г.

На 2 април 1933 г. се ражда бъдещият поет от Бъдещето Константин Павлов. Изплакал е в Царство България, живял в Царството на еднопартийната посредственост, издъхнал през 2008 г. в Републиката на масовото чудо от мутри и милиционери... През 2023 навърши първите 90 от предстоящите още 900 години безсмъртие.

Но Коста не стана масово чудо като грузи песнопейчовци, защото чудото му нямаше как да бъде масово, защото като поет той носеше в душата си Вишлеевската звезда на вълшебник, а не теглилки на търговец. Чудото му най-сполуч-

ливо е определил поетът и граматург Иван Рагоев, царство му небесно. Той каза: „Константин Павлов е натоварен от природата да бъде допълнителност към нея!“.

Някога не го разбираха, но го тълкуваха. Сега уж всички го разбират, но няма кой да го разтълкува. В стиховете му няма подтекст, а светкавично движеща се мисъл, която носи текста. Затова е изумително труден за разнищване, за проникване в знаците му. С една дума – познатите ни начини и средства за анализ за творчеството му се оказват отчайващо непригодни.

К. П. бе философ от огромна величина, мегафилософ. Ето един фрагмент:

„Робството не е стаж за бъдеща демокрация. Механизмът на диктатурата е нещо по-цялостно и по-разбираемо, отколкото демокрацията. Демокрацията е сложен и противоречива – във всеки отделен момент; целта ѝ е по-висша от самата нея. Това обяснява феномена, че диктатурата има привърженици дори сред своите жертви“.

Неговите фрагменти днес са най-четени и най-достъпни за широката публика от всичко, което е написал – няколко стихосбирки, пет пиеси, десетина киносценария, някои от които още непубликувани.

Тези, които бяха близко до него, знаеха, че той е най-бързомислещият човек на планетата, най-остроумният и ироничен срамежливец. Единича мярка за гордост, достойнство и почтеност. И за нас, неговите приятели, той е най-необикновената личност, която може да се срещне в епохата на безбожния залез на времената.

Константин Павлов доизвиси вкуса ни към изкуството, обнови поезията ни, направи я много различна, обърна и обърка представите ни за личност, за новаторство и абсурдизъм, нахлу в киното ни с лекотата на гений, защото безспорно бе необикновена личност.

Още с най-първите си стихотворения в двете първи книжки той прави заявка за феноменалност, която разтърсва от гръното до небето националната ни представа за начин на поетическо изразяване. Това духовно разместване на съзнанията му коства много – жигосан е завинаги от критиката, но младата публика полудява по него. Колкото повече неуморно го разпъват на кръста, толкова повече неговите почитатели преписват стиховете му на пишещи машини. Копирни уреди по онова време липсват, а и са под строгия и бдителен контрол на надзорателите на идеологическата чистота.

Още при първото осезаемо докосване с тази словесност най-неочаквано фронтално ме блъсна

антимонументалната модерност на прочетените стихове, чийто отец бе Константин Павлов. Гениалната му универсалност, доброволният му отказ да бъде завързан за традицията, небивалото му новаторство, извело поезията ни до абсолютно непознати нам полета, ниби и далечни територии, бе неочакван от никого празник.

Това е Поезия на извадената изяцна сабя, изкована от ирония, нанасяща понякога саблени удари, но и способна на нежна саркастичност, гравирана с необхватна умност, особен вид музикалност и непознати ритми. Стиховете на Павлов са толкова социално предизвикателни, колкото и политически непоносими, освободени от всякакви съображения. И всичко това е подчинено на изключителна хигиена на духа, на извънредна чистоплътност на душата, която някои обществени глашатая наричат публична почтеност. В общност като нашата подобно понятие е смешна дума.

Поразително беше как Константин Павлов умее да говори естествено на няколко равнища според ситуацията. Високообразовано и неразбираемо пред претенциозни и издухани лица, които той иронизираше в недостъпна за тях форма, или пък как достъпно говореше с люде на средно равнище. Както и със смущаващо остроумие – блестящо, уникално, светкавично, особено ако имаше срещу си глупаци, които желаят да му се харесат.

И съвсем хлапашки и простонародно – диалогично-улично със сервитьори, шофьори, портieri на клубове за писатели и журналисти, на които винаги оставяше голям бакшиш, без те да подозират кого возят или посрещат.

Имаше и четвърти вид изказ – когато прякваше да каже добри, вълшебни думи за нещо, той беше най-нежният и най-вълшебният приятел, толкова естествен и необичаен в своята искреност и топлина, както според мен кой гений на света не е говорил, защото всеки гений освен от своята лудост по някакъв начин е обсебен и от своята изключителност.

Константин Павлов беше овладял до съвършенство и гресирал по необикновен начин и своята лудост, и своята изключителност. Той не ги навираше нито в носа, нито в гебелогъзието на никого. И го правеше само когато го засенат или съзнателно предизвикат и когато тенденциозно го обвиняват. Той беше болезнено достоен човек и съхраняваше своето достойнство по непогражаем начин. Литературните милиционери, в невъзможността си да разтълкуват неръкотворната му поетичност, го обвиниха в шизофрения. Но за този случай ще пиша на друго място в този текст.

За мен всеки негов стихотворен рег носи възхитителната френетичност на самоотбраната – колкото интимна и персонална, толкова самозащита на личната му представа за достойнството на всеки човек като обществено животно.

Коста беше сам, неразбран, подценен, преживя продължителен опит да бъде унищожен само защото беше гордо същество, което не се съобразяваше с наложените обществени авторитети нито в писането, нито в начина на вдишване и издишване, нито в загължителното отношение към Бога и Дявола.

Трябва да знаят всички, които лично не са се докосвали до него, които не са общували с неговото живо същество, че той беше много добронамерен и сърдечно обичан човек. Не беше нито егоцентрик, нито маниак, нито фанфарон. По неговото време имаше много такива около него, под и над него, че той не си позволи отвлечението от тях да го превърне в лична манифестация.

Но Коста Павлов болезнено изтърпя и дочака техния фалит на псевдопоети и псевдограматурзи, псевдосценаристи и псевдобелеметристи всякакви. И понеже кой гений не успя да му затвори устата, да изгържи на жилото на неговото жигосване, това го стори Господ Бог или сестра му Сатаната. И когато беше лишен от физическата възможност да говори, той продължаваше да бъде Князът на Словото, Князът на Българското волнодумие, макар да знаеше, че никога няма да бъде признат за такъв от този днешен народ. Тази обречена участ той прие с насмешка, с усмивката на човек от бъдещето. Бъдещето, което всички прогнозираха, но тайната му знае само един. И той се нарича – кратко и ясно – Константин.

Когато през 1980 г. най-сетне го приеха в Съюза на българските писатели. Бях по работа в писателското кафене и точно тогава някой нахлу с новината, че мнозинството в Управителния съвет е гласувало „за“ за опасния творец, че са го допуснали в официалния си редови състав. За всички, които боготворяхме поезията му, това беше небивала радост - яростната съпротива на старите вълхви до сетния момент правеше заслуженото му признание абсолютно несигурно. Но все пак, макар и с отвлечение, те бяха гласували да бъде приет заедно с имената на неколцина млади лирици, някои от които деца на известни татковци. Да не говорим, че самият Павлов беше вече над 47 лазарника и можеше да бъде родител на другите новоприети дарования.

Но за нас, влюбените в Коста и неговите метафорични мълнии, в крайна сметка това нямаше значение – с идването на Любо Левчев на върха на СБП започна обновлението на редиците на мухлясалата организация. И това нямаше как да стане без компромиси.

Щом чух новината за приемането на любимия ми поет, скочих и отърчах до фойето на кафенето, където на стената висеше телефонен апарат, работещ с монети. Моментално набрах домашния номер на Павлов и с небивало въодушевление му снесох благата вест и горещо му честитих, споделяйки цялата си обезумялост от радостно вълнение. Отсреща ни звук, ни стон, но след известен брой секунди чух въпрос: „Като какъв съм приет?“. „Как като какъв?“, не схванах веднага. „В коя секция са ме приели, като поет или като кинограматург?“.

Разбрах и изпрезнях. Това бяха две различни неща, компромисно бяха гласували с „да“ и тикнали във втора глуха... С което му казваха в очите – не се мисли за поет, не ти е мястото между нас, иди да членуваш в секцията, в която има десетина незначителни автори, които не могат да пишат проза, но са пробили в киното...

Каква бе светкавичната реплика на Коста? Същата, която години по-късно, когато Господ му забрани да говори, но въпреки това той я изричаше с ръмжене. И винаги ясно я чувах, когато бе ягосан: „Мамата!“.

Бях твърде млад и не по-малко наивен от сега, но тогава бързо схванах, какъв гаф съм сторил. Вместо да изпиша вежди, извадих окомото на новината. Онемях в глупаво мълчание. Но новоприетият член на СБП успя да ми рече: „Еби им майката, чакам те вкъщи!“.

Заварих го в кухничката на „Евлогий Георгиев“ 93. Беше отворил бутилка гроздова „Акад. Неделчев“ и нарязал парче сирене в плитка чиния, върху която бяха подпрени две вилчици. В суматоката изобщо не се присетих пътьом да му купя бутилка от любимата му полска водка.

След като през 1965 г. излиза втората му стихосбирка „Стихове“, младият, едва 32-годишен поет е обявен от критиката за враг на народа, за извратен абсурдист, демоничен тип и прочие. Оценките са отрицателни, отричащи, заплашителни, унищожителни, предупреждаващи, диагнозираци, аламираци, призоваващи към разправа. Изкарват го психопат, ненормалник с перверзна

Созопол, 6 септември 2013 г.
Представяне на книгата „Румботавър“ на
Румен Леонидов

фантазия. Поезията му била лепнеца мръсотия. Нарочен е в непонятното естетизиране на грозното, гадното, отвратителното. Пишат, че К. Павлов поетизира грозното, безобразното. Неговите стихове били вдъхновение на омразата, доведена до пароксизъм, на оная омраза, която се подхранва от най-лошите страсти на човека.

Бил мрачен и негативистичен, насочил се е към двусмислицата, песимизма и безплодието, като поет усилията му нямали бъдеще. Неговият лиричен герой е определен като носител на крайно ограничен „багаж“ от мисли и емоции. Много често този герой бивал обладан от страх, причините за който не се изясняват, нито пък изобщо се казва нещо определено.

Ето още цитати: „Неговите стихове са „опасни – будят долни инстинкти, развъртават духа“. „Питаме се: позволени ли са на човешката фантазия такива гръзки предели на цинизма и не се ли явява иронията, доведена до степен на извратеност, съучастница на пошлостите, които измисля?“

„К. Павлов често пъти, като няма какво да яде и гложди, започва сам да се изяда, започва да произвежда и възпроизвежда киселина, която, преди да разложи фалшивите устои на обществото и да излекува раните, разяжда самия него.“ И още: „Всъщност тук е изградена вавилонска кула на черногледството. Под булото на поезията е извършено кощунство. Тези похотливи бебета с мустаци и бради, живо ограната лицица, която тича и кокошките я кълват на голо, закланият, който насън пеел песни, въргалянето в локвите, паяците, които изгаризват миналогодишния череп на една муха, свинският мехур, ударите на бича върху стара конска кожа, придружени от изяцна реч и разбираема мелодия... премного е. Премного е всичко това!“

Чак 18 години по-късно, през 1983, вече като член на СБП, излиза сборникът му „Стари неща“, включващ само публикувани стихове и част от киносценариите му. Такова е решението на цензурата. Но тогава, през 1965 г., тон за последвало-

то поголовно отрицание дава и крайно уверена позиция на издателите му. Вижте какво пише на последната страница на тази книжка „Стихове“. Подобен случай няма в цялата българска книжнина:

„Издателство „Български писател“ предлага една своеобразна и в някои случаи оспорима с авторското си виждане книга. Своеобразието си дължи както на необичайната логика на образите, така и на изразните средства, които водят на места до неяснота на авторския замисъл. Надяваме се, че книгата „Стихове“ от Константин Павлов, публикувана като творчески експеримент, ще даде възможност за полезен литературен разговор по тенденциите в творческото развитие на някои млади поети.

Издателството моли читателите да изпращат своето мнение за книгата на адрес: „Български писател“, ул. „6 септември“ № 35, София“.

Какви са последствията за младия Павлов, за младия съпруг и баща, за сатанизирания поет? Отстранен е от всякаква литературна работа, дори през 1966 г. е махнат като външен рецензент от изд. „Български писател“ по препоръка на големия поет Георги Джагаров (председател на Съюза на българските писатели от 1966 до 1972 г. и заместник-председател на Тодор Живков в Държавния съвет). По същото време министър на културата е нежният лирик Павел Матев (председател на Комитета за изкуство и култура от 1966 до 1975 г.). Той е естрадно всеизвестен, но това не му пречи да бъде не по-малко безпощаден и да разпорежи до всички негови подчинени власти да бъде наложена, според изказа му, „пълна икономическа блокада на този Павлов“, сякаш поетът е ембаргова държава. Сякаш този уникален, извънреден творец е вражеска страна, с която сме във война

и която трябва да бъде унищожена от жаг и глад.

Някои от по-ниските етажи на властта се питат: „Защо?“ Само министърът послушник знае безотговорния си отговор. И си го отнася в гроба.

Дали Бог е простил на всички кандидат-екзекутори на К. П., не знам. Това си е Негова работа. И съвет не мога да Му дам. Но мнозина от тях умряха приживе – първо, публиката ги забрави, второ, литературните им апологети спряха да ги величаят и правят вятър с паунови пера, потопени в кръв, трето – години наред след Десети ноември Коста Павлов стърча над покойниците им като самотен кръст, като среден пръст. А дори тройният мозъчен инсулт, който го сполетия и от който онемя, не го уби. Нито интелектуално, нито творчески бе отмаял. Павлов написа нови неща, дописа стари работи, извади черно-бели картини от цветната си душа, даде грандиозно интервю с бистра памет и бисерна словесност.

Преди година време Стефан Цанев отрони: „Константин Павлов е светец!“

След като в продължение на 20 години цензурата го обрече на пълно мълчание и му забрани да публикува, после съдбата отново му отне възможността да говори... Когато умра, ще поискам среща с Господ и ако Той се съгласи да се видим, ще му задам само един-единствен въпрос: „Защо, Боже, затвори устата на този поет, който цял живот бе преследван, уволняван, обвиняван, руган от критиката, упрекван от властниците, защо в края на пътя му Ти му отне думата? Какво толкова страшно имаше да ни каже Коцето Павлов, че Ти не му разреши да го изрече? Какво е онова, което не трябваше да чуем? Кажете ми, моля те, поне аз да го науча от Теб!“

На едно място Коста П. пише за себе си: „Аз съм убит поет – пиша от отвъдния свят – с един крак в живота“. А на друго четем: „Аз съм един вампирясал Ангел“.

Следват десет години – от 1965 до 1975 г. – през които Павлов е напълно безработен, без право да публикува каквото и да е и където и да е, без право да се докосва до литературна работа. Тогава започва да превежда стихове под чужди имена, за да сколаса да преживее някак с гребни суми. Под блестящите му преводи се подписват редица негови почитатели като Блага Димитрова, Невена Стефанова, дори Христо Радевски, които получават вместо него хонорарите и тайно му ги

предоставят. С Валери Петров са на диаметрално противоположни полюси в разбирането си за поезия, но често съм ги виждал да сядат само двамата на чаша вино „Под липите“. Чувал съм, че Валери, за да не унижи по-младия си събрат, от време на време минава покрай дома му и без да му се обади, пуска в пощенската кутия на сем. Павлови някаква сума, запечатана в хартиен плик...

Коста Павлов има малко дете и млада жена, чийто баща е изтъкнат химик – проф. Цвятко Мутафчиев (1896 – 1964), който през годините им помага да оцеляват финансово. Но след като професорът почива, положението на младото семейство става съвсем отчайващо, ситуацията направо загрубва.

Принуден от обстоятелствата, Коста Павлов решава да подаде заявление за работа в Киноцентъра – кандидатства за длъжността общ работник. Това веднага става известно на властниците, следва и откровена заплаха:

„Павлов, спри да се правиш на инте- ресен и да предизвикваш скандали!“

Предупреждението е изречено от издигнат в партийната йерархия литературен велможа, докато двамата се разминават на пл. „Славейков“.

Какво се е размътило в главите на високоотговорните фактори, не знаем, но знаем, че не след дълго Коцето, както всички, които го обичат, го наричат, е назначен в „Бояна“. Но на половин щат. И то към финансовия отдел не за да работи като ревизор, а за да чете сценариите като стилистичен редактор. При това с категорично условие – да не се мярка изобщо в Киноцентъра, защото там и стениите имат уши. И не е желателно да се разчува, че ембаргото върху поета е приключило.

Генерален директор тогава е Никола Ненов, който по-късно, вместо да контролира изкъсо врага на народа, взима, че се влюбва в невероятния дух на този извънреден човек. Но това е друг сюжет. Кольо Ненов е все още жив и може сам да разкаже за своята „слабост“ към непокорния гений на Коцето.

Насетне нещата се подреждат така. Покойният тъст на Павлов освен жилище в София оставя на младите и една гървена, паянтова барака, тип бунгало, която клечи близо до Киноцентъра в Бояна. Това е обиталището на поета, тук той почти целогодишно живее с любимото си куче, тук идват всеки ден известни и неизвестни кинодея-

тели, най-вече сценаристи, носят му пакети с текстове, които поетът чете и поправя. Предлага им варианти на по-живи и по-естествени диалози, препоръчва им нови пасажи, подказва им интересни, необичайни сюжетни ходове. (Казано в скоби: Коста не е съвсем случайно попаднало цвете в лехата на българското кино. Още в края на 60-те години общува със Захари Жандов и след като прочита сценария на бъдещия му черно-бял филм „Шибил“, предлага на мастития режисьор последните кадри да ги направи в цвят. И ако погледнете в Уикипедия, ще видите, че пише – 22 март 1968 г. „Шибил“, 90 минути, черно-бял/цветен.)

И тъй, всички са доволни от „финансиста“, повечето са редови кандидати за слава и започват да го боготворят, хвалят го наляво и надясно, че много го бива, че е роден за сценарист, че талантят му плаче за кино.

Нямам представа точно кога официално е предназначен за редактор, но през 1976 г. излиза първият му филм, който веднага става етап от развитието на родното ни киноизкуство. Лентата се казва „Спомен за близначката“ и сюжетът е специално написан за великата ни актриса Невена Коканова. Поводът за написването е творчески спор, завършил с троен бас между Коста Павлов, от една страна, и двамата режисьори – Христо Христов и Любомир Шарланджиев, според които „финансистът“ няма да може да сътвори достоен сюжет за мечтания филм.

Дали нарочно са го провокирали, или на пияна глава просто съзнателно са го гразнили, но лентата и до днес има вълшебно въздействие, ролята на Невена е безсмъртна, ехото от успеха и тогава е небивал... Първият човек в гържавата Тодор Живков гледа „Близначката“, изказва се възторжено, хвали младия, 43-годишен сценарист, „такива млади хора са ни нужни“, Шарлето се тупа по гжоба и вика: „Браво, Коце! Димитровската награда ни е в кърпа вързана!“.

Но Георги Джагаров (който от 1971 до 1986 г. е председател на Съвета по развитие на духовните ценности на обществото при Държавния съвет на НРБ), любимецът на Тато, веднага обяснява на генералния, че се е произнесъл малко неподготвен и че е подведен, че К. П. е известен като идеен враг на народа...

И спасява, без да иска, дисидентна Павлов от най-високата гържавна награда.

След „Спомен за близначката“ Коста продължи да обновява българското кино. Точно през две години последователно се появяват вълшебните

„Чуй петела“, „Илюзия“, „Масово чудо“, „Бяла магия“, „Памет“. Според поета най-добрият му филм е „Селцето“, 5-сериен телевизионен игрален филм, който е направен през 1978 г., но е спрял от цензурата. Излъчва се по БНТ едва през 1990 г., когато цялото ни общество се тресе от революционна треска и от поредица площадни митинги. И никой от масовата публика не го е ния за някакво си киноизкуство. Пък било то и забранено.

Освен на стихове и сценарии Константин Павлов е автор и на пет пиеси – „Птици“ (1968 г.), „Бунт в неделя“ (1968 г.), „Древна трагедия“ (1969 г.) и „Персифедрон“ (1993 г.).

У нас те почти не се поставят на сцена. В Германия, Австрия и Швейцария с огромен успех се играха в продължение на години „Персифедрон“ и „Бунт в неделя“. Появиха се и изключително ласкави отзиви.

Коста Павлов и чудото. Всъщност чудо няма. Погледнете от висотата на 2023-та битието на Константин Павлов. Няма как да не видите, че казаното и написаното от него ужасно логично се вписва в новия век, но преди това по безподобен начин е преподредило предишния. Вгледайте се в неговата последователна – и самоубийствена в много моменти – вярност към себе си. Това нито за миг не прави Константин Павлов свръхчовек, а обратно – само го доказва като личност. По-просто казано: чрез фантастичната, но не фанатична самозащита на собствения си „аз“ Павлов без патетика и нравоучителни акции защити и оная част от Бога в себе си, с която всеки един от нас идва на този свят.

Павлов не е класик. Той е невъзможен като класик, защото не се вписва нито в литературните кръгове, нито в европейските поетически школи, нито се съотнася към общопонятните дарования. В класиката съвестните съзидатели се бутат за място с нахалните разрушители. Павлов сякаш е извън тези координати. В стиховете и пиесите си е твърде непонятен дори за доцентите, преподаващи литература, за да бъде наречен „класик“. Те и без друго се интересуват преди всичко от това как изглеждат в собствените си очи със своите модерност и постмодерност, отколкото от алхимичния състав на сплавите, които е изобретил дяволският талант на Павлов.

Собствената му естетика, извисена върху неговия магичен елегичен оптимизъм, стои яко запъната на ръба на пропастта. Пропастта между народността в изкуството и елитарността на автора. Между вроденото му съпричастие към

справедливостта и човещината и нежеланието му неговите стихове да станат паша за скандиращия гобитък.

Коста Павлов знае предназначението си, а високото му самочувствие не му пречи непрекъснато да се самоиронизира. И да преминава по магичен начин – от сценарист, оператор, режисьор, художник, осветител, главен или неглавен персонаж – до Бог и Дявол, до Арлекин...

На практика скептическият и еретичен Константин Павлов претърпя един-единствен неуспех. Той не само не успя да отрече съществуването на Бог, но (като на шега) взе, че го доказва. По своя небивал присмехулен начин показва и отношението му към Неговото най-велико Произведение – Човека. Това не обиди Автора на света, но озлоби всички атеисти и шумните му отрицатели.

А когато от Павлов поиска прошка и той не обърна гръб на падналите, Бог го направи свой личен секретар. И го удостои с мълчание – за да гледа как съвместните им съмнения и прозрения се случват.

Оказа се, че може да има възмездие без отмящение, че е възможна победа без реваншизъм, че, Боже!, дори имало всепобеждаващо Добро. Знаем какво му струваше на Константин Павлов тази нечовешка самозащита на парченцето Бог, срещу която с омраза волюваше мнозинството праведни човечеци.

Бог се радва. И продължава да превръща живота му в поразителен сюжет.

Константин Павлов в Париж
© Личен архив на Донка Павлова

ПОСТИГАНЕ НА ЦЯЛОСТНИЯ ДУХ

*Геният е несъвършен.
Бездарието е по-близо до абсолюта.*

Константин Павлов

Ани Илков

Ани Илков (1957 г.) преподава литература и творческо писане в Софийския университет „Свети Климент Охридски“. Бил е гостуващ преподавател в Юнивърсити колидж Лондон и Дели Юнивърсити Делхи. Той е автор на десет книги с поезия, на две с научна проза и на една с политическа публицистика. Защищава докторска дисертация върху творчеството на Константин Павлов и публикува монографията „Несъвършеният гений. Книга за Константин Павлов“, изд. „Полис“, 2010 г.

Във времената на 60-те, 70-те и 80-те години Константин Павлов е много по-верен свидетел по недомогването на човека пред разнородните насилия на идеологията и властта, отколкото който и да било друг творец, писал тогава в България. И понеже твори в една маргинализирана от комунистическото управление страна, той самият се оказва жертва на насилнически опит за маргинализиране. Това наричаме форма или единен символ.

И тази форма е автентичният сплит между изкуството и живота в задълбочаването на „душевния опит“.

Оттук и настояването на К. Павлов за уникалност на индивида и личността до степен понякога на един краен „гностицизъм“:

„За мен съвършенството е в униката“. Или пък: „Всяка човешка душа си има особености и тя не е жанр - сатира, лирика или трагедия. Мисля, че съм непосредствен...“

Той дори не обича да го наричат поет, определя себе си като човек на своята свенлива изповед, а поезията: „Условно за мен поезията е средство за душеспасение. И единствената работа, която не ме дразни и отвращава“.

Но точно „душеспасителното“ в писането на поезия подсказва и една политика по сътворяване на себе си, следвана и налагана с чрезмерната интензивност на сам себе си съдещия човек. В съгенето, което е интелектуално (и на себе си, и на другите), той е просветител, което ще рече – безмилостно критичен, но в опита му на художник модернист гореканоното е изразимо, като се посочи неговата интуиция за екстремно, крайно индивидуиране:

„През 1955 г. реших, че не ме интересува що е поезия и що е изкуство, какво им харесва на хората и какъв съм аз. Ще пиша просто защото ми се пише. Заради основанието, че съществувам. По това време всичко наоколо пречеше човек да се съсредоточи и да намери за кратко себе си. При мен този процес продължи две години“.

Впрочем в един разговор с Росица Димчева поетът е дал и по-разгърнат разказ за изпитанията от 1955 – 1957 г.:

„Започнах да пиша още на девет-десетгодишна възраст. Решаваща за мен беше 1955 г. Не знам как стана, реших, че не бива да пиша така, както се пише. Трябваше да намеря своята абсолютна ав-

тентичност и да се откажа от всякакви правила, да пиша каквото се получи. Годините между 1955-а и 1957-а бяха експериментално търсене на самия себе си и отказ от академичните или школки правила за това как се прави литература. Аз мисля, че ако нещо съм постигнал, то беше точно това съзнание да не робувам на нашата практика. (...)

Беше ми абсолютно ясно какво трябва да направя. Разумът се съпротивляваше, не ме слушаше поради предишното „вековно“ образование. Навиците за изкуство много ми пречеха да намеря себе си. Тогава дойде една лекота, по-скоро духовна (механиката на творческия процес оставаше както преди трудна), не като морално предписание, а като чиста съвест – че пиша стихове, без да насилвам себе си, че съм поет. И промените на стила вървяха успоредно с промените на духа. И затова не се усещаше гръх на експериментаторство. Ония, които виждаха експеримент в начина ми на писане, просто не са имали сетива, за да видят духа ми. И като заключително усещане: хармонията между дух и стил – това е свръхстилт. Други го наричат простота – това е точно тази божествена простота“.

Очевидно е, че тук я няма прословутата квази-романтическа ирония, присъща на много от пишещите в ония години, където в една предпоставено фалшива себеласкателност „душата“ се себенадмозва. Така е, защото го няма вчувстването, романсната влага, наричана от К. Павлов понякога „телешка емоция“. Да надникнеш в „кладенеца“ на себе си изисква известна психическа храброст, доколкото това оцялостяване на личността по принцип рискува да те отведе в лудостта; то не е лесна работа. Но при К. Павлов този жест се оказва и път към гражданската му и творческа доблест. И в двата плана неговият опит е неповторим, уникален, обогатителен за интелектуалната и психическа сложност на българина и е свързан с опитите и постиженията в модернизма от втората половина на двадесети век в света. Влиянията, ако хвърлим едно око и тук на Константин-Павловото поведение и творчество, отиват според мен и надалеч, и в дълбочина - те се разоряват от поколение в поколение.

И все пак, „постигане на себе си“, „изповед“, „непосредственост“ - това са предели на самоосмислянето и почти термини в разбиранията на К. Павлов. Вътре в жизнения му свят те обграждат самата индивидуираща дейност като поле и на святост, и на граматичен риск по прераждането, изразстването, „постигането на цялостен дух“:

„Когато говорим за прераждане, винаги се разбира за прераждане след смъртта. Аз съм убеден, че прераждане има в процеса на биологическия живот - човек претърпява според мен няколко прераждания. И всяко следващо раждане не опровергава бившия близък, а го продължава с някакъв нюанс. [...] Това е нещо като сменянето на змииските кожи. За да се постигне цялостният дух, се минава през няколко мутанта. Този процес не опровергава целостта, а я потвърждава динамично“.

Алефът на неговия ум е хуманистично устроен. Той разпознава като основен такт на личната житейска участ оная диалектика на негативното, чието друго название е суверенност. Тя строи отвътре невидимата сграда на изкуството. Все пак позивите за братство, искреност и обич са почетни – те са и в същността на изповедалността.

Самопознанието е самосъздаване, познаваме този възглед на древните през Ницше. Но в акта на индивидуиране К. Павлов все пак настоява: „Човек е само частен случай на Световния разум“. Това да останеш при изкуството в извисението си на човек не означава ли да се откажеш от Себе си в името на натоварения с вина човешки живот? Поетът казва:

„Чувството за виновност ми е необходимо за творческия процес – твърде важна съставка е. (...) Събирам от историческото сметище изхвърлената чужда вина, обявявам я за своя и я преработвам в чудесни текстове“.

Но не е ли това един възвишен акт, указан в „кризата“ от 1955 – 1957 г.?... Отиването докрай, пожелаването на невъзможното докрай.

Поетът не остава при Себе си – той открива (в) Себе си винаги същия, натоварен с изначални и мрачно-неясни вини всеобщ човешки живот: „Рано роденото го убиват./Късно роденото – /предварителен мъртвец./ Избирай“. Екзистенциалният товар на този невъзможен избор („Макар че не зависи от тебе.“) е самото естество на поетовата суверенност. Тъй култовият жертвен камък в олтаря и черната тога на съдията се оказват с еднакво предназначение. Съдията държи ръката си връз Закона, той е практикуващият Номоса – това по-

следното название етимологически е тръгнало от значението на „укритие“, „леговище на животното“, „пристан“. Затуй, ето: поетът попаднал, винаги попадащ, под ударите на Съдбата и Номоса, е „пристан“, поетът е „леговище на животното“, поетът е – и това е най-точно – „укритие“... Това съдбовно предназначение е в модалността на миналото време. Който застава пред Съдията, е вече осъден. Такъв е същностно-трагическият контекст. Ние го използваме метафорически от редица векове насам. Нашите сетива отдавна не са настроени така, че да могат да уловят разсеяните конкретизации на трагичната предварителна виновност на Жертвата в контекста на Закона. Но ако автентичният избор е вече отменен, винаги вече отменен тук, на тази земя и във времената, които ползваме за живот поради липса на друг шанс, на друга, по-възвишена случайност, поради съвършената ни лишеност от гар – какво правим тогава? И поетът отговаря: „Всички наподобяваме./ Най-истинските наподобяват СЕБЕ СИ./ Наподобяват обаче./ Не постигат СЕБЕ СИ“.

Следва да се добави внимателно и „прозаическото“ разяснение, което К. Павлов дава във фрагмент от своите „Записки“, за да се види тази природна предустановеност, която тук се разиграва фигурално между „генността“ на „генетическото богатство“ в идеалната природна завършеност на всеки отделен човек и „гения“, който актуализира и учленява тук, на този свят, идеалното човешко състояние, без да постига идеята си, чиято звездна отвъдност е свършена и завършена форма на вечност. (В скоби да припомним, че и Романтизмът, и Гьоте дълго спориха по идеалната и въплътената красота, стигайки в лицето на последния го решения, до които К. Павлов е пристигнал самостоятелно. Гьоте казва: „Най-близко до съвършенството е този, който заявява проникателно своята ограниченост“. И ето сега:

„Човек е такъв, какъвто се е родил - формулата на цялото, това случайно генетическо богатство от кръстоски остава една и съща. Мени се само съдържанието на отделните хиксове и игреци. И, разбира се, времето, което не остава въвн от човешката гуша - влияе. То създава възможност отделни черти да бъдат позасилени и тогава приемаме, че човек е лош. Сега човекът е по-лош от самия себе си. Друг път е по-добър от себе си. Но генетичният фонд по същество е един и същ. Не вярвам в механични превъплъщения за 24 часа. Свидетели сме на такива неща и те ме отвращават“.

София, 27 януари 2022 г.
Михаил Неделчев, Румяна Таслакова, Мирела Иванова, Али Илков и генералният директор на БТА Кирил Вълчев на пресконференция в националния пресклуб на агенцията, на която е обявено учредяването на Национална награда за поезия „Константин Павлов“

„Наподобяването на себе си“ очевидно се оказва сложна конструктивна формула, която сплита фоново „генетично богатство“ с актуално поселяване на „гения“ в отсамното царство, тук, на земята - едно негативно или диалектично поселяване. Съответно неговото време, времето на Константин Павлов, неговите представи за време и дело след изпитанието по себеиздирването (1955 – 1957) или себесътворяването радикално се променят по начин, за който той дава следните обяснения.

Частиците вечност – те плуват в нашето ежедневно, малко време. Дали това не е месианското време? Времето на очакването без дочакване. Есхатологията, която е постоянна катастрофа без финал – без минало и бъдеще? Нека проследим чрез даване на пример.

На 4 септември 1990 г. К. Павлов бил запитан от наивна журналистка на вестник „Век 21“ следното: „След „застоя“ времето предлага госта изтощителен ритъм. Ще издържим ли?“. К. Павлов отговаря: „Аз не се надбязвам с времето, аз предпочитам да му поставям капани и – каквото се улови – знам, че си е мое. Вижте колко кожи съм ограл. Доста често сам попадам в собствените си капани, но не се оплаквам. Риск на професията“.

Журналистката, разбирайки нещата със семпла буквалност, минава от наивност в нахалство, докато „критически“ пита: „Такава позиция спрямо времето, как да я определя, не е ли твърде себична?“. Принуден, К. Павлов изнася своя отговор там, където е същинският му избор: „Ако съзира-

те опасност за подобно тълкуване, мога веднага да се изразя по-различно: Убеден съм, че в хаоса на всяко Настоящо Време плават частици от Вечното Време. Това е маята, с която трябва да замесим днешния си хляб. Така по-добре ли е?“.

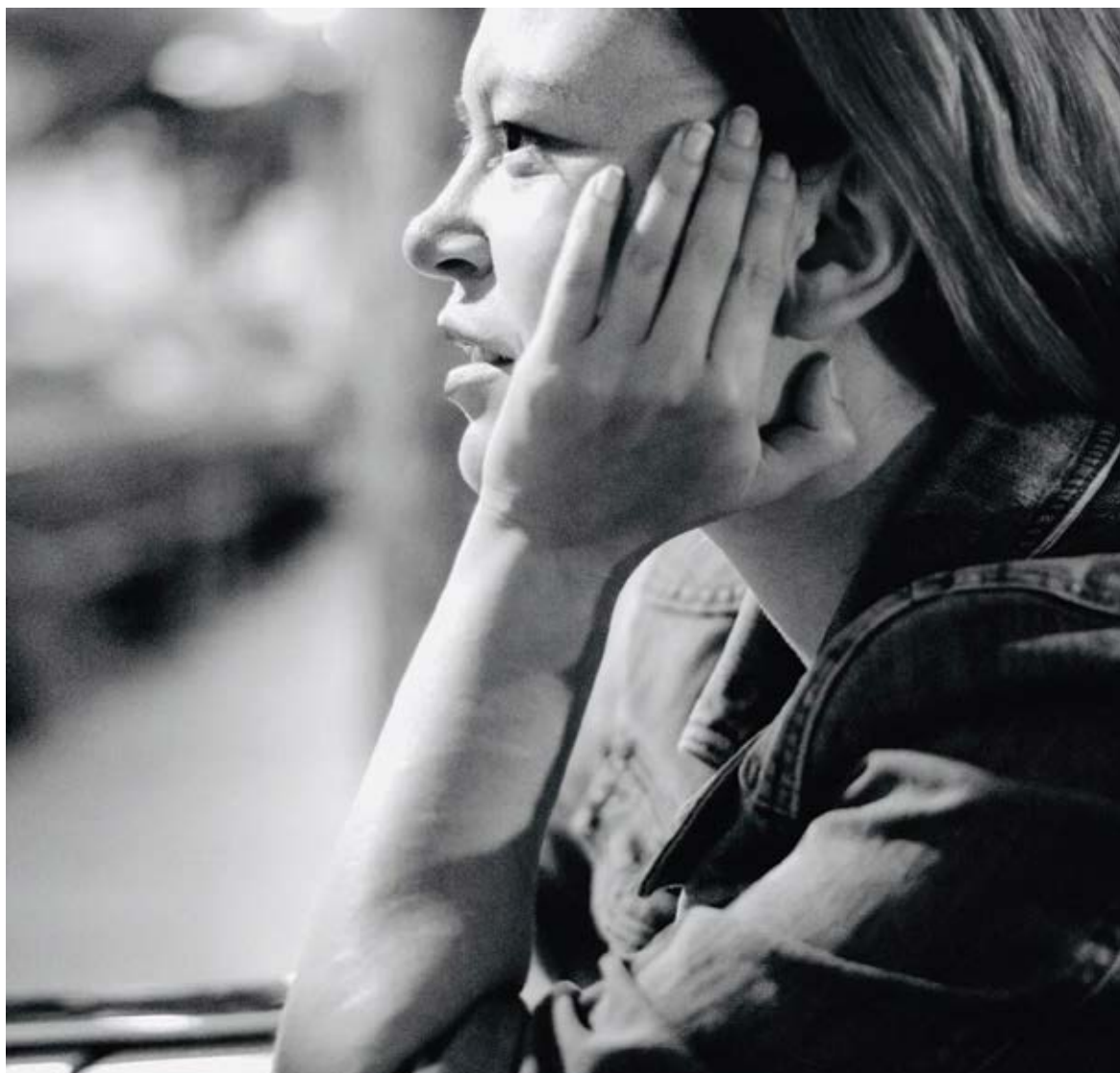
Не съм виждал така разкрит и разпределен микрологичен фантазъм в друг български писател. И доколкото меланхолията предава света на знанието, дотолкова надеждата въпреки съдбата е очакване на спасението от другаде, от Вечното време, месианското време. Дверите все някога ще се отворят – та те и сега не са напълно затворени, те изпускат над нас маната, „маята“ за нашия хляб. Това, което наричаме „минало“, е с нас, това, което наричаме „бъдеще“ – също. Ето затова Румен Леонидов нарече преди години Константин Павлов поет от бъдещето:

„Аз съм рудиментарен отломък

От едно много далечно бъдеще...“.

Това разбиране на поета е разработено в серия от художествени творби и мисловни фрагменти, той го нарича „перманентна съвременност“. То има основно значение в света на авторовите идеи. Именно в несвършенството на гения, докато е тук, на този свят, е гениалното му съвършенство.

Навременният отказ от смъртта

Снимка: личен архив на Марианна Георгиева

Марианна Георгиева

Марианна Георгиева е родена в гр. Уфа, Башкортостан, Руска федерация. Тя е изучавала право, творческо писане, артистични психосоциални практики и психодрама, а в момента – психоанализа и групов анализ към Българското общество по психоанализа и групов анализ (БОПГА) и университет „Зигмунд Фройд“ (SFU), Виена. Дебютната ѝ книга „Длъжникът“ излиза през 2014 г., публикувана от университетско издателство „Св. Климент Охридски“, а първата ѝ поетична книга „Екзотични начини за разрязване на птица“ – през 2016 г., отново от същото издателство. През 2019 г. излиза втората ѝ поетична книга от издателство за поезия „ДА“, а през 2020 г. е публикувана и в австрийското издателство Edition Koggespondenzen. Марианна Георгиева е докторант по съвременна българска литература към Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

„...на един коктейл онази вечер една жена дойде и ме целуна по устните и след това каза: „Толкова съм болна, умирам“. Защо хората го правят? Опитват ли се да предадат болестта си на някого, за да не я имат повече?“¹

На 01.04.1940 г. Уилфред Бион – станал впоследствие световноизвестен психоаналитик и групов анализатор, е назначен като лейтенант към Медицински корпус на Кралската академия на Великобритания. Работи в редица военни болници, включително Военна болница Нортфийлд, където иницира първият експеримент Нортфийлд. Идеята, че може да се прави психоанализа на групи, е възприета и развита, но своето раждане тя получава в работата на Бион с група от войници, завърнали се от ужасите на Втората световна война и неспособни да се възстановят от травмите на преживяното. Бион работи в малки групи, но това, което отнася към малкото, важи и за голямото – светът е сбор от човешки същества, той функционира като група и всеки субективно е в състояние, което изразява себе си, но отразява и групата. Групата е не толкова социално или географски разпределена, тя е психично състояние, в нея се раждат различни феномени.²

И така, след Втората световна война в единия край на света тази група говори какофонично, консуматорски, комерсиално, разкрепостено, там нейната поствоенна реакция е на шумно възстановяване и иноваторско любопитство, граничещо с алчност. В другия край на света групата е завладяна от психическа стагнация, там времето не тече линейно, а като че ли вертикално, повлияно от подземни сили, които излъчват месански вождове, всеки живот е кръводарение в полза на тоталитарния строй. Взети поотделно, всяка група

изпълнява една и съща функция – жертва всичко, за да не се разпадне – основен фундамент на груповата реалност. В единия си край групата поражда гласове на културата, които искат да се отчленят, да покажат човешката чувствителност, опакована в консерва, душевността като принадлежачка винаги някому-някъде другаде. В другия край се раждат други гласове, някои от тях се чуват тихо сред застрашителната хармония на военен марш, чуват се в паузите на парада, който се опитва да ги заглуши.

На осми април 1980 г. Анди Уорхол записва следния пасаж в своите дневници:

Купих хапчета с честън, защото току-що прочетох книга, в която се казва, че честънът е против болести, и вярвам, че е така. Забравах да кажа, че на един коктейл онази вечер една жена дойде и ме целуна по устните и след това каза: „Толкова съм болна, умирам“. Защо хората го правят? Опитват ли се да предадат болестта си на някого, за да не я имат повече?

През целият си живот Анди Уорхол се измъчва от въпроса за това какво означава да имаш тяло, какво представлява телестността, нейната красота или липсата ѝ. Страдайки от тежки хипохондрични пристъпи, той често се изолира от обществото, което макар и много стръвно, го приема с отворени обятия и дарява на неговото авангардно творчество световна известност. Уорхол е постоянно разтърсван от страховете за настъпващата болест и смърт, тежко преживява умирането на най-близките си, покушението над него, при което измъченото му, депигментирано тяло оцелява по чудо, след като стрелят по него, въпреки множеството разкъсвания на вътрешни органи. После настъпва избухването на СПИН епидемията и страхът от вируса го отдалечава още повече от способността за интимност, а през цялото време е подложен и на множеството атаки и спекулации с личността му.

¹ Warhol, Andy; Hackett, Pat (1989). The Andy Warhol Diaries;

² Бион, У., „Опит в групи“, „Българска психиатрична асоциация“;

Чувствителен към най-дребните детайли, взрян в белезникавата си кожа, той сам разказва за това доколко е бил слят с точно това общество, от което панически се е оттеглял и което е естетизирал в своето творчество.

Почти през целия си живот Уорхол се крие зад стил, който сам си изработва – перуки, които да покриват плешивата му глава, и кожени, лъскави дрехи, които да обличат болезнено слабото му тяло. Неговите филми прожектират красотата, неговите фотографии – опаковката, за него фундаментално важно е да си изработи естетична черупка, която да го отдели от света, с който иначе той се слива до степен на почти амбиотична симбиоза. Пример за преживяването на подобна слятиост е неговото обяснение как загубва пигментацията си – според собствения му разказ това се случва, когато той е на осем години. Тогава на улицата вижда непознато момиче, което е „двунюансно“. Пленен от тази странност, той следва известно време момичето. После самият той става „двунюансен“, мислейки си, че това се е случило, защото дълго се е вглеждал в непознатата на улицата.

Анди Уорхол умира от самия страх – той се ужасява от болници и упорито отказва да ги посещава дори при обострена херния. През 1987 г. обаче му се налага да влезе в болница за рутинна операция на жлъчния мехур и повече не се събужда. Ужасен от собствения си страх, като че ли лишен от бариерата, която тялото му трябва да изгради, Анди Уорхол е слят със света до степен, че в края на живота си казва, че най-голямото американско откритие трябва да бъде способността да изчезнеш. Когато казва това, той няма предвид да умреш, нито пък да станеш анонимен. Все състояния, които в другия край на света значат нещо различно.

На 15 февруари 1977 г. започват снимките на „Сталкер“. Филмът е заснет по сценарий на братя Стругацки и през май 1980 г. е неговата премиера в Москва. По план снимките трябва да започнат през есента на 1976 г. Мястото е избрано идеално – в близост до индустриалния град Исфара в Северен Таджикистан. Но в началото на 1977 г. има земетресение, което причинява множество разрушения и снимачният екип не може да се настани в

града. Поради това Тарковски, неговата съпруга и целият снимачен екип се преместват в Естония, на брега на река Ягала, в близост до изоставената електроцентрала и химически завод за производство на хартия и целулоза, който изхвърля вредни отпадъци във водата. Опиянен от постапокалиптичната околна среда, Тарковски несъзнателно жертва своя живот и този на близките си, за да заснеме историята за това как и дали човешката свобода може да бъде абсолютна, дали преди всичко смъртта трябва да настъпи там, където оннипотентното желание да подчиниш единствения възможен свят на себе си, взема власт. По огледален начин филмът като че ли се удвоява, проектирайки се в реалността, когато през 1982 г. Анатолий Солоницин, един от главните актьори във филма, умира от рак на белия дроб, през 1986 г. от същата болест си отива Тарковски, а през 1993 г., пак поради това заболяване, почина и съпругата на режисьора – Лариса Тарковская.

Притиснат от желанието си да сътвори творчески отговор, Тарковски извършва несъзнателно самоубийство и дори убийство. През 2019 г. трагичната съдба на Тарковски е спомената в есе, написано по повод пандемията от Ковид 19 на чилийския писател Бенямин Лабатум³. Лабатум преминава през неясната меланхоличната тъга на Фриймън Дайсън по повод песента на Моник Морели „La Ville Morte“, на която известният физик плаче, без да може да разбере нито дума от текста и да си даде обяснение откъде е тази тъга към ужасяващото тегнене на Тарковски към смъртта, която като че ли документира, заснемайки „Сталкер“ в море от токсични отпадъци, и стига до есето на руския математик Юрий Манин „Архетипът на празния град“, включено в сборника „Математиката като метафора“⁴. Юрий Манин твърди, че жестокостта никога не отпада, тя е наследството, което ние носим от праисторическите времена, тогава, когато гладът, природните катастрофи и болестите изпразват от живот цели селища, и пояснява, че не трябва да се заблуждаваме – човешката природа винаги е притеглена от това пространство, то е вечно живо, вечно подновяващо се в историята. Дали именно от това всепоглъщащо пространство на една перманентно подновяваща се смърт не се плаши и Анди Уорхол, получавайки неохотно целувка по устните от жена, която му признава, че умира?

Константин Павлов
© Личен архив на Донка Павлова

Сега ще се преместим в периферията на събитията, които се случват в тази световна група, в нейното гранично състояние, където и когато горе-долу по същото време, през 1983 г., излиза и първият сборник на Константин Павлов след дълъг период на мълчание „Стари неща. Избрани стихове и киносценарии“, а малко по-късно и „Появяване“ – през 1989 г. Последните две книги като че ли са родени от мълчанието на една по-ранна протопоезия, която отлежава дълго във времето и поставя фундамента на един екзистенциален избор – ако смъртта се предава от уста на уста като външен фундамент, като донос, като вирус, то срещу нея съществува жест, който може да съхрани живота в неговия трансцендентен смисъл, така както Константин Павлов го извършва именно чрез жеста на отхвърлянето („Отказът от някакъв емпиричен резултат не е отказ от собствената душа, а точно обратното. Създавам нови климатични, хигиенни условия за отглеждането на порасналия дух, на изменения дух, на мутиралия дух.“). В контекста на въпроса, който Анди Уорхол, облаган от хипохондричен страх, ще

зададе горе-долу по същото време, тези сборници са навременен отказ да се приеме една реална, а не фантазмена смърт, каквото е вечно тегнене към перверзията на диктатурата.

Това, което Константин Павлов прави, е да опише ограбването на живота, което се случва външно, проектирано от кинематограф, за което не се говори. Раздробен на отделни съставни части – свят, разединен така, че властта е само камуфлаж, в който всеки може да влезе, да се напъха и да остане дотогава, докато жизнените сили на тялото позволят („Гардеробът е пантеон:/ гащите на жокея/ куртката на полковника/ лампазите на генерала/ бельото на монахинята/ кърпата на предателя./ торбата на просяка./ ръкавицата/ чорапът копринен/ и баннотата, скрита в чорапа/и.../ И е ясно, че това не е безсмъртие, не е дори дълголетие.“). Смъртта не е консервативна, а консервирана, тя не позволява разлагане, а муфицира живота, не е непонятен и тегнеш нес в романтическата си еротика, а пристъп, който бушува, при това неодошевано, отвън, все едно е дух, току-що избягал от една от безбройните консерви от попарта на Анди Уорхол („...но когато в нощ безлунна/ (време за убийства и за угризения)/ таткото излезе разкопчан/ (повече навик, по-малко необходимост;/ дървени налъми, ноцница от лен)/ на двора/ (алпинеум, олеандри, кипариси, езеро;/ в алпинеума - картечница, автомати (б)/ и предавател;/ в езерото - двойка лебеди, бири (б) за/ автоматите, зумен крокодил).

Ето тази външна оннипотентност, макар и камуфлажна, е отровна като отпадните води, сред които е заснет „Сталкер“. Преди поезията и езика, преди плача има онниотично мълчание и всичко, което следва, за да се организира и утвърди животът, а понякога дори и за да се породи, е въпрос на вик, въпрос на отказ. Утвърждаването на собствената субективност е способността за отхвърляне, способността да се измисли лъжа, поезия, разказ, така че устните ни, по шизофреничен пример на Анди Уорхол, да не се отварят за целувка, когато нейното предназначение е да предаде смъртта нататък.

Езикът е демаркационната линия, която няма как да бъде премината, играта е отвън, на съблазняване и престиж, тя е почти еротическа, но защото е камуфлажна и защото е садистична, преминава в гротеска („лъжекраще/ лъжеръче/ или лъжеусмивчица“). Казват, че писател е винаги от мъжки род – творческият език изпълва слушателя с образи, натовазва ума така, както употребата понася тежестта на плод и в този смисъл повествование-

3 Текстът на Бенямин Лабатум „La Ville Morte“ - <https://granta.com/la-ville-morte/>

4 Манин, Ю. И., „Математиката както метафора“ – М.: МЦНМО, 2008

то е любовна връзка, а не насилуе⁵. Но образите на стръвните славеи, които могат да разкъсват, приличат повече на провалилото се в своята функция съновидение, което от изпълнението на едно желание, както настоява Фройд, се превръща в *равог posturitus* – терористичните атаки на съня, когато човек се събужда ужасен, крещейки, отчаяно удряйки около себе си или със силно сърцебиене, без да знае защо. Но Константин Павлов знае защо – безсложетната безформена амалгама на кошмара вече има образ и това е образ, от който той се отказва. Отказът обаче се извършва особено, той се отделя от съзнанието така, както новороденото се отделя от тялото на своята майка, а впоследствие и от нейните мисли, за да създаде свои собствени:

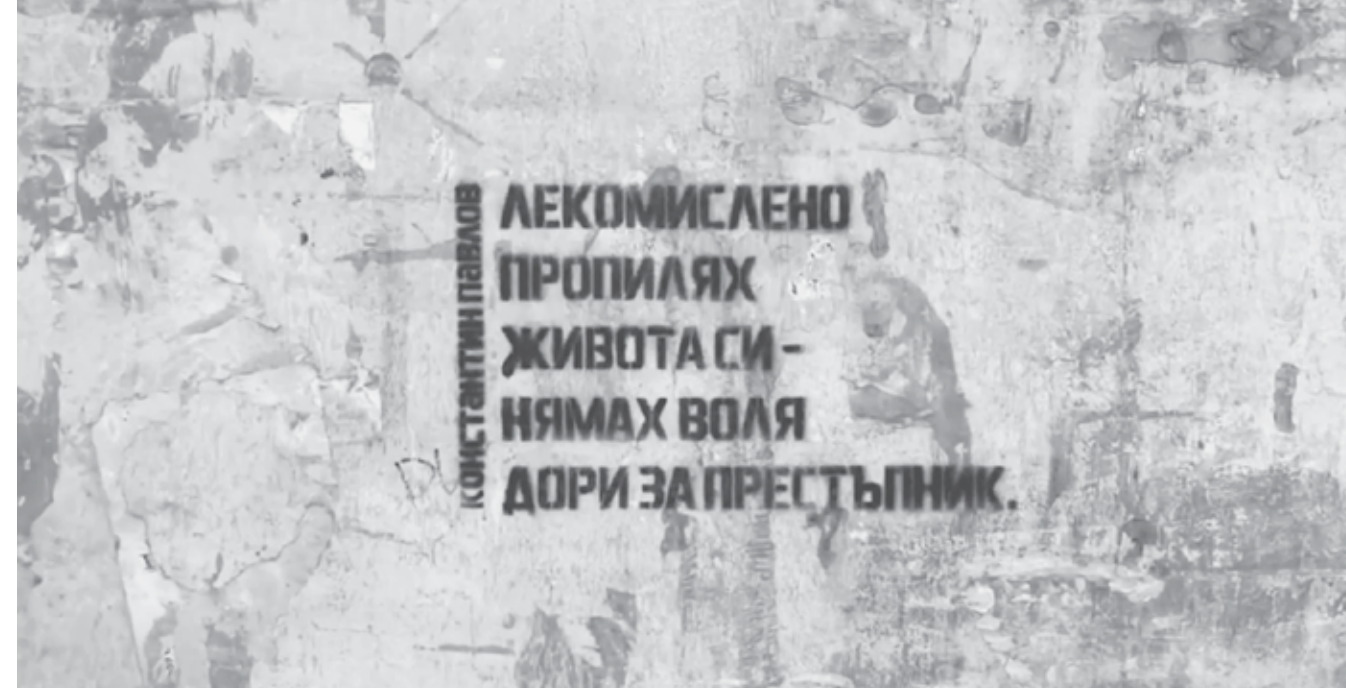
„... Конструира се като кинематограф, който отначало с неточен фокус, уточнявайки фокуса, започва да изгражда съществуващото видение. Много често нагън съм водил оживен диспут с някои хора. Но всичко това се е опосредствало от игра на карти. Имам в ръката си три валеца, което означава, че аз съм прав и не мога да докажа правотата си. А иначе знам каква е темата на разговора. За него не се говори. Някакво табу. Някакъв свян да изговориш самата дума. Всичко се разиграва с тия карти като някаква битка между глухоними. Има жестове, няма думи. И любопитното е, че след това точно с думи разказвам своя сън-стихотворение. В повечето случаи образът предшества словото, но със своя логика. Той е по-широко понятие от всичко.“⁶

И образите неслучайно са глухоними, подобно на нямото кино на Чарли Чаплин, подобно на естетизирания образ на някой груг от филмите на Уорхол, те са лишени от възможността да комуникират по груг начин, освен да (се) наблюдават. Гротескна е тяхната постоянна незавършеност, но незавършеност, доведена до парадокс – те са незавършени до степен на абсолюти, а не несвършени, това, което трябва да търсим, е всъщност отвъд тях – уробороса, пуснал своята опашка, отказал се от вечността, но в този смисъл и от смъртта, защото в затворения кръг не може да бъде добавено нищо, нито образ, нито реч, нито точка. Той е с идеално изгладена военна униформа и ходи по перваза на една братска, вечна двойствена

ност, смъртно напрежение, при което единият брат призовава другия, за да разреши своята несъстоятелност, да добие надмощие над съществуването, но ето че това, което носи целостта, всъщност я ограбва, при това с легални, но юридически неправомерни средства („... Трагично огледало/ Динамичен отпечатък.../ Взриви се/ (от гримасите)/ посмъртната му маска./ Парчетата напомнят на мнозина.“).

Стихотворението се ражда като образ на правотата, като отказ неговият автор да остане мъртъв в един външен, но и вътрешен кошмар. То се изнизва от тялото, става фрагментарно малко преди събуждането, сякаш за да навакса това знание, което сънуващият е видял нагън („... „О, Скръб!/ Която изпреварва Основанието си за Скръб!! О, Болка, появила се преди причината за Болка!“...). Усещането за смърт е външно, а чувството за правота – вътрешно, то е като че ли най-здравата връзка с реалността, но и неин опонент („... Основанието на скръбта/ се подиграва на Самата Скръб...“). Едновременно с това е външно и обратното, защото стихотворението трябва да отрази образа и по този начин да съхрани и запази своя автор, то прилича на видеозапис на начупено огледало, който отправя послание, фокусирайки се към различните, счупени и изкривени отражения, т. е. отражение на отражението. Ето как една поезия предпазва от смъртта, при това по един удвоен начин – не само своя автор, но и своя читател, защото гротескните образи са затворени солипсично, те обладават сами себе си така, както се обладава огледало. Зрителят, читателят, този, който е призван да носи в себе си плодовитостта на подобно творчество, е завинаги запазен – вероятно това е технология на бъдещето, този рудиментарен отломък, който може да създаде „Стаята на желанията“ на Тарковски по безопасен и хуманен начин. Защото желанията по парадоксален начин се оказват способността ни да се отказваме от нещо, а не да притежаваме или обитаваме това пространство, което и Юрий Манин ще нарече години по-късно „Архетип на празния груг“.

Една поредна интерпретация може да бъде много ограбваща, без това да е направено преднамерено, тя може да повтори механизмите на цензурата, които заличават заглавията на стихосбирките и пораждаят мълчанието на поета.

Поезия пердута, стрийт арт. © Поезия пердута, фондация „Рефлектор“

Има опасност днес да се окажем невнимателни жертви на повторението, в което се разчитат, разпознават и легализират само определени значения. Това ще бъде отново по туксегашен начин тоталитарната атака върху преживяването, развихрила се през 60-те години на миналия век, нахлуваща с детективско лобопитство в сънищата и извайваща монументални статуи. Вместо това ще е по-добре да застанем от страната на тези, които не знаят, които не разбират, които могат да възприемат и да съпреживяват по нов и нов начин, както ни съветва и Константин Павлов – „Виждате ли кървавия път, това е достатъчно, това е честно. В идейния резултат може да съм сбъркал, да бъда кривичен. Така си представям честното изкуство, честния човек въобще.“⁷ Константин Павлов ни предпазва от фундаментализъм, сам предрича и пресича това, което ще се случи. За да не се случи.

Търсейки свободата, Тарковски несъзнателно става жертва на собствената си мечта и се задушва в отровните води на съветската система. Неговата химера са убийствените желания, защото какво друго ни остава, освен да халюцинираме в тоталитарен свят, който не може да бъде разтопалитарен, така както не можеш да се разродиш, животът не притежава свойството на отказ, само на умъртвяване. Това, което притежава подобно свойство, е изкуството, то е екзистенциален жест на отделяне от това, което може да ни умъртви.

И докато Андри Уорхол страда от сливането със света, изгражда серия от образи, които трябва да представят неговата нужда от демаркационна линия, опаковка, която защитава и предпазва, стигайки дотам да твърди, че смъртта, почти по библейски начин, може да се предаде с целувка и че най-голямото американско достижение е способността да изчезнеш, Константин Павлов, оказал се глас, породен в друго, тоталитарно общество, показва обратното – най-голямата способност, която притежаваме, е „появяване“. Неговото собствено появяване е този глас, идващ от границата, който се отказва, отказът е от смъртта. Биологичната смърт се появява в линейното време, но тук времето тече вертикално, за да скулптурира монументи, които десетилетие след десетилетие се обладават от нови месо („Чувствам се като Нещо, което, дирейки верния ход на Времето, е попаднало в лудница за часовници.“). Константин Павлов е преди всичко Нещо. Появяването и отказът идват от едно и също място – от нищото по един бекетовски смисъл.

Сега кинематографът отново е включен, този път, за да запаметим с още един прочит появяването на Константин Павлов. Живял в малката лудост на поезията, за да не полудее съвсем, той като че ли може да бъде видян в следния кадър – язовир Студена, покрил неговото родно село Попово, в чиито води, набраздени от априлския вятър, се отразяват небесата. Отразяват се в животворната водна повърхност, а не в огледало.

⁵ Барт, Дж., „Химера“, Лист, 2017, стр. 29

⁶ Павлов, К., „Интервюта“, С., 1995, стр. 118

⁷ Павлов, К., „Персифедрон“, ИК „Анубис“ (2001), стр.256

Какво е да си гъщеря на Константин Павлов...

Разговор с Донка Павлова

Яница Христова

Донка Павлова, Нега Лаптева, Норт
© Поезия пердута, фондация „Рефлектор“

„Докато растях, генонощно разговаряхме за изкуство, литература и поезия. Рядко на битови и по-прозаични теми. Даже и като пораснах, продължихме“, казва Донка Павлова в отговор на въпроса на списание ЛИК дали, докато е растяла, са разговаряли с баща ѝ – поета Константин Павлов, за изкуство, литература, поезия и как това е формирало нейния естетически вкус.

Донка Павлова е родена в София на 21 февруари 1966 г. През 1984 г. завършва Художествената гимназия „Илия Петров“, а след това и специалност живопис в класа на проф. Найден Петков в Художествената академия. От 1993 г. Донка Павлова е член на Съюза на българските художници.

Г-жо Павлова, какво е да си гъщеря на Константин Павлов – един толкова обичан днес, но и в същото време поет с никак не лека съдба?

– Някога баща ми ми се подграваше как един ден ще стана бабичка и ще трябва да разказвам спомени и в интервюта да обяснявам какво е било да съм му гъщеря. Обещавах, че никога няма да се случи.

Вече съм почти бабичка и ще отговоря сега, за да не ми се задават тези въпроси повече.

Знам, че сте добронамерени, затова предварително моля да ме извините!

Да си гъщеря на Константин Павлов значеше, че от най-първия момент ясно ми беше обяснена ситуацията въкъди и в гържавата, защо му е забранено да работи, защо довчерашни приятели минават на отсрещния тротоар и се правят, че не ни виждат, ако щете и защо понякога на 10 метра ни следват хора. Все пак тогавашното ни куче знаеше, че като му се каже „Джагаров“, се напада и хапе – аз знаех повече и растях щастлива и победоносна.

Родена сте през 1966 г. Почти в същия период на баща ви му е забранено да публикува стихове и той в продължение на няколко години е без работа. Как се справяше семейството ви през този период? Какви са детските ви спомени оттогава?

– Ще уточня въпроса ви.

Август 1965 г. излиза втората му стихосбирка. Следва във всички официални, гържавни, партийни и всякакви вестници – масирена атака, че е враг. Тогавашният министър на културата Павел Матев издава нареждане за „пълна финансова блокада“. „Няколкото години без работа“ са поне 10, а забраната да публикува стихове продължи до 1989 г.

Чисто битово са оцелели благодарение на дядо ми, който работи до смъртта си на 80 години през 1976 г.

Докато вие растяхте, разговаряхте ли с баща си за изкуство, литература, поезия?... Как това формира вашия естетически вкус?

– Да, докато растях, генонощно разговаряхме за изкуство, литература и поезия. Рядко на битови и по-прозаични теми. Даже и като пораснах, продължихме.

Ще цитирам баща ми: „Да заявя ли: „Искам сламена шапка с козирка!“? Току-виж, че съм я получил – както буквално са започнали да ме тълкуват напоследък.“

Препрочитате ли стихове на баща си и гледате ли филмите по негов сценарии, променя ли се въздействието им?

– Препрочитам, ако трябва да уточня някоя запемайка къде е.

В дома ви често са гостували приятели на Константин Павлов. Какви бяха хората, които той допускаше до себе си?

– Не знам защо смятате, че са гостували приятели. До разрешението да работи в киното малко хора имаха куража да се нарекат приятели или да гостуват.

Всъщност единственият, който подаде ръка тогава, беше Валери Петров.

По-късно, когато го „пуснаха“ в киното, мнозина се завърнаха, появиха се и нови хора. Верни приятели. Разбира се и много хора, изпратени от службите. Тяхната едновременно грама и щастие беше, че искрено го обикваха, а в дома му намираха безопасно място, където могат да си отпуснат душите и да си отприказват.

Изпитвате ли понякога гняв към времето, в което са преминали годините от младостта на баща ви? Питате ли се какъв ли можеше да бъде животът му, ако политическата система тогава не беше такава?

– Не мога да изпитвам гняв към времето и не разбирам какъв е смисълът от такъв гняв.

Ако политическата система беше друга – щяха ли стиховете

му да са по-различни, или по-малко талантливи?

Опасявам се, че никоя система не би му предложила по-комфортен живот.

Когато гъщеря ви Нега е на 7 години, в едно интервю баща ви споделя, че заради нея е написал детски стихове. Как изглеждаше през вашите очи тяхната връзка?

– След разболяването му за пореден път много хора „изчезнаха“, а повечето не знаеха как да се държат пред него. Нега беше единственият човек, който запълни с обич, сърдечна непосредственост и естествено държание болката му от трудния контакт с хората.

Как баща ви прие това, че вие се насочвате професионално към изобразителното изкуство?

– Вероятно с облекчение, че гъщеря му няма да пише посредствени стихове.

А има ли момент, в който литературата и словото са ви изглеждали като възможност за творческа или професионална реализация?

– Вече отговорих – никога не съм помисляла да пиша, защото не мога и не желая да пиша. Не желая и да съм като децата, тръгнали по стъпките на родителите си само защото е отгъпан пътят. А и повечето са бледи подобия на можещите си родители.

Гъщеря ви тръгва по съвсем различен от изкуството път. Тя вече е магистър по клинична невропсихиатрия и, по думите ѝ, се интересува най-вече от невронаука. Споделяла ли е какво я е провокирало да избере тази професия за себе си?

– Да, споделяла е.

И извинете – и науката, и изкуството по различни пътища изследват човека и се опитват да отговарят на фундаменталните въпроси. Ако това се прави с призвание и талант – каква е разликата?

Константин Павлов в архива на БТА

Константин Павлов и Орон
© Личен архив на Донка Павлова

Творческият път на поета и сценариста Константин Павлов остава следа и в новинарския поток на БТА през годините.

От ранния период на неговото творчество в архива на агенцията не се откриват съобщения за излезите от печат две негови стихосбирки – „Сатири“ (1960 г.) и „Стихове“ (1965 г.). Но в годините, в които на Павлов му е забранено да публикува и да се занимава с литература, а киното се превръща в поле за изява на таланта му, БТА проследява премиерите на филми по негов сценарий. Отразени са и наградите, които те получават на различни фестивали.

След промяната на политическия строй в страната БТА публикува новини за новоиздадените поетични книги на Константин Павлов, за отличията, които той получава от различни институции, за наградите, учредени на негово име, както и за следата, която той оставя в българската култура.

1976 г.

Вечерта на 2 септември в столицата се състои премиера на новия български игрален филм „Спомен за близначката“, създаден в творческия колектив „Средец“ на Студията за игрални филми.

От дистанцията на изминалите години авторите на филма проследяват събитията в едно българско село в дните преди и след народната победа на Девети септември 1944 г., размишляват за любовта и смъртта, за героизма и саможертвата, за човека и саможертвата, за личността и историята. Чрез избраните от тях специфичен подход и стилистика те анализират проблемите на националната съдба и психология, смисъла на човешкия живот във времето на голямата социална промяна – социалистическата революция, се посочва в съобщението на БТА.

Сценарият е дело на Константин Павлов. Това е седми филм на режисьора Любомир Шарланджиев – след „Хроника на чувствата“, „Веригата“, „Карамбол“, „С гръх на бадеми“, „Най-добрият човек, когото познавам“ и част от филмите на популярната телевизионна поредица „На всеки километър“. Оператор е Цанко Цанчев, композитор – Димитър Вълчев, художник – Александър Дяков.

Главните роли изпълняват Невена Коканова,

Григор Вачков, Емилия Радева, Сотир Майноловски, Елена Мирчовска, Иван Григоров, Никола Тодев, Лъчезар Тончев и др.

* * *

На 26 септември в Двореца на културата и спорта във Варна тържествено е открит Четирнадесетият фестивал на българския филм. Във фестивалната програма са включени 17 игрални филма, десет от които са на съвременна тема, пише в новината на БТА.

Състезанието за „Златната роза“ започва с филма „Спомен за близначката“, който е създаден по сценарий на Константин Павлов.

* * *

На 3 октомври са обявени наградите на Четирнадесетия фестивал на българския филм. Специална награда се дава на филма „Циклопът“ на режисьора Христо Христов, оператора Венец Димитров, композитора Кирил Цибулка и актрисата Невена Коканова и на филма „Спомен за близначката“ на Любомир Шарланджиев, сценариста Константин Павлов, художника Александър Дяков и оператора Цанчо Цанчев.

Освен това и Съюзът на българските писатели присъжда награда на Константин Павлов за сценария на филма „Спомен за близначката“.

София, 20 май 1976 г.
Недалеч от Асеновград, в околностите на родопското село Лясково се снима новият български игрален филм „Спомен за близначката“. Режисьор е Любомир Шарланджиев, оператор – Цанко Цанчев, сценарият е на Константин Павлов. Музиката във филма е композирана от Димитър Вълчев. Художник на постановката е Александър Дяков. В ролите са актьорите: Невена Коканова – Невена, Емилия Радева – Асенка, Никола Тодев – Стефан, Лъчезар Цончев – Виктор, Григор Вачков – Първан, Марин Янев – Боко, Димитър Бочев – Сотир, Иван Григоров – кръчмарят Гошо, Елена Мирчовска – Виолета.

1978 г.

На 12 октомври, в рамките на Петнадесетия фестивал на българския игрален филм, се състои премиерната прожекция на „Чуй петела“ на сценариста Константин Павлов и режисьора Стефан Димитров. Оператор на филма е Емил Вагенщайн. Ролите изпълняват Николай Бинев, Неvena Коканова, Иван Цветарски, Елена Кънева.

Самата премиера на филма, според друга публикация на БТА, се състои на 16 октомври.

1980 г.

На 8 ноември е премиерата на игралния филм „Илюзия“, който печели една от главните награди на Международния филмов фестивал в Карлови Вари тази година. Сценаристът Константин Павлов, режисьорът Людмил Стайков и композиторът Георги Генков са се вълнували от отношението между човека на изкуството и действителността, се посочва в новина на БТА. Заслуга за

успеха на филма има операторът Борис Янакиев, който с „Илюзия“ печели наградата за най-добра операторска работа на тазгодишния Фестивал на игралното кино във Варна, се допълва в новината.

Ролите във филма изпълняват Руси Чанев, Любен Чаталов, Зузана Коцурикова, Петър Слабаков, Велко Кънев, Георги Русев, Кина Мутафова, Катя Чукова, Надя Тодорова, Никола Тодев.

1982 г.

На 9 октомври журито на Седемнадесетия фестивал на българския игрален филм обявява своите награди. Филмът „Бяла магия“ по сценарий на Константин Павлов има две отличия в различни категории. Георги Генков получава наградата за музика за филмите „Бяла магия“ и „Меко казано“. Наградата за женска роля получава Пламена Гетова за ролята на Вера във филма „Дом за нежни души“ и за ролята на Перса във филма „Бяла магия“.

На състоялата се дискусия за обсъждане на показаните на фестивала филмови творби наши и чуждестранни кинорежисьори отбелязват напредъка

Константин Павлов като дете
© Личен архив на Донка Павлова

Константин Павлов и Христо Радевски
© Личен архив на Донка Павлова

„В очакване на Гого“ от Бекет. Тяхното мнение ще бъде решаващо за бъдещото сътрудничество с театрите.

Надежди за успех се възлагат на познатата група на „Рашковците“, която ще представи площаден театър. Новост тази година са актьорският рецитал с участието на Марин Янев, поетичните спектакли за Байрон и за Яворов, представленията на цирк „Добрич“. В Созопол ще има и прожекции на филми, създадени в студиите „Екран“ и „Време“, като до края на празниците ще бъдат прожектирани повече от 80 документални и научно-популярни филми. А Валентина Радинска, Калина Ковачева, Константин Павлов, Борислав Геронтиев, Калин Донков и Найден Вълчев са поетите, които ще участват с авторски рецитали.

1989 г.

В новина на БТА от 9 януари 1989 г. се посочва, че по кинозалоните стартира излъчването на нови български заглавия. Сред тях е филмът „Без дракотина“, който „вероятно ще предизвика интереса на публиката“, се посочва в съобщението. „Ценителите свързват това заглавие с имената на двамата изтъкнати майстори – сценариста Константин Павлов и режисьора Зако Хеския, както и с факта, че за Фери Железния актьорът Георги Стайков получи отличието за мъжка роля на миналогодишния варненски фестивал. А на младите зрители творбата представя възможност за размисъл върху вълненията на техни връстници, поставени в историческата ситуация на 40-те години...“, пише в новината на БТА.

1993 г.

След прекъсване от една година днес в Созопол за девети път бе открит Празникът на изкуствата „Аполония“, пише БТА на 1 септември.

Специален реверанс е направен към творците на изобразителното изкуство – „Аполония“ е открита с експозиции на петима пловдивски художници – Георги Божилов, Димитър Киров, Енчо Пиронков, Йоан Левиев и Христо Стефанов.

Утвърждават се и се разширяват традициите от последните издания на аполонийските празници за поетични рецитали. Редом с поезията на Иван Рагоев, Константин Павлов, Рада Панчовска и Людмил Станев с авторска мерена реч в деветото издание ще се представи и актьорът Стефан Мавродиев, се посочва още в съобщението.

* * *

Филмът „Нещо във въздуха“ на режисьора Петър Попзлатев, който участва в състезателната програма на Шестия фестивал „Зимни срещи“ в град Кан, Франция, е отличен с наградата на Европейската асоциация „Ар е Есе“ за неговите художествени качества, за оригиналност и свобода на творчеството, съобщава БТА на 17 декември. Наградата автоматично включва филма във веригата на европейските кинозалони, които ще подпомогнат неговото разпространение. Творбата на българския режисьор е получила и наградата на публиката.

Филмът е по сценарий на Константин Павлов.

1996 г.

В отдел „Справочна информация“ на БТА се съхранява статия от 8 май 1996 г. на вестник „Континент“, която носи заглавието „К. Павлов с наградата „Пеньо Пенев“. От медията цитират съобщение на БТА, в което се посочва, че поетът Константин Павлов е удостоен с националната литературна награда „Пеньо Пенев“ за силното си интелектуално и гражданско присъствие в съвременната българска поезия. Наградата е връчена на гъщеря му Донка Павлова поради заболяване на лауреата, а на церемонията в Димитровград присъства и синът на Пеньо Пенев – Владимир.

1997 г.

На 28 май министърът на културата Емма Москова връчва почетни грамоти в чест на 24 май на изявени български интелектуалци за принос в развитието и популяризирането на българската култура.

Списъкът с номинираните общо 157 културни дейци е изготвен по предложение на съответните творчески съюзи и утвърден от служебния министър Емил Табаков. Сред отличените с почетните грамоти са Вера Мутафчиева, Георги Костов, Светлозар Изгов, Константин Павлов, Александър Фол, Вера Ганчева, Христо Руков и други дейци в областта на литературата, музиката, театъра, изобразителното изкуство, музейното и библиотечното дело.

„Нека всички да дадем своя принос, за да пренесем българската култура във времето“, казва г-жа Москова в приветствието си към интелектуалците.

* * *

на българското игрално кино, най-вече в историческия и историко-революционния филм.

Отбелязано е, че с творби като „Бяла магия“, „Двадесет и четири часа гъжг“, „Елегия“ и др. българските кинематографисти са направили решителни крачки към световните висоти във филмовото изкуство, успешно утвърждават самобитния облик на българския игрален филм.

* * *

Днес бе премиерата на игралния филм „Бяла магия“, показан на тазгодишния Фестивал на българския игрален филм във Варна, пише БТА на 18 ноември. Сценарист е Константин Павлов, режисьор – Иван Андонов. Виктор Чичов е оператор на филма, в който участват Велко Кънев, Пламена Гетова, Георги Калоянчев, Петър Слабаков, Иван Григоров.

1988 г.

Празниците на изкуствата „Аполония“ и тази година са очаквани от жителите и от гостите на Созопол заради богатата програма, в която намират изява музиканти, художници, артисти, поети, кинотворци и журналисти, пише БТА на 28 август.

От 31 август до 10 септември като в календарен скоп на изкуствата ще се съберат най-добрите представители на различни художествени дейности, за да потърсят по-непосредствена връзка, по-естествен допир с публиката, се посочва още в новината.

Организаторите на „Аполония“ влагат нови интригуващи моменти в програмата. Зрителите вероятно ще оценят усилията да бъде създаден съвместен с театъра на Народната армия спектакъл – постановката на Леон Даниел на пиесата

Константин Павлов и Орон
© Личен архив на Донка Павлова

Президентът Петър Стоянов изпрати писмено предложение до министъра на културата г-жа Емма Москова и до министъра на труда и социалните грижи г-н Иван Нейков с настояване Министерският съвет да предложи за гласуване в Народното събрание на пенсии за особени заслуги към държавата и нацията на изтъкнати български творци, съобщава БТА на 21 октомври.

Сред тях са писателите Александър Геров, Константин Павлов, Христо Фотев, Дамян Дамянов, художниците Николай Шмиргела, Зина Юрданова, Лица Янко, актьорите Ружа Делчева, Андрей Чапразов, режисьорката Юлия Огнянова, музикалните дейци Трифон Силяновски и Лиляна Бочева, балетмайсторите Нина Кираджиева, Асен Гаврилов и много други.

„Колкото и големи икономически трудности да изживява България днес, въпрос на национално достойнство е да не оставим личностите, които са съграждали културното богатство на нацията, да изживяват старините си в унижителни условия“ – този е основният аргумент на президента Петър Стоянов в писмото му до министрите.

Излезе първият брой на списание за словесност „Български месечник“, пише в БТА на 20 ноември. Директор на изданието е поетът Румен Леонидов, а главен редактор е Ани Илков.

„Български месечник“ е полезно, естествено списание, от което всеки българин може да научи за себе си онова, което не знае, да се завърне към българската литература и история, към своите достойнства и кривици“, пишат авторите на изданието в предговора към първата му книжка.

В първия брой на списанието е включена проза от Георги Марков, Васил Попович, Илия Блъскова, Стоян Михайловски и Николай Аретов, както и стихове от Иван Вазов и Константин Павлов.

1998 г.

От 24 февруари столичната галерия „Аве“ представя изложбата „Акварели“ на Невена Стефанова. На този ден в галерията е и премиерата на антологичната книга на поетесата „Помръкнали сияния“.

Антологията е отпечатана през 1997 година от издателя Румен Леонидов под редакцията на поета Константин Павлов.

За акварелите на Невена Стефанова художникът Светлин Русев казва: „Водата и боята са нарисували невидимото – пространството, населено със странни облаци като самотна душа, тръгнала по пътищата на Вселената, по които времето е минало, отнесено някъде в пространството и превърнато в спомен, в нежна светлина, която природата излъчва от своята святост“.

Театър „Камершпиле“ от Магдебург ще изнесе в България две представления по пиесата „Персифедрон“ на Константин Павлов, пише БТА в началото на май.

На 6 май театърът ще гостува в Пловдив, а на 8 май ще представи пиесата на немски език пред публиката на театър „София“. Преводът на „Персифедрон“ е на Стела Петков и Кай Вушек. Сценографията е на Анете Браун.

Премиерата на „Персифедрон“ е на фестивала „Спектакъл 13 – разширяване на Изток“, състоял се през 1997 г. в Германия, казва на 5 май пред журналисти режисьорът на постановката Волф Бунге. Тогава тя е приета много добре от немската публика и въпреки че е написана през 1968 г., Константин Павлов предрича в нея събитията в България от 1989 г., допълва той.

Според режисьора посланията в пиесата са

много ясни и когато тя се преведе точно, „говори“ на международен език. Още в първия момент пиесата, която е невероятно сериозна, но и ужасно смешна, ме грабна. Имponира ми хуморът, бликащ от нея, както и при филмите на Тарантино, това е едно ниво, чрез което хората се срещат и разбират навсякъде, добавя г-н Бунге.

Персифедрон е несъществуваща дума, измислена от Константин Павлов. В сюжетното действие на пиесата думата се превръща в боен призив, обхващащ масите, които в псевдореволюционно опиянение разтърсват страната.

Режисьорът споделя, че това е първата му пиеса, която е поставил от български автор, но тя е събудила интереса му и към друга пиеса на Константин Павлов. В момента Волф Бунге превежда пиесата му „Бунт в неделя“, която ще бъде играна от следващия сезон в театър „Камершпиле“.

Преди промените в Източна Европа в Германия се играеха пиеси на Йордан Ракичков, Станислав Стратиев и Стефан Цанев, припомня заместник-директорът на театър „Камершпиле“ Норберт Полман.

Кирил Кадийски е първият български поет, избран за член-кореспондент на френската академия за поезия „Маларме“, съобщава БТА на 6 май.

На 14 май в Париж той ще бъде официално представен пред академията, в която е избран миналата година. По време на посещението си във френската столица Кирил Кадийски ще обсъжда с видни френски поети и издатели възможностите за издаване на „Антология на българската поезия“ на френски език. Предвижда се антологията да включи около 60 български автори от Средновековието до наши дни. От съвременните автори ще бъдат представени Блага Димитрова, Валери Петров, Константин Павлов, Христо Фотев, Иван Рагоев и др. Антологията ще включва и средновековна българска поезия, български народни песни и творби на български класици.

Кирил Кадийски е съставител на антологията и заедно с френския поет Фредерик Жак-Тамп подготвя поетическата ѝ версия. Преводът на българската поезия ще бъде на Мари Врина.

В началото на месец юли в Плевен е представена книгата на Константин Павлов „Спомен за страха“. Поетичната среща се състои в галерията „Колекция – Светлин Русев“. Плевенското издателство ЕА отпечатва стихосбирката, а землякът на плевенчани Светлин Русев я илюстрира. Творбата е представена от литературния критик Светлозар Йогов.

Въпросът за осигуряване на достойни старини на изтъкнати творци на българската култура може да бъде решен чрез нова законодателна уредба на пенсионните обществени отношения, която се подготвя и предстои да бъде обсъдена в Министерския съвет. Това съобщава на 21 юли във факс до БТА правителственият пресцентър. МС е провел консултации с президента Петър Стоянов по този въпрос.

На 22 юни правителството одобрява списък с имената на 24 творци (писатели, художници, актьори, композитори и музиковеди и балетмайстори), предложен от президента Петър Стоянов, които да получават пенсии за особени заслуги към държавата и нацията. Списъкът трябва да се одобри и от Народното събрание. Трима от творците – Радој Ралин, Константин Павлов и Блага Димитрова, се отказват от тези възнаграждения, се посочва в новината на БТА.

Константин Павлов по време на снимките на „Чуй петела“
© Личен архив на Донка Павлова

Йосиф Сърчаджиев ще изиграе за първи път пред публиката на „Аполония“ най-новата си роля – в „Смъртта на търговския пътник“ от Артър Милър, постановка на Борислав Чакринов в Бургаския театър. Това съобщават на 25 август на БТА от фондация „Аполония“, която в началото на септември организира за 14-и път Празниците на изкуствата в Созопол.

Като част от програма Севда Севан, Иван Стоянович и Румен Леонидов ще представят новите си книги. Ще има и поетични вечери за Яворов, Александър Геров, Константин Павлов.

Йордан Радичков, Станислав Стратиев, Иван Славов, Йордан Попов и Христо Бойчев са сред интелектуалците, поканени на среща на 29 октомври в столичния клуб „Синият лъв“ от словашкия професор - българист и преводач, Емил Кудличка, пише в новина на БТА.

От 1964 година досега Кудличка е направил 104 превода на произведения на български автори. Негово дело са 47 от преведените общо 67 български поеми на словашки език.

Първият му превод е на „Службогонци“ от Вазов през 1964 година. Последният му, завършен през октомври превод, е на пиесата „Персифедрон“ от Константин Павлов, за която научава няколко месеца по-рано от германската преса.

Константин Павлов и Стефан Димитров
© Личен архив на Донка Павлова

Режисьорът Иван Андонов и сценаристът Георги Мишев получават 300 млн. лв. субсидия от БНТ за трисерийния игрален филм „Дунав мост“, съобщават на 2 ноември на БТА от Центъра за филмопроизводство при БНТ.

492 млн. лв. е общата сума за седемте проекта, одобрени от селекционната комисия в състав Боян Биолчев, Владислав Икономов, Константин Джидров, Дочо Богжаков, председател на Художествено-експертния съвет при БНТ, и Владо Даверов, главен драматург на телевизията.

„Съдбата като плъх“ на Иван Павлов по сценарий на Константин Павлов е единствената подкрепена копродукция. Участието на БНТ – само с техника – е на стойност 50 млн. лв.

Балабановата къща в Пловдив едга събра пловдивчани, които бяха дошли за премиерата на стихосбирката „Отдавна“ на Константин Павлов. Президентът Петър Стоянов беше сред почитателите на поета, пише БТА на 28 декември.

Стихове от последната книга на Константин Павлов, обеща сам на себе си мълчание, прочита актьорът Иван Андонов. Георги Божилов - Слона е илюстратор на книгата. А литературният критик Светлозар Игов представя творческия свят на Константин Павлов.

1999 г.

Творчеството на 15 български съвременни поети, събрано в луксозно издание под заглавие „Краят на митологията“, бе представено снощи пред многобройните участници на тържество в двора на манастира „Свети Пантелеймон“ край македонската столица Скопие, съобщава кореспондентът на БТА Костадин Филипов на 23 юли.

Книгата е издадена за традиционния международен фестивал „Стружки вечери на поезията“, който тази година е посветен на българското поетично творчество. Тя е представена от поета Братислав Ташковски, изпълнителен директор на фестивала.

Подборът и представянето на 15 съвременни български творци са направени от Светлозар Игов. С по 10 стихотворения участват Блага

Константин Павлов и Орон
© Личен архив на Донка Павлова

Димитрова, Константин Павлов, Николай Кънчев, Иван Цанев, Екатерина Йосифова, Борис Христов, Марин Георгиев, Иван Методиев, Кирил Кадийски, Златомир Златанов, Румен Леонидов, Бойко Ламбовски, Мирела Иванова, Георги Господинов и Йордан Евтимов. Всички те ще участват в „Стружките вечери на поезията“ в края на август.

Националният филмов център и Министерството на културата на Македония ще реализират две филмови копродукции, съобщава за БТА на 12 август директорът на НФЦ Димитър Дерелиев. Той информира, че „Съдбата като плъх“ и „Подгряване на вчерашния обед“ са заглавията на филмите, с които ще започне сътрудничеството между България и Македония в областта на киното.

По негови думи проектът на първия филм със сценарист Константин Павлов и режисьор Иван Павлов, е одобрен от Националната комисия за игрално кино към НФЦ през юни миналата година. Вторият филм – „Подгряване на вчерашния обед“, ще бъде сниман по сценарий на Миле Неделковски под ръководството на режисьора Константин Бонев.

Министерството на културата на Македония ще финансира двете копродукции с по 200 000 германски марки. Продуцент на двата филма от македонска страна е продуцентската къща „Пегас“ от Скопие.

15 наши автори ще участват в Стружките вечери на поезията в Македония от 26 до 30 август,

съобщава на БТА пресцентърът на Министерството на културата. Тази година фестивалът е посветен на българската поезия.

Стихове на Блага Димитрова, Константин Павлов, Николай Кънчев, Иван Цанев, Екатерина Йосифова, Борис Христов, Марин Георгиев, Иван Методиев, Кирил Кадийски, Златомир Златанов, Румен Леонидов, Бойко Ламбовски, Мирела Иванова, Георги Господинов и Йордан Евтимов е подбрал критикът Светлозар Игов. Организаторите са издали произведенията в луксозен том, озаглавен „Краят на митологията“, чиято премиера ще бъде на фестивала.

Министърът на културата Емма Москова е поканена от македонския си колега Димитър Димитров за откриването на Стружките вечери на поезията.

„Особено съм поласкана от специалното място, отредено на България с предвидената вечер на българската поезия – доказателство за общата ни воля за развитие и задълбочаване на културното сътрудничество между нашите близки страни“, се казва в писмото на г-жа Москова, отговор на поканата от г-н Димитров. Министрите ще обсъдят перспективите за съвместна дейност в духовната сфера между двете страни.

Сатиричният театър открива сезона на 2 октомври с комедията „Още веднъж отзад“ по Майкъл Фрейн, постановка на Иржи Менцел, съобщава на пресконференция в края на септември директорът на театъра Рашко Младенов. На пресконференцията става ясно, че е сигурен гастролът на

театъра от Магдебург на 6 октомври с „Бунт в неделя“ от Константин Павлов.

* * *

Само български ще са пиесите, които ще се играят на тазгодишния, трети пореден театрален фестивал „Сцена на кръстопът“ в Пловдив, пише БТА на 3 октомври. В новината се посочва, че дори чуждестранните гости – този път от Германия и Македония, също ще се представят с български пиеси. „Бунт в неделя“ на Константин Павлов е премиера за театър „Фрайе Камершпиле“ – Магдебург. А Народният театър в Прилеп, Македония, се е спрял на „Полковникът птица“ на Христо Бойчев.

* * *

Пет български игрални филма са заснети през 1999 г. с подкрепата на Националния филмов център, научава БТА в края на декември от Антоанета Борисова, началник на отдел „Филмово продуцентство“ в центъра.

Сред коментираните заглавия са „Магьосници“ на Иван Георгиев и Сотир Гелев, „Стъклени топчета“ на Иван Черкелов, „Пансион за кучета“ на Стефан Командарев, „Баща ми“ на Фани Коларова и „Посетени от Господ“ на Петър Попзлачев.

През пролетта на 2000 г. се предвижда да започнат снимките на 4 филма. Сред тях е и „Съдбата като плъх“.

„По 200 000 германски марки предостави Министерството на културата на Македония за игралния дебют на документалиста Костадин Бонев „Подгряване на вчерашния обег“ по сценарий на македонския писател Миле Неделковски и за „Съдбата като плъх“ на Иван Павлов по сценарий на Константин Павлов. Филмът е копродукция на България, Македония и Франция и ще кандидатства пред „Евроимаж“, се посочва в новината.

Румен Леонидов, Георги Борисов, Константин Павлов
© Личен архив на Донка Павлова

2000 г.

Приключи Националният конкурс за разказ на „МобиКом“ и списание „Български месечник“ с мото „Последният ден на XX век“, пише БТА на 18 януари. Журито, съставено от Невена Стефанова, Йордан Радичков и Константин Павлов, еднотушно решава голямата награда да не се присъди. Единствено име, около което тримата се обединяват, се оказва деветокласникът Борал Шен. За разказа на драматурга Петър Маринков гласуват Невена Стефанова и Константин Павлов. С поощрения са отличени Христо Карастоянов, Здравка Ефтимова, Георги Господинов и Данаил Налбантски. Наградените творби, както и всички разкази, обсъждани за награди, ще бъдат публикувани в специален брой на списанието.

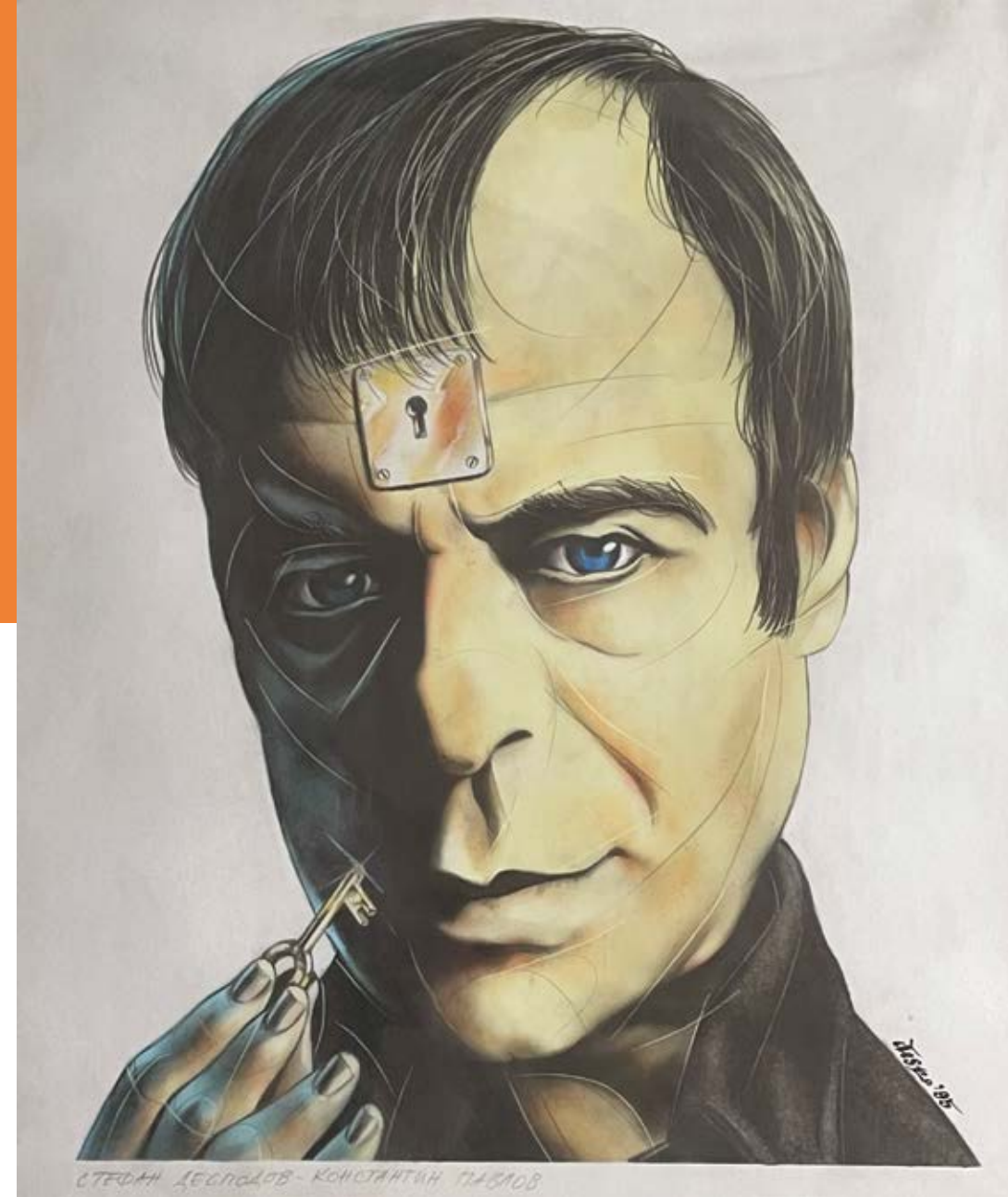
* * *

Награда за есеистика на името на видния писател, преводач и критик Цветан Стоянов (1930 – 1971) ще бъде връчена за първи път на 23 май 2001 г. в рамките на Салона на изкуствата. Учредител на наградата е Националният дворец на културата, съобщава неговият директор Христо Друмев на пресконференция на 19 май.

Желанието на инициаторите е младото поколение да се запознае с творчеството на Цветан Стоянов. Повод за учредяване на наградата са 70-годишнината от рождението на писателя и 30-годишнината от неговата ранна нелепа смърт.

Светлозар Изгов е председател на журито. Членове са съпругата на Цветан Стоянов – Антоанета Войникова, Антон Дончев, Вера Мутафчиева, Ивайло Дичев, Йордан Радичков, Марин Бодаков, Петър Първанов и Цочо Бояджиев.

„Цветан Стоянов познаваше световната култура и в ширина, и в дълбочина. Еднакво уютно битуваше и в чуждите държави, и в различните векове“, казва за него поетът Константин Павлов. По думите му Цветан Стоянов е бил мек и деликатен човек. „Единствените неща, които можеха да го ядосат, бяха бездарието и невежеството. Доказва го написаното от него, доказва го и личният му живот. Доказа го и смъртта му: бездарието и невежеството – в едно от своите медицински превъплъщения – го убиха“, допълва поетът.

Константин Павлов, портрет. Автор: Стефан Десподов
© Личен архив на Донка Павлова

2001 г.

Филмът на Иван Павлов „Съдбата като плъх“ по сценарий на Константин Павлов ще бъде завършен в началото на март, пише в съобщение на БТА от 2 февруари.

Българско-македонската продукция, субсидирана от Националния филмов център и БНТ, е заснета през октомври и ноември миналата година около Царево и Ахтопол – главно в селата Варвара, Лозенец, Бродилово и Резово.

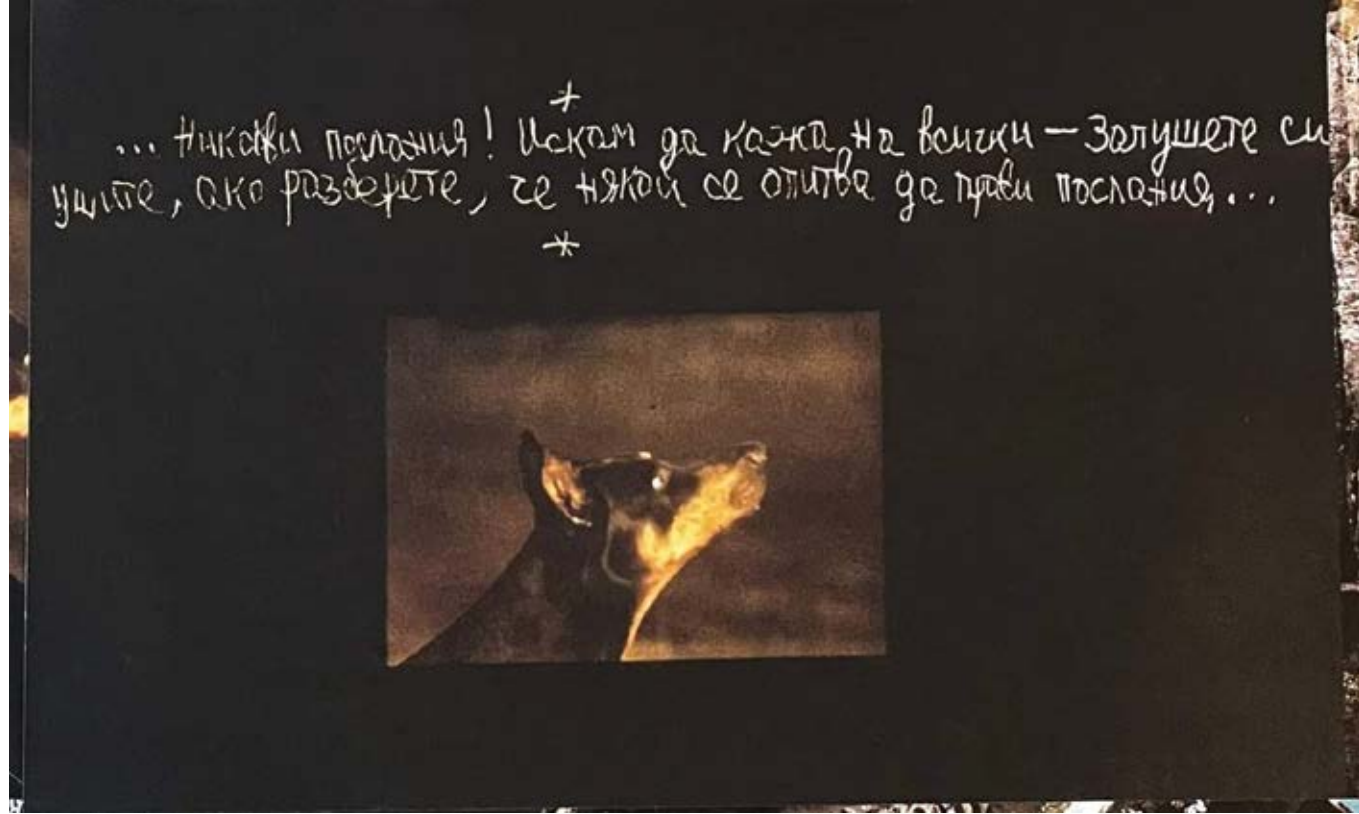
В драматичния киноразказ Ивайло Христов, Христо Гърбов, Валентин Танев, Александър Дойнов и Иван Савов са група приятели около 45 години, които живеят ден за ден и крадат камъни от кариери. Един от тях попада в затвора и дока-

то е там, приятелите му спят с неговата жена. Той не откъсва, но животът на групата става все по-нетърпим. Изземват и местата им заради строежа на курорт. Пристанището, откъдето крадат, е взривено случайно от един плъх, заселил се в склад с експлозиви.

В екипа са и актьорите Иван Радоев, Светлана Янчева, Софи Дюез от Франция и Верица Недезка от Македония. Оператор е Светлана Ганева, художник – Анастас Янакиев, а композитор – Божидар Петков. Като асистенти са работили македонски студенти по режисура и операторско майсторство в НАТФИЗ.

* * *

Скулпторът Емил Попов ще покаже от вторник в галерия „Ирида“ серия портрети в цял ръст на Иван Ненов и Константин Павлов, направени

Орон © Поезия пердута, фондация „Рефлектор“
© Личен архив на Донка Павлова

от гипс и теракота, съобщава БТА на 20 май. Освен тях изложбата включва тухлена композиция от лежащи и седящи женски фигури, поредица от метални форми – препратки към стари християнски надгробия, и серия от малка бронзова пластика.

Работите са създадени през последните години, част от тях са от последните месеци, създадени специално за салона на галерията, а други се включват в серии, които показват развитието на определена тема или пластичен образ.

На 6 октомври завършва XXVI международен телевизионен фестивал в Пловдив. Отличените на фестивала филми са оповестени на пресконференция през деня. Награда за най-добър сценарий се присъжда на Константин Павлов за филма „Съдбата като плъх“.

Филмът на Иван Павлов „Съдбата като плъх“ по сценарий на Константин Павлов е българският кандидат за номинациите за „Оскар“ за чуждоезичен филм.

Това решава на 9 октомври с пет на един глас Националната комисия за определяне на кандидатурата. Режисьорът Георги Дюлгеров е председател на комисията с членове операторът Христо Тотев, актьорът Русо Чанев, продуцентката Галина Тонева, кинокритикът Александър Янакиев и писателят Алек Попов.

Ивайло Христов, Христо Гърбов, Светлана Янчева, Валентин Ганев, французойката Софи Дюез и

Верица Негеска от Македония са сред актьорите във филма „Съдбата като плъх“ – иронична, парадоксална, темпераментна, груба и нежна история за група приятели, които живеят в малък пристанищен град. Героите имат примитивни и объркани представи за достойнство, приятелство, дълг, по думите на режисьора. Според него духът на състрадание във филма ни помага постепенно да разберем героите и да им простим техните малки предателства и „невинни“ убийства, разбирайки, че този абсурден, непълноценен живот всъщност е и наш.

2002

„Съдбата като плъх“ ще участва в Международния кинофестивал в Палм Спрингс, Калифорния, САЩ, от 10 до 21 януари. Прожекциите на българския кандидат за номинациите за „Оскар“ за чуждоезичен филм за 2001 г. са на 14 и 19 януари, съобщава по-рано през месеца Сипета.bg.

В последните години фестът в Палм Спрингс отделя специално внимание на кандидатите за престижната статуетка в тази категория. „Съдбата като плъх“ се конкурира със заглавия от 51 страни, между които са филми на прочути режисьори като Йежи Кавалерович от Полша, Жан-Люк Годар от Швейцария, Глеб Панфилов от Русия, Нани Морети от Италия. В програмата са и много други филми, общо от близо 60 държави.

„Съдбата като плъх“ е в състезателната програма на Шестия международен кинофестивал в Шанхай, Китай, от 8 до 16 юни.

14 филма ще се борят за 8-те награди на феста. Председател на журито е Ли Кянкун от Китай, известен с отрупания с награди филм „Церемонията по повод създаването на Китайската народна република“ и с „Чонкинските преговори“, показан на тържествата за 100-годишнината от рождението на Мао Дзедун. Сред членовете на журито са Джофри Гилмър, САЩ, директор на фестивала в Сънданс, руският режисьор Сергей Соловьев, Яцек Бромски, президент на Полската асоциация на кинематографистите.

На 8 септември като част от програмата на Празниците на изкуствата „Аполония“ в Созопол издателство „Жанет 45“ представя творчеството на Константин Павлов.

2003

Първият сборник с пиеси от 24 български драматурзи, създадени през втората половина на ХХ век до наши дни, се подготвя за печат в издателство „Босилков“ във Велико Търново. Това научава БТА на 8 февруари от издателя Любен Босилков.

По думите му шестте тома на изданието са предназначени за колекционери и ще излязат от печат в навечерието на Международния ден на театъра – 27 март. В сборника наред с хитови заглавия от 60-те години на миналия век като „Когато розите танцуват“ от Валери Петров и „Всяка есенна вечер“ от Иван Пейчев са включени „Лазарича“ на Йордан Радичков, „Арахангел Михаил“ от Георги Марков и „Полковникът птица“ на Христо Бойчев. Творби на Константин Илиев, Михаил Величков, Димитър Коруджиев, Константин Павлов и Георги Данаилов се срещат с пиеси от най-младото поколение драматурзи Теодора Димова, Яна Добрева и Елин Рахнев.

В предговора към изданието поетът Стефан Цанев припомня, че повечето от пиесите са създадени от 1960 до 1990 г. и са белязани с трудната съдба на творбите и авторите, подложени на преследване от цензорите на тогавашната тоталитарна власт

Включените в изданието творби са доказателство за бъдещите поколения, че по същото това време в България са съществували хора, които не само са имали таланта, но и храбростта да създават истинско изкуство въпреки цензурата и страха, пише Стефан Цанев.

На 7 май в Унгарския културен институт от самоковската галерия „Масларски“ е представено библиофилско издание с 21 стихотворения на Константин Павлов и 21 литографии на Светлин Русев. Книгата, посветена на 70-годишнината на Павлов, е изцяло ръчна изработка, използвана е хартия Fabrizio Rosaspina, тиражът е 40 броя и шест пробни отпечатъка, а цената на една бройка е 1500 евро. Една трета от тиража вече е продаден, научава БТА от директора на галерия „Масларски“ Иво Масларски.

От подобни книги се интересуват изключително много хора, но купуват само тези, които имат пари, е мнението на галериста. Според него цената на подобни издания в Западна Европа започва от три-четири хиляди евро и нагоре.

На 22 май министърът на културата Божидар Абрашев награждава 30 изявени творци за принос им в развитието на българската култура. По традиция престижните отличия са връчени в навечерието на 24 май – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост. Отличените писатели са Константин Павлов, Йордан Радичков, Ивайло Петров и Димитър Коруджиев.

Наградата от тази година се нарича „Златен век“ и е реплика на автентичен печат на цар Симеон Първи – с увеличени размери, от чисто сребро. От едната страна е изобразен българският владетел, а от другата – Богородица с Младенеца.

В приветствието си към лауреатите министърът на културата Божидар Абрашев им благодари за стореното от тях. „Вашата духовна и професионална мисия са изключително важни, защото, както е казано в Книгата на книгите: „Само с хляб не се живее“. Българската култура и духовност имат нужда от всеки, който може да възради таланта си в тях“, посочва министър Абрашев.

Намирам за справедливи аргументите на проф. Светлин Русев, казва президентът Георги Първанов на 23 юни в коментар на отвореното писмо на художника, с което той отказва да приеме орден „Стара планина“ – първа степен, заради това, че не е награден и поетът Константин Павлов.

Предложението за Константин Павлов постъпи в президентската администрация на 1 април, при това не без нашето съдействие. Няколко дни след това ние задействахме това предложение – оттогава насам то стои в Министерството на културата, без да има движение, казва Първанов.

На 24 юни в съобщение на пресцентъра на Ми-

Константин Павлов
© Личен архив на Донка Павлова

нистерството на културата се посочва, че министър Божидар Абрашев ще внесе предложение за удостояване на Константин Павлов с орден „Стара планина“ по случай неговата 70-годишнина, както и на другите творци, вече предложени за награждаване, като спазва процедурата по Устройствения правилник на Министерския съвет, т.е. след предварително съгласуване с президента и всички министерства.

Отбелязва се, че предложението за отличаването на Константин Павлов с орден „Стара планина“ е направено от Съюза на българските филмови дейци на 1 април и е подкрепено принципно от министър Абрашев. Известният поет все още не е получил високото държавно отличие, тъй като предложението на съюза бе направено по време на завършването на процедурата по приемането на Закона за ордени и медалите на Република България, обнародван в „Държавен вестник“ на 13 юни 2003 г., се посочва в съобщението.

Министърът на културата винаги е ценил високо творчеството на поета и сценарист Константин Павлов, който има свое запазено място в българската култура. Неслучайно Божидар Абрашев награди Константин Павлов по повод на 24 май с престижната награда „Златен век“ за принос в развитието на българската култура, припомня пресцентърът на министерството.

* * *

Стихове на Константин Павлов излизат на компактдиск с подкрепата на Националния център за книгата към Министерството на културата, съобщават на 4 септември от пресцентъра на ведомството. Албумът е посветен на 70-годишнината на поета.

В диска „Стихове“, издаден от „Прогрес“ ООД – София, са включени и уникални записи от „Златния фонд“ на БНР. Между тях е запис на авторския рецитал на Константин Павлов на „Аполония“ през 1988 г., в който звучат 26 негових стихотворения, сред които „Интервю в утробата на кита“, „Безкрайна поема“, „Великото сбогуване“, „Пред изгрев“.

Изненадата е рецитал на актрисата Мая Новоселска и режисьора Иван Андонов, записан преди няколко седмици. Дватамата изпълняват 28 стихотворения на Константин Павлов, между които са „Елегичен оптимизъм“, „Жестоко плодородие“, „Крах на митологията“, „Беше ХХ век“, „Изход винаги съществува“, „Ав-то-ра, ав-то-ра“.

Новият диск е в престижната поредица „Живото слово“ на „Прогрес“ ООД, в която вече са над 20 заглавия, между които дискове с творби на Чудомир и Елисавета Багряна.

* * *

Поетът Константин Павлов ще получи утре голямата награда за литература за 2003 година на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, съобщават на 1 декември от пресцентъра на университета.

В новината се припомня, че Константин Павлов е роден на 2 април 1933 г. в софийското село Витошко. Завършва гимназия в София и право в Софийския университет. Бил е редактор в Радио София, консултант и редактор в Българска кинематография, главен художествен ръководител на Канал 1 на БНТ.

Константин Павлов е носител на наградата за поезия на Международната академия на изкуствата, Париж (1992 г.). Той е сред най-значимите български поети и кинодраматурзи през втората половина на ХХ век. За пръв път печата стихове през 1947 година. Започва творческия си път с ху-

мористични стихове и епиграми, предимно на обществено-политически теми.

Издъл е 12 стихосбирки, сред които „Самири“ (1960 г.), „Стихове“ (1965 г.), „Стари неща“ (1983 г.), „Появяване“ (1989 г.), „Агонио сладка“ (1991 г.), „Убийство на спящ човек“ (1992 г.), „Елегичен оптимизъм“ (1993 г.). Стихове на Константин Павлов са преведени на английски, испански, немски, полски, руски, сърбохърватски, унгарски и други езици.

Автор е на сценариите за игралните филми „Масово чудо“, „Спомен за близначката“, „Чуй петела“, „Илюзия“, „Бяла магия“, „Селцето“, „Памет“, „Без дракотина“, „Съдбата като плъх“.

Константин Павлов е автор и на пиеси, част от които не са получили разрешение за поставяне на сцена. Сред тях са „Табу“ (1968 г., съвместно със Стефан Цанев), „Стари неща“ (1968 г.), „Древна трагедия“ (1970 г.). Последната му пиеса „Персифедрон“ е поставена в театър „Българска армия“ в столицата и в Германия.

На 2 декември Константин Павлов получава голямата награда за литература за 2003 година на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ на церемония в аулата на учебното заведение. Ректорът проф. Боян Биолчев връчва на твореца грамота и икона на патрона на висшето училище св. Климент Охридски. Поетът е удостоен и с почетния знак със синя лента на университета.

Поетът приема наградите, но заради здравословното му състояние благодарност от негово име прочита гърцера му – Донка Павлова. Писал съм и живял според вътрешната си вяра и избор за човешко поведение и поезия, е написал Константин Павлов. Това, че Софийският университет награди един свой невинаги прилежен ученик, ме изпълва с доверие и благодарност, допълва Павлова.

Наградата на СУ е знак за достойнството, възплатено в словесното поведение на един творец, казва при представянето на поета деканът на Факултета по славянски филологии проф. Валери Стефанов. Литературата умира тогава, когато прави това, което искат от нея, посочва той и допълва, че поезията на Константин Павлов е изследвала това изстиване на литературата.

На церемонията присъства и предишният президент Петър Стоянов. Пред журналисти той казва, че Константин Павлов е от малцината хора с характер, които по време на комунистическия режим не са служували на управляващата прослойка. Това съчетание да имаш талант и характер, според мен, заслужава един дълбок поклон на всич-

ки, които обичат българската литература, допълва Стоянов. Струва ми се, че Константин Павлов заслужава много повече от това от време на време да се събираме по такива поводи като този, казва още той.

2004 г.

Прочутата британска група комици „Монти Пайтън“ се интересува от спектаклите на Театър Москов. Националният център за театър при Министерството на културата ще им представи 27-минутен запис от шоуто на режисьора „Улицата“ по време на Фестивала на българската култура в Лондон от 11 до 26 ноември.

Това съобщава на 26 октомври пред репортери директорът на центъра Красимира Филипова, координатор на проекта „България в Лондон – културен десант на Острова“, по който се организира фестивалът.

Като част от програмата на събитието ще бъде погредена и изложба от български книги на английски – своеобразно продължение на нашата експозиция на Международния панаир на книгата в Лондон през март тази година. Между авторите са Блага Димитрова, Константин Павлов, Любомир Левчев, Александър Шурбанов.

2005 г.

Режисьорът Коста Биков ще празнува 60-ия си рожден ден с филма „Живот до поискване“ (1986 г.), пише БТА на 4 януари. Прожекцията е в рубриката „Понеделник 8 ½“ в кино „Център“ на 10 януари. Сценарият е на Владо Даверов, музиката – на Кирил Дончев.

Във филма звучат стихове на Константин Павлов. Именитият поет се появява и в кадър. Използвани са и документални кадри от филмите „Еверест`84“, „Чудото на живота“, „Необикновен живот“, „Любимецът“.

* * *

На 23 февруари в Столичната библиотека е премиерата на мемоарната книга „Пернишки тетрадки“ на Цанко Живков. Известният български публицист и писател-документалист представя разкази за преживяното от него през детството, юношеството и младостта му в Перник. Авторът се връща към началото на своето житие, към детството и юношеството в предвоенните години. Разказва за пернишкия литературен кръжок през 40-те и 50-те години, чиито членове са били

знакови фигури в литературата и изкуството ни като Константин Павлов, Румен Скорчев, Димитър Инкьов, Иван Карик.

Според издателите истинската стойност на тези мемоари е в това, че са един силен и вълнуващ повик за съхранение на паметта както за доброто, така и за злото през всеки период от преживените години, за да не се допусне загуба на паметта сред по-младите поколения.

* * *

На 9 юни поетът Константин Павлов става носител на Голямата награда „Христо Г. Данов“ за изключителния си принос в българската поезия и драматургия. Наградата му е връчена от министъра на културата и туризма Нина Чилова на церемония в Пловдив.

Гости на събитието са управителят на Пловдивска област Гьока Хаджипетров, предишният президент на страната Петър Стоянов, заместник-кметът на града Анастас Бадев, творци, културни дейци и издатели.

* * *

Актрисата Катя Паскалева на шега рисува портрет на Георги Божилов – Слона в стила на художника в документалния филм за него „Великото сбогуване“ на режисьора Коста Биков. Продукцията на БНТ е в състезателната програма на Петнадесетия фестивал на българския неизграден филм „Златен ритон“ в Пловдив, пише БТА на 18 октомври.

Катя Паскалева разказва във филма, че дори и когато вече не са съпрузи със Слона, нишката между тях продължава да съществува. „Можем да си стоим и по три часа да си мълчим – най-страхотното мълчание“, казва актрисата. Тя е убедена, че благодарение на художника е развила много качества като личност и актриса, които иначе е можело да си останат в нея, да не бъдат „извадени“.

Привлича ме всичко, което ме отвлича от всекидневието. Обичам много да пътувам, нямам време за компромиси, не съм глупав, за да съм щастлив, казва Георги Божилов във филма, изграден върху поезията на Константин Павлов. В своеобразното интервю художникът отговаря на въпроси, които поетът задава в стиховете си.

2006 г.

Традиционните дни на поезията „Пеньо Пенев“ в Димитровград са открити на 4 май с изложба на галерия „Масларски“ от Самоков. В художествената галерия „Петко Чурчулиев“ в града

е представено уникалното библиофилско издание „Рисунки“, което съдържа 21 творби на поета Константин Павлов, всяка от които е илюстрирана с литография на Светлин Русев.

* * *

На 12 май Светлин Русев открива в художествената галерия в Дряново изложбата от уникалния проект „Думи и графити“. Това съобщава Снежина Симеонова от пресслужбата на общината. Тя уточнява, че изложбата е била експонирана в най-престижните европейски галерии и съдържа офорти на художника Милко Божков, изработени по тристишия на поета Борис Христов. Гравюрите на Захари Каменов са вдъхновени също от поезията на Борис Христов. Литографиите и рисунките на Светлин Русев са сътворени по стиховете на поета Константин Павлов. Изложбата съдържа над 100 графики, в които съжителстват светоусещанията на поети и художници, казва Симеонова.

2007 г.

Филмът „Масово чудо“ (1981 г.) на Иван Павлов по сценарий на Константин Павлов ще покаже кино „Огеон“ за 60-годишнината на режисьора. Прожекцията е на 25 юни в рубриката „Български екран“, а входът е безплатен, научава БТА от филмотеката по-рано през месеца.

Димитър Ганев, Георги Стефанов, Рум Спасова, Стоян Стоев са сред актьорите във филма. Главният герой Кирил е кандидат-студент по режисура и син на директора на голям строителен обект. Той става свидетел на сложни и противоречиви събития, които превръщат строителната площадка в школа за живота.

Момчето страстно се стреми да проумее истината за хората и за самия себе си. В разнородната маса от работници вижда как се осъществява „масово чудо“. И като наблюдава внимателно прозаичната действителност, изтъкана от късове привидност и автентизъм, се опитва да мисли нешаблонно за шаблонни неща, отбелязва критиката.

2008 г.

Седемдесет и пет годишнините на композитора Борис Карадимчев и поета Константин Павлов ще бъдат отбелязани с филмите „Автостоп“ на Никола Петков и „Масово чудо“ на Иван Павлов, пише БТА в края на март. Прожекциите са в

© Автор: Донка Павлова

рубриката „Български екран“ в кино „Одеон“ на 30 март и 2 април.

* * *

На 17 април се състои премиерата на книгата на Константин Павлов „Писмо до Светлин“ в зала 6 на НДК. Рисунките, картините и текстовете в изданието са от изложбата „Константин Павлов – записки. Светлин Русев – незавършени портрети“ – рисунки живопис и факсимилни писма на поета, изпращани във времето до художника. Книгата е публикувана от издателска къща „Жанет 45“.

* * *

На 17 април правителствената информационна служба съобщава, че правителството предлага на Народното събрание да отпусне пенсии за особени заслуги към държавата и нацията на Наум Шопов и Константин Павлов.

Константин Павлов е между най-значителните български поети и кинодраматурзи, се посочва още в съобщението.

* * *

На 8 май правителството предлага на прези-

дента на Република България да награди поета Константин Павлов с орден „Св. св. Кирил и Методий“ – огърлие, за големи заслуги в областта на културата и изкуството.

* * *

На 19 май четиридесет и шест изявени творци и дейци на културата получават награди от Министерството на културата по случай 24 май – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост. Наградите – за постигнати високи творчески резултати и принос в развитието и популяризирането на българската култура, връчва министърът на културата Стефан Данаилов.

С грамота, плакет и парична премия за постигнати високи творчески резултати и принос в развитието на културата и във връзка с навършване на юбилейни годишнини са наградени архитект Иван Попов (90 г.), проф. Кирил Василев (90 г.), скулпторът Величко Минев (80 г.), актьорите Васил Михайлов (70 г.) и Вълчо Камарашев (70 г.) и поетът Константин Павлов (75 г.).

„С много от наградените съм имал щастието

да работя през годините. Всички те са дали изключително много за българската култура и наука. За съжаление, не мога да им дам повече здраве и живот, но е важно да отбележим техния принос и да им благодарим“, казва Стефан Данаилов.

* * *

На 23 май парламентът решава да бъдат отпуснати пенсии за особени заслуги към държавата и нацията на двама български творци. Пенсия за особени заслуги ще бъде отпусната на актьора Наум Шопов и на поета и драматург Константин Павлов.

Павлов е автор на пиеси и сценарист на игрални и анимационни филми, които са получили награди на национални и на международни фестивали. Той е член на Съюза на българските филмови дейци и е носител на званието „Заслужил деятел на културата“ и на орден „Св. св. Кирил и Методий“ – първа степен. Съвременните ценители определят Павлов като гениален творец, обновил по необичаен начин българската лирика, драматургия и киносценаристика, се отбелязва в становището на комисията по култура.

* * *

На 23 май президентът Георги Първанов връчва орден на 14 дейци на културата и науката по повод Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост.

Държавният глава посочва в словото си, че наградените са част от плеядата съвременни български творци, част от всички онези, които допринесоха за утвърждаването на авторитета на българската култура, за това да покажем на Европа и на света стойностите, дълбочината и силата на българската духовност.

С орден „Стара планина“ – първа степен, е удостоен художникът Светлин Русев. Орден „Св. св. Кирил и Методий“ – огърлие, получават акад. Иван Юхновски, режисьорът проф. Николина Георгиева, директорът на НДК Христо Друмев, актьорът Вълчо Камарашев, ученият Йорданка Стоянова, оперният певец Павел Герджиков и поетът Константин Павлов.

Сигурен съм, че сътвореното от наградените творци ще остане далеч след нас, ще остане в историята на българската култура и на българската държавност, казва на церемонията президентът Първанов.

* * *

На 75-годишна възраст почина българският поет и драматург Константин Павлов, потвърждават за БТА от Съюза на българските филмови дейци на 29 септември.

В съобщението на агенцията се припомня, че стиховете на Константин Павлов са преведени на френски, английски, испански, немски, полски, руски, унгарски. Той е носител на националната награда за поезия „Никола Фурнаджиев“ за принос в българската поезия (2000 г.), Националната литературна награда „Христо Г. Данов“ (2005 г.) за принос към българската поезия и драматургия и към развитието на гражданското общество у нас и на Националната награда за поезия „Иван Николов“. По негови сценарии са създадени едни от най-известните експериментални български филми.

* * *

Поклонението пред Константин Павлов ще бъде на 30 септември от 14,30 ч. в ритуалната зала на Централните софийски гробища, съобщава от Съюза на българските филмови дейци на 29 септември.

Загубихме Константин Павлов – поета, мъдреца, философа, гражданина, голямата и достойна личност в съвременната ни култура. Творец с изключителен талант, той ще остане символ на модерната българска поезия и кинодраматургия, посочват от СБФД.

Автор на филмовите сценарии „Спомен за близначката“, „Селцето“, „Чуй петела“, „Илюзия“, „Масово чудо“, „Бяла магия“, „Памет“, „Без граскотина“, „Нещо във въздуха“, „Съдбата като плъх“, Коста Павлов със своя неподробен метафоричен изказ разсъждаваше за истините и лъжата, за доброто и злото, за смисъла на духовните и нравствени ценности в нашето човешко битие. Сбогом, скъпи приятелю и колега! Дълбок поклон! – пишат кинематографистите.

„Духът ни коленичи пред таланта и човешките качества на твореца, устоял на неумолимия ход на времето, достойно написал незабравимата страница на живота си. Дълбок поклон пред паметта на Константин Павлов!“ – посочват от Министерството на културата.

„Трудно ни е да повярваме, че възвишеният дух не може да спаси тленното тяло поне на изключителните сред нас, за да не обеднява бъдещето ни от големите имена на нашата култура. Напусна ни един от най-големите поети на нашето съвремие и болката от тази огромна загуба е непреодолима.

Константин Павлов владееше до съвършенство магията на словото и неуморно и мъдро търсеше Истината. Избра нея пред всичко останало и ѝ остана верен до последния си дъх. Отиде си поет

Константин Павлов и Орон
© Личен архив на Донка Павлова

с главна буква, необикновен във всичко и обикновен до себеотричане, притежаващ невероятна волност на чувствата, усет към експеримента и независимост от суетата на съвременето.

Делото на поета и драматурга Константин Павлов днес ни кара не да преклоним глава пред спомена, а да изправим глава пред вечно живото присъствие на един от нас, когото дълго трябва да догонваме в бъдещето“, се казва в некролога.

* * *

Лондонския вестник „Таймс“ излиза с обширна статия за живота и творчеството на българския поет Константин Павлов, който почина на 29 септември на 75-годишна възраст, пише БТА на 15 октомври.

Павлов бе обичан за смелостта си, хумора си и преди всичко за безкомпромисната си честност в борбата му с властите, били те литературни или политически.

Още преди края на комунистическото управление някои творби на Павлов бяха преведени на чужди езици. Това продължи и след 1989 г. и сега творбите му са публикувани на френски, английски, испански, немски, сърбохърватски, полски, унгарски и руски. Руската поетеса Анна Ахматова казва за Павлов, че това е най-големият български поет, когото е чела, отбелязва вестникът.

* * *

На 18 октомври по идея на приятелите на литературата от сдруженията „Глоси“ и „Либер“ от Благоевград започва засаждането на символична „Гора на словото“. Първите дървета – два смърча, са засадени пред сградата на Радио Благоевград и БНТ „Пирин“ в памет на Константин Павлов и Николай Кънчев, за да напомнят, че думите остават. Открит е и паметен знак по този повод.

Акцията е част от фестивални дни „Глоси“ – октомври 2008 г., които започват предишната вечер в софийската галерия „Кръг+“ с литературно четене на над 25 автори от цялата страна, съобщава пред репортер на БТА Валентин Дишев, който е сред инициаторите на събитието.

2009 г.

Българското посолство в Мадрид организира в института „Сервантес“ на испанската столица вечер на съвременната българска поезия, посветена на 100-годишнината от обявяването на независимостта на България, съобщава Министерството на външните работи на 4 февруари.

Събитието е открито от българския посланик в Испания Иван Христов. В приветствието си към

гостите той изтъква, че българското творчество е допринесло в огромна степен за запазването на идентичността ни през вековете под чуждо владичество, а борбата за независимост е намерила своето ярко отражение в шедьоврите на българската поезия.

На проявата присъстват близо 200 души, сред които известни испански културни и академични дейци, интелектуалци, издатели, поети и писатели. Специален гост на представянето на българската поезия е и Михаил Неделчев. Той очертава актуалните тенденции в българската поезия и запознава аудиторията с малко познати и интересни факти за взаимовръзката и влиянието между испанските и българските автори. Като неоспоримо доказателство за това той посочва популярността на темата за Дон Кихот и влиянието на поета Федерико Гарсия Лорка в българската литература и поезия.

Приветствията са погнесени от страна и на испанския институт. Главният редактор на литературното списание „Agora, labiencercada“ Хосе Мария Лопера представя 25-ия му брой. В него са отпечатани на испански и български език творбите на шестнадесет съвременни български поети. Сред погбраните автори са Георги Господинов, Константин Павлов, Рада Панчовска, Божана Апостолова, Живка Балтаджиева и други.

* * *

Филип Трифонов играе „цивилен изкуствовед“ – агент от Държавна сигурност, който „разработва“ Константин Павлов, в спектакъла „Тапетите на времето“ на Юлия Огнянова по произведения на поета. Премиерата е на 30 март в Сатиричния театър.

За да проследи съдбата на човека на изкуството в България през втората половина на ХХ век – с целия сюрреалистичен абсурд на епохата, режисьорката е направила колаж от стихове на Константин Павлов, части от негови интервюта, филмови сценарии, от досието му в ДС, от неговия личен архив, както и един епизод от пиесата му „Птици“.

„Човекът“ на Филип Трифонов и сътрудниците му са уморени и отегчени от четенето на произведенията на Павлов, забранени за публикуване. Агентът дори предлага на поета да добави куплет към едно от стихотворенията, „за да видят на Запад, че можете да пишете и в рими“. Той „убеждава“ Константин Павлов, че е наложително да се лекува в психиатрична клиника. Това се опитва да внуши силово и на лекарите – въпреки експертното им мнение.

Константин Павлов, Перник

© Поезия пердута, фондация „Рефлектор“ © Личен архив на Донка Павлова

ДС е превърнала даже и кучето на поета в „доброволен сътрудник на обществени начала“ – в ухото му е поставен проследяващ чип.

Филип Аврамов е в ролята на Константин Павлов – самоироничен, скръбен и ироничен, понякога до сарказъм, към егоизма, алчността, конформизма, злобата, непочтеността и останалите многобройни „несъвършенства“ на „най-фалшивото и най-жестокото творение – хомо сапиенс“.

Сатирични, комични, трагични и лирични епизоди се редуват в представлението, озвучено с три вида саксофон – единодушен избор, независимо един от друг, на Юлия Огнянова и композитора Румен Цонев, за когото това е 200-ият спектакъл, за който пише музика.

Усещането за несвобода натрапчиво внушава огромната клетка – декор, дело на Васил Абаджиев – затвор в пряк и преносен смисъл, психиатрична клиника, следствен арест... Конформизма, унификацията, потискането на индивидуалността подчертават и костюмите на Свила Величкова, подобни на униформи – в различни нюанси на сивото, което на моменти „се съгъстява“ до черно, а в груги „се избистря“ до бяло – когато Александра Василева рецитира стихове на Константин Павлов в семпла бяла рокля.

По няколко роли – на напористи журналисти, клоуни, бабички на седянка, „ангелчета“, милиционер и т.н. – играят актьорите Мая Новоселска, Стефка Янорова, Ани Вълчанова, Янина Кашева, Милена Спиридонова-Аврамова, Жанет Иванова, Анастасия Панайотова, Явор Борисов, Благоев Светломир Радев, Цвятко Цветков, Пламен Великов, Петко Каменов, Марий Росен. Пластиката е на Велимир Велев, ученик на Юлия Огнянова.

„В „Бивалици-небивалици“ преди години в „Ла Страга“ стиховете на Константин Павлов, които казваше Мая Новоселска, бяха контрапункт. Тя беше още малка тогава. Поетът много я хареса, аз – по-малко. Човек постепенно набира кураж. Всички ме разубеждаваха – че не може да излезе нещо повече от рецитал, че няма да стане театър. Но човек трябва да е малко безразсъден, лекомислен – лекомислието не ми е било чуждо през никои период от живота ми, – за да се реши на тази стъпка. Аз не обмислям. Ако имам силно желание, тръгвам и това е. Така използвам недостатъка като качество“, казва Юлия Огнянова пред репортери в отговор на въпрос на БТА защо още навремето, когато поставя „Бивалици-небивалици“, не е направила цял спектакъл по произведения на поета.

„Заглавието е от Константин Павлов. Той го спомена по груг повод. Видя ми се необичайно, но всъщност кореспондира с разбирането му, че поезията е документ на времето. Тапетите са на стените в дома ни, а нали страната ни е нашият дом. Като се добави и малко лекомислие, за което вече споменах, аз го взех и така остана“, обяснява режисьорката.

* * *

„Преди една година Константин Павлов, писарят на Бога, реши да се отзове на поканата на своя духовен баща и замина откъд, за да го навести. Сигурно вече му е казал, че е силно разочарован от най-висшето му произведение – човекът от месо и кости – и ако обича, повече да не го превръща в човек. По-добре е в куче, както приживе пожела Коста, и ако може това куче да се казва Орон“, припомня Румен Леонидов в „Реквием за Константин Павлов“, предоставен на БТА и цитиран в статия от 29 септември.

Константин Павлов, портрет
Автор: Ваня Жечева © Личен архив на Донка Павлова

Кой е всъщност Константин Павлов? Нищо чудно да не сте чували за него. И не се травмирайте, ако някой познат от литературните среди ви се изсмее, че сте живели по едно и също време с гений, без да подозирате за съществуването на този толкова опасно достоверен човек . . .

Константин Павлов е нещо като Гунди в поезията. Странно съчетание на финес, интелигентност и техника в опасната игра с кълбото на планетата, в която „механиката на душата“ се превръща в гол от центъра на терена. И Коста като Гунди е кумир на няколко поколения литературни запалняковци. И Коста като Гунди не бе пуснат да излезе в чужбина, не бе публикуван на други езици с гържавни пари. Отделни негови стихове са попадали отвъд „желязната завеса“ и веднага са събуждали изключителен интерес. Но когато „оттам“ са питали за него, са им отговаряли, че такъв човек не съществува.

„Отгоре“ е спусната забрана, стриктно спазвана в продължение на повече от 12 години, изобщо да не публикува нито ред у нас. И да не му бъде давана каквато и да е работа, свързана с литературата. За да спаси семейството си от глад и унижения, подава молба за общ работник в киното. Преду-преждават го да не прави демонстрации. Настава суматоха. Назначават го на длъжност, нямаща нищо общо с божествения му талант. Започва тайно да оправя бездарните сценарии на известни наши кинаджии, докато накрая ги шашардисва със свой оригинален такъв. И обновява с лекотата на дяволит ангел не само поезията ни, но и националното ни кино, отбелязва Леонидов.

За него Коста Павлов е явление от бъдещето. В нещата, които изрича, има разтърсващи прозрения, невероятни попадения, прости до гениалност формулировки. Затова за масовата публика остава необикновен пилигрим. Несмилаем, непонятен, асоциативен, мрачен. Дори зъл. Така мислеше и това внушаваше някога и партийната критиката за него.

2012 г.

Първият летен фестивал „Четящият човек“ е от 6 до 9 август в Бургас – с кино, театър и музика, свързани с литературата, съобщават в края на юли организаторите от книжарници „Хеликон“, които празнуват и своята 20-годишнина.

С подкрепата на Бургаската община, Морската градина, Културният център „Морско казино“, лятната сцена „Охлюва“ и Летният театър стават територия на четенето, книгите и културата.

Като част от програмата в казиното ще има изложби на писатели – живопис на Димитър Шумна-лиев и карикатури на Христо Карастоянов. Кирил Прашков от Института за съвременно изкуство ще представи инсталацията „Поезия наоколо“ и картини, вдъхновени от български писатели и от поезията на Константин Павлов и Йосиф Бродски.

2015 г.

На 20 май спектакълът „Рисувани стихове в музика“ събира вдъхновенията на Владимир Пенев (живопис), Васко Василев (колажи) и Георги Мархолов (музика). Събитието се състои в Мраморното фоайе на НДК.

Проектът представлява симбиоза на изкуствата, комбинация между цветовете, тоновете и думите, обединени в послание. Спектакълът включва откриване на изложба на Владимир Пенев и Васко Василев, стихове от Любомир Левчев, Борис Христов, Константин Павлов, Пеню Пенев и Христо Фотев в изпълнение на актьора Пламен Манасиев.

* * *

Да бъде учреден национален литературен конкурс на името на поета Константин Павлов решава Общинският съвет в Перник на 26 юни. Павлов е роден в бившето пернишко село Попово, което сега е на гръното на язовир „Студена“. Инициативата е знак на признание към един от най-значимите български поети на XX век, се посочва в съобщението на БТА.

Конкурсът ще се финансира от община Перник и ще се организира през две години. Участващите в него творби не трябва да са отличавани в други конкурси. Те ще бъдат оценявани от петчленно жури, което ще присъжда първа, втора и трета награда. Наградите ще се връчват заедно с материален знак на церемония през октомври по време на честванията на празника на Перник. Тогава ще се състои и литературно четене на наградените творби.

* * *

На 10 август община Перник обявява на сайта си старта на националния конкурс за поезия „Константин Павлов“. Нагребарата си поставя за цел да откроява творческите постижения в областта на поезията, да стимулира авторите за създаване на високохудожествени стихове, както и да утвърждава авторитета на град Перник като активен културен център, се посочва в съобщението.

Право на участие имат български поети, чието творчество отговаря на целите на конкурса. Представените творби не трябва да са отлича-

Константин Павлов. Автор: Емил Попов
© Личен архив на Донка Павлова

вани на други конкурси. Конкурсът е явен и всеки кандидат трябва да изпрати до 3 поетични произведения до 15 септември.

Петима автори са отличени на първия национален поетичен конкурс „Константин Павлов“, съобщават от община Перник на 16 октомври. Петчленно жури, председателствано от поета Бойко Ламбовски, не е присъдило първа награда. На второ място са класирани Ирина Панкева и Калоян Праматаров. Трето място делят Галена Воротинцева, Станислава Пирчева и Антония Атанасова. В първото издание на конкурса са участвали 38 творци от цялата страна.

2016 г.

Кинорежисьорът Иван Терзиев представя в родния си град Ловеч част от своя телевизионен филм „Селцето“ (1978 г.), който навремето е бил спрял за излъчване. Срещата с автора е на 26 март в Клуба на дейците на култура. Изявата е заключителна част от програмата „Лагерът край Ловеч: памет и свидетелства“, която се организира със съдействието на Община Ловеч на 25 и 26 март.

Телевизионният сериал „Селцето“ е по сценарий на Константин Павлов (1978 г.). Филмът епич-

но разказва за съдбата на едно българско село около 1944 г., навлизането на комунистическите идеи и насилственото коопериране на земята. Филмът е спрял от цензурата и е пуснат по телевизията след промените през 1990 г.

Документален филм за режисьора Иван Андонов ще има премиера на „Киномания“ – на 18 ноември в кино „Люмиер“, научава БТА в началото на месеца от режисьорката Галина Кралева. Тя е озглавила 54-минутната продукция „Поне за миг да полетя. На Иван Андонов с обич“. Сценарият е на Влади Киров.

Кинокритикът Боряна Матеева отбелязва, че киноразказът е сложна артистична тъкан от незабравимите игрални филми на режисьора, авангардната му анимация, въздействащата живопис, редки интервюта, театрални спектакли, актьорски превъплъщения, свидетелства на колеги и приятели, кадри от достолепния родолюбив дом в Пловдив. Стихове на Константин Павлов, четени за радиото с неотразимия му тембър, придават неочаквано интимни измерения на изображението. И всичко е стоплено през погледа на неговата жена муза, Люба Маричкова.

2017 г.

Новият филм на Иван Павлов „Спомен за страха“ ще има премиера на 21-вия „София филм фест“ – на 15 март в кино „Люмиер“, съобщават организаторите през февруари.

Продукцията включва епизоди, непозволени да бъдат заснети във филма на режисьора „Масово чудо“, създаден по сценария на Константин Павлов от 1980 година.

По думите на Иван Павлов „Спомен за страха“ е съвременна форма на действителността от 1968 година. В него има хиперболизация, защото същността на живота е гротескова. Замислен е като изповед, образ на нравствена болка, но не и като социална реакция.

„Смятахме (или се заблуждавахме), че филмите, които правехме, притежаваха ценност, която ни осигуряваше самочувствие. Но кога точно приспособеността се превръщаше от самосъхранение във вина?“ – пита риторично Иван Павлов.

„Спомен за страха“ е отличен със Специална награда на критиката от фестивала „Златна роза“ – Варна '16. Сценарист е Красимир Крумов - Грец, композитор – Божидар Петков, заглавната камера е Светла Ганева-Кулева. В ролите са обичани български актьори, сред които Ивайло Христов,

2020 г.

През юли изданието на инициативата във Варна „Театърът чете“ е посветено на българската литература и на 170 години от рождението на нейния патриарх Иван Вазов, съобщават на 17 юли от пресцентъра на Театрално-музикалния продуцентски център – Варна.

Като част от програмата на „Театърът чете“ зрителите ще чуят и редове от Йордан Радичков, Константин Павлов, Христо Фотев, Маргарит Минков, Блага Димитрова, П. Р. Славейков, Димитър Димов и Теодора Димова, Борис Христов, Георги Господинов, Алек Попов и други автори.

„До другата трева. Антология на модерната българска поезия“ ще има премиера на 27 октомври, съобщават по-рано през месеца от Чешкия център, който е домакин на събитието.

Книгата е на издателство „Петър Щенгъл“ в Чехия. Подобен труд на чешки език излиза след пауза от почти 40 години. Съставители са Лудмила Кроужилова, Йорданка Трифонова, Марцел Черни и Ондřej Зяц. Включена е поезия от 25 модерни

Ованес Торосян, Стефан Мавродиев, Атанас Атанасов, Стефка Янорова, Кръстьо Лафазанов, Валентин Танев, Малин Кръстев.

На 10 април в галерия „Средец“ на Министерството на културата е представено трето, допълнено издание на „Записки. 1970 – 1993“ от Константин Павлов (1933 – 2008).

Издателство „Факел експрес“ е поверило художественото оформление на книгата на акад. Светлин Русев. Премиерата е с участието на актьорите Руси Чанев и Валентин Ганев. За Константин Павлов и за книгата говори Георги Борисов.

Изданието включва записките, водени от Константин Павлов в две тетрадки с твърди корици – Голяма и Малка. Някои от тях са навърляни на отделни листове, запазени от съпругата му Мария Павлова, други са преписвани или правени от нея под диктовката на поета. Основната част от тези записки, подбрани и подредени от автора им, излиза през 2000 г. в издателство „Жанет 45“.

В настоящото издание читателят ще намери повече от 60 нови фрагмента, както и отделни отговори от интервюта и на анкети, които поетът е давал винаги писмено или с изричната уговорка непременно да изчете и одобри, преди те да бъдат отпечатани. „Независимо че отделни редове или цели пасажии от тях читателят ще открие в приживе издадените от поета „Записки. 1970 - 1993“, решихме да ги повторим и в техния първоизточник – споменатите интервюта, едно, за да съхраним оригиналния им вид, и второ, за да покажем крайно своеобразния процес на авторския подбор“, съобщават от „Факел експрес“.

2019 г.

До края на май 2020 г. на сцената на НАТФИЗ ще има 15 премиери, някои от които копродукции, съобщават от театралната академия на 1 юли.

Сред новите попълнения е идеята на проф. Пламен Марков да представи студентите си в спектакъл по две едноактни пиеси – „Птици“ и „Бум в неделя“ на Константин Павлов, и „Паночка“ от Нина Сагур по повестта „Вий“ на Гогол. Последният ще бъде реализиран в копродукция с театър „Стефан Киров“ в Сливен и ще се играе на две сцени.

Константин Павлов и Орон
© Личен архив на Донка Павлова

български поети – от Атанас Далчев до 90-те години на ХХ век. Сред тях са Блага Димитрова, Вълто Раковски, Димитър Стефанов, Константин Павлов, Христо Фотев, Николай Кънчев, Григор Ленков, Биньо Иванов, Георги Рупчев, Екатерина Йосифова, Бойко Ламбовски и др.

Преводите на стиховете са на известни чешки българисти от различни поколения – Дануше Хронкова, Лудмила Кроужилова, Властимил Маршичек, Яна Маркова, Марцел Черни и на най-младия от тях – поетът преводач Ондржей Заяц.

Избраните творби са на екзистенциална тематика, не на политическа, уточняват от Чешкия център. На премиерата ще говорят известният български литературен критик и поет проф. Пламен Дойнов и бохемистът преводач доц. д-р Добромир Григоров.

2022 г.

На 27 януари в националния пресклуб на БТА е обявено учредяването на Национална награда за поезия „Константин Павлов“, на която Българска телеграфна агенция ще бъде медиен партньор.

„Обявяваме тази награда на празника на Йоан Златоуст, който казва: „Ако искаш да се прославиш, презирай славата“. Днес ще говорим за поета Константин Павлов, който се прослави именно презирайки славата.“ С тези думи генералният директор на БТА Кирил Вълчев открива пресконференцията, в която участие вземат журналистката и дългогодишна ръководителка на Българската редакция в „Дойче веле“ Румяна Таслакова – инициатор за учредяването на литературната награда, както и членовете на журито, което ще присъжда наградата: поетесата и драматург Мирела Иванова, литературният историк и критик проф. Михаил Неделчев и писателят Ани Илков. На събитието присъстват също гъщерята и внучката на поета – художничката и директор на НУИИ Донка Павлова и студентката Неда Лаптева.

„Една нощ миналата година сънувах Константин Павлов. Когато се събудих, се замислих, че на името на този невероятен българин няма учредена награда. А трябва да търсим и откриваме поетите, които ще припомним за неговия невероятен дух и изключителното му гражданско достойнство и ще носят част от тях в нашето и в бъдещото време“, казва Румяна Таслакова и отбелязва, че основният критерий за открояване на достойните за наградата поети трябва да бъде именно гражданският им дух – като личности и като творци.

Създателите на наградата се обединяват около мнението, че Константин Павлов несъмнено е едно от най-необичайните и знакови явления в българската поезия – немногословният автор, чиито забранени „Стихове“ (втората книга на поета) се преписваха на ръка, разпространяваха се и се превръщаха в символи на литературния и човешки стоицизъм, на свободния и неустрашим дух, на високия смисъл да останеш верен на словото и истината.

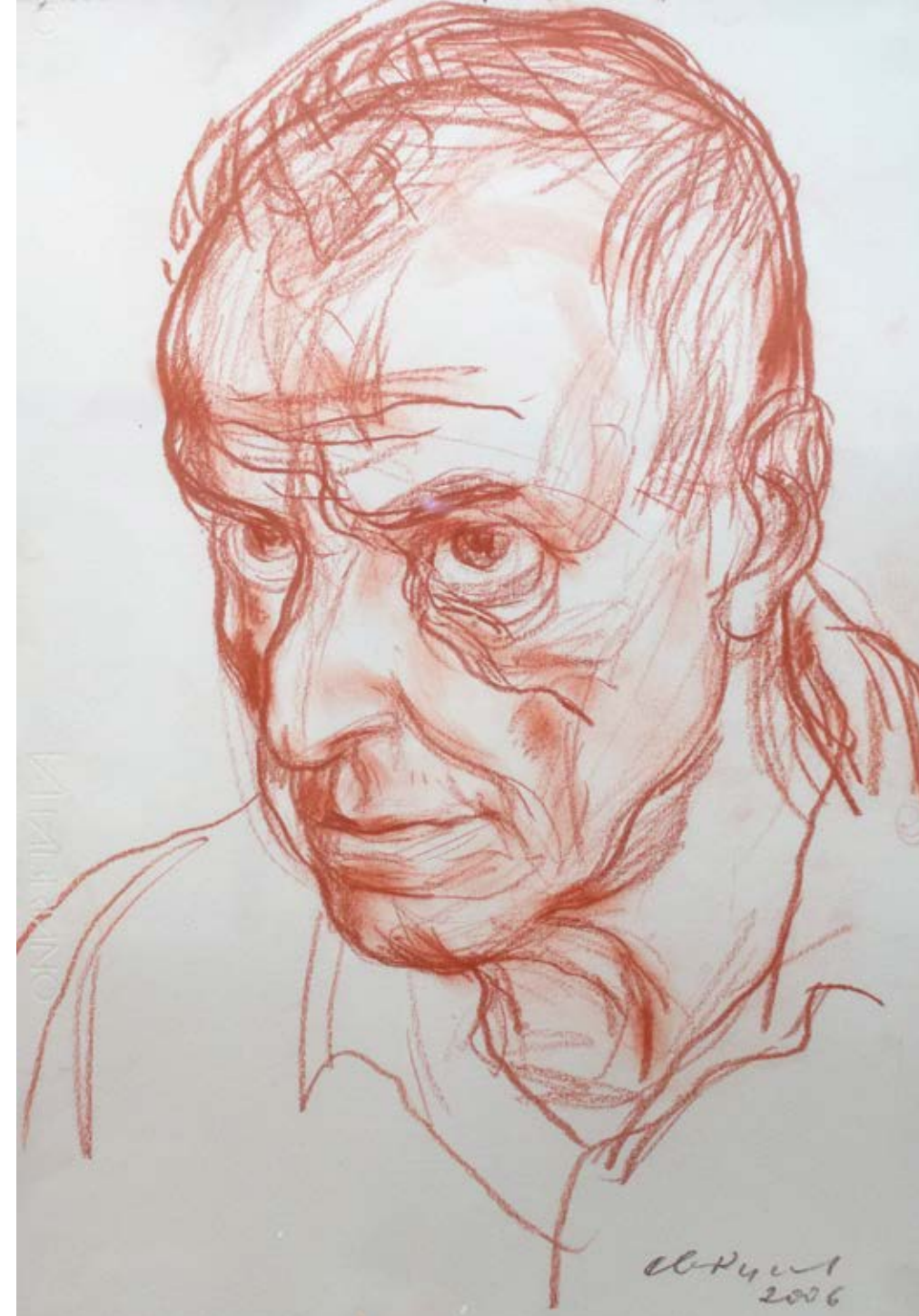
„За нас, литераторите, които съзряхме в средата на 60-те години и бяхме настроени критично към режима, „Стихове“ на Константин Павлов бе една от нашите съкровени, най-важни книги. И след 1989 г. Константин Павлов се превърна пак в нещо като опозиция. Днес също присъства непрекъснато в нашето съзнание като коректив чрез мяркаци се негови фрази и думи. Той вече е класик, но без да е застинал в поза“, отбелязва проф. Михаил Неделчев.

Ани Илков определя Константин Павлов като „трудолюбив поет, последния просветител – скептичен просветител; човек, чийто опит стига обертоните на мистическото, без да води до суеверие, и човек, който подлага настоящето на радикална критика, без да напуска териториите на духа“.

„Няма друг, който да е стоял с такава житейска и творческа твърдост в защита на свободната мисъл, творческото въображение и автономията на изкуството в България от 60-те години и насетне. Той бе поетът, който не пееше, усъмнен в „красивото безкористие“ на тогавашните „славеи“. Той взриви самото сърце на тогава пишещия се отново комунистически романс, като го атакува отчасти със собствените му идеали“, казва Ани Илков. Той предлага да се помисли и за поставяне на малък бюст (паметник) на Константин Павлов в близост до дома му в София.

Журито се обединява и около идеята, че присъждането на наградата за поезия „Константин Павлов“ си поставя високи литературни цели: да съхрани паметта за големия поет, да дава нови и нови поводи за преоткриване на уникалния му словесен свят и да разкрива нови пространства за разгръщане на модерната национална поезия.

Националната награда за поезия „Константин Павлов“ – материално поощрение и малка статуетка, изработена от скулптора Ангел Станев, ще се връчва всяка година на рождения ден на Константин Павлов – 2 април, на тържествена церемония в Софийска градска художествена галерия. Първата награда ще бъде обявена още тази година.

Константин Павлов, портрет. Автор: Светлин Русев
© Личен архив на Донка Павлова

Генералният директор на БТА Кирил Вълчев отбелязва, че за институцията като БТА е важно да показва на обществото какво е престижно и кои хора правят нацията ни велика. Той пожелава на членовете на журито за следващата 2023 г., когато се навършват 90 години от рождението на Константин Павлов, да са намерили най-точната мяра за престижност.

На 4 февруари БТА публикува интервю на Пепи Витанова с Донка Павлова, гъщеря на именития поет.

„Моето поколение се появи в началото на 90-

те години и повечето бяхме оставени да плуваме, който както и накъдето може. СБХ, както и гържавата, бяха колабирани, регулярни изложби нямаше, а новопоявилите се галерии бързо се сриваха до кинкалери и магазини за сувенири. По-възрастните от нас имаха натрупана инерция, за да работят и да се показват. Много малко от моето поколение оцеляха като автори, защото първо трябваше да се изхранват. Днес, 20 - 30 години по-късно, младите колеги имат повече опорни точки, но и повече покваряващи изкушения.“ Това казва за БТА художничката.

Константин Павлов на снимачната площадка на „Чуй петела“
© Личен архив на Донка Павлова

На въпроса дали баща ѝ Константин Павлов е подкрепял страстта ѝ по рисуването и какъв родител е бил, Донка Павлова казва: „Ясно беше, че е по-добре да рисувам, отколкото да ми се подарят барабан или да продължа да си посипвам главата с пепел. Да, имах пълна подкрепа да рисувам“. „Какъв е бил Константин Павлов? За мен е бил баща ми, както за всяка дъщеря нейният баща. И като негова дъщеря смятам, че да ти е баща Константин Павлов е най-прекрасното нещо. А докато рисувах, Константин Павлов да ти формира мисленето, си е за завист“, допълва тя.

„Аз се смятам за изключително щастлив човек именно защото съм дете точно на майка ми и баща ми. Ако те имат някакви грешки спрямо мен – то аз съм най-щастливата и благодарна грешка. Спрямо дъщеря ми се надявам да съм такава опора, каквато са били родителите ми за мен“, казва също Донка Павлова.

Тя благодари на 2-жа Румяна Таслакова за решението да създаде награда на името на баща ѝ. „Именно заради доверието ми към нея се съгласих и всичко дотук се случи“, казва художничката. „Не искам и не мога да си изграждам представа за поети, достойни за наградата. Не дай си боже, журито да си представя предварително кои са достойните. Има талантиливи и почтени автори от всички поколения. И те всички са различни. А ако наградата е „Хималаи“, вярвам, че една поляна или река също са достойни за нея“, допълва тя.

Предложения за участие в първото издание на конкурса за Националната награда „Константин Павлов“ се приемат до 25 март, съобщават организаторите през февруари.

Творчески съюзи и организации, издателства,

литературни клубове и сдружения могат да предлагат „книзи или ярки поетични цикли в националната литературна периодика“, публикувани в рамките на 12 месеца, считано от 25 март на предходната година.

БТА припомня, че Националната награда „Константин Павлов“ ще се присъжда веднъж годишно „за значимо поетично присъствие и гражданско достойнство“. Статуетката, изработена от скулптора Ангел Станев, заедно с грамота и стимул от 1500 евро, осигурени от Румяна Таслакова, ще се връчват всяка година на рождения ден на Константин Павлов – 2 април, на тържествена церемония в Софийска градска художествена галерия. Стихове на поета, в изпълнение на Валентин Ганев и Руси Чанев, ще прозвучат при обявяването на първия носител на наградата на 2 април 2022.

На церемония в Софийска градска галерия на 2 април са обявени победителите в първото издание на конкурса на името на Константин Павлов. Това са проф. 9-р Амелия Личева и Кирил Василев.

Наградата в памет на изключителния Константин Павлов е повод за разговор на Пена Витанова от БТА с неговата внучка Неда Лаптева, който е публикуван в сайта на агенцията на 1 април.

Витанова припомня, че още когато е на 16 години, Неда успява да впечатли прочутия астрофизик Стивън Хокинг с въпроса си: „Ако бихте могли да пътувате във времето, дали ще отидете в бъдещето, за да видите какво ще се случи с човечеството, или в миналото – преди Големия взрив, и да разберете какво го е предизвикало?“. С този въпрос Неда печели състезанието „Въпрос за Стивън Хокинг“, което се провежда като част от научния

фестивал на астрофизиците Starmus. Организаторите на фестивала я канят да зададе лично въпроса си на големия учен на специална церемония през есента на 2014 г. в Тенерифе, където се провеждат годишните срещи на Starmus. Сред гостите са и други „звездни хора“, като еволюциониста биолог Ричард Докинс, нобеловия лауреат Джон Мейдър, руските космонавти Алексей Леонов (първия човек, който през 1965 г. излезе в открития космос), Владимир Джанибеков, Сергей Крикалов, Юрий Батулин и Виктор Савиних. В консултативния съвет на Starmus е и китаристът на „Куин“ Брайън Мей – също астрофизик по образование. Неда му е фен и тъкмо от неговия сайт научава за състезанието за въпрос към Хокинг.

Ето какво отговаря Хокинг на Неда: „При възможност да пътувам във времето бих избрал бъдещето, защото за миналото винаги има начини да се разбере какво се е случило, а бъдещето не е сигурно. Затова и не може да се вярва на прогнозата за времето“.

Макар и да не пише поезия, въпросът на Неда към Хокинг, а и отговорът на учения, по поетичен начин кореспондират със стихотворението „Писмо до Светлин“, което Константин Павлов пише през 1987 г., 10 години преди Неда да се роди:

„Времето,
мой единствен съюзник
забавя своя ход.
Заглъхват стъпките му...
Изостава.
Предава се.
Скитни.
Но аз не се обръщам...
Обърна ли се,
ще се вкаменя,
ще се превърна в знак,
в километричен камък.
Ще ме обвие плесента –
предсмъртната прегръдка
и целувка
на Времето,
което назовавах Мое.
Сбогом!
Аз продължавам...
Напред!
И пак напред!...“

На въпроса: „Кои са най-ярките ви спомени с Константин Павлов?“, Неда казва: „Всичките са

лични и всичките са ярки. Мога само да кажа, че това да се родя и израсна в това семейство, е изключителен късмет и привилегия“. Тя допълва, че няма конкретна негова мисъл, която да ѝ е повлияла най-много. „По-скоро е цялостното усещане, с което оставах, след като прочетеш стих. Като отделна мисъл ми харесва „Аз съм един вампирясал Ангел“, казва Неда.

Тя споделя, че като малка е опитвала да пише стихове и дори е получавала положителни реакции. „Но сериозно да пиша стихове – не“, казва Неда. Наскоро тя се дипломира в Англия и вече е магистър по клинична невропсихиатрия. „Интересувам се най-вече от невронаука. Искам да изследвам дълбините на психиката ни. Като теми за изследване най-силно ме вълнуват неща като халюцинации, медитация, сънища, метакогниция и съзнание. Също така искам да популяризирам науката“, споделя Неда.

2023 г.

На 2 април в Софийска градска художествена галерия за втори пореден път ще бъде връчена наградата на името на поета Константин Павлов, учредена преди година от журналистката Румяна Таслакова, съобщават от екипа на 13 януари. Журито на престижния приз е с председател проф. Михаил Неделчев и членове Мирела Иванова и проф. Александър Шурбанов. Започва и събирането на номинации за конкурса, според приетия регламент.

Присъждането на наградата за поезия „Константин Павлов“ си поставя високи литературни и обществени цели: да съхрани паметта за големия поет, да дава нови поводи за преоткриване на уникалния му словесен свят, да припомня смисъла на гражданското достойнство и да обогатява пространствата за разгръщане на модерната национална поезия, припомнят организаторите на конкурса.

През 2023 година се навършват 90 години от рождението на поета. По този повод ще бъде инициирана и внесена за разглеждане в Столична община гражданска пописка с предложение алеята покрай реката от кръстовището на ул. „Граф Игнатиев“ и бул. „Евлози и Христо Георгиеви“ до ул. „Ген. Паренсов“ да носи името на големия поет, съобщават от екипа на журито на конкурса.

Българската телеграфна агенция е медиен партньор на събитието. За юбилея на Константин Павлов БТА, която през февруари 2023 година ще отбележи 125 години от създаването си,

ще подготви и издаде специален брой на списание ЛИК, се посочва още в новината.

* * *

Втората годишна награда за поезия „Константин Павлов“ ще бъде връчена на 1 април. Церемонията ще се състои в Софийската градска художествена галерия (СГХГ) в навечерието на 90-ата годишнина от рождението на българския поет. Това съобщава на 25 март пред медиите в националния пресклуб на БТА в София основателката на наградата – журналистката и дългогодишна ръководителка на българската редакция на радио „Дойче веле“ Румяна Таслакова.

„На днешния ден, когато Архангел Гавриил съобщил благата вест за това, че Богородица ще роди Божия син, си струва да отбележим, че благите вести остават в историята, когато пазим паметта за тях. И именно това е главната цел на литературните награди, които госпожа Румяна Таслакова учреди и през миналата година за първи път бяха обявени тук, в националния пресклуб на БТА – пазенето на паметта за един голям поет на България – Константин Павлов“, казва генералният директор на Българската телеграфна агенция Кирил Вълчев. По думите му има нещо символно, че в деня на размисъл преди изборите, когато не се говори за политика, България ще говори за Константин Павлов.

Според Румяна Таслакова поезията не е масово четиво, но е много важна за облагородяване на човешката личност. „В поезията на Константин Павлов една от важните теми е свободата. Свободата на словото за него е била винаги много важна. Вие знаете, че той никога не е позволявал някой да ограничи неговата свобода на словото“, коментира Таслакова.

Председател на журито в конкурса на името на Константин Павлов е проф. Михаил Неделчев, а членове са Мирела Иванова и проф. Александър Шурбанов.

„Искам да изразя удовлетворението от книгите, които получихме. Това са стойностни книги, значими книги, които ще съобщим на 1 април“, коментира проф. Неделчев. Той разказва, че на церемонията в СГХГ ще бъде връчена „една специална разтворена книга“ от скулптора Ангел Станев, която символизира творчеството на Константин Павлов. Събитието ще е с участието на актьорите Руси Чанев и Пламен Димов, както и на музиканта Христо Овчаров.

„Ние продължаваме да си разказваме най-различни истории с Константин Павлов, не само с

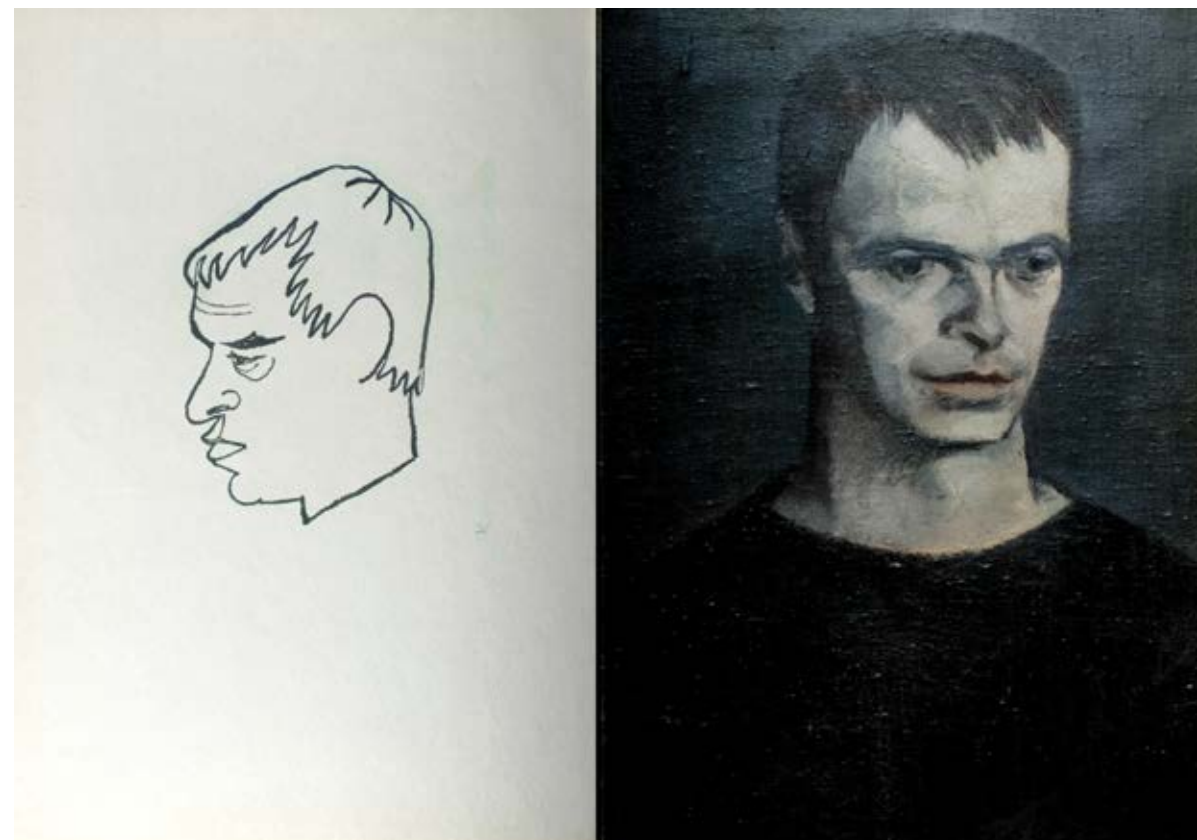
неговото творчество, но и с присъствието на неговата личност. Той винаги, когато се появяваше, всяваше смут в писателската гилдия“, допълва проф. Неделчев.

„Мисля, че всички сме убедени, че Константин Павлов е може би най-значителната фигура в българската поезия от втората половина на XX век. Със своята гражданска позиция, остра, безкомпромисна, той беше някакъв коректив в българското мислене, затлачено от лозунги, от неверни изказвания. Неговата поезия освежаваше българския обществен живот, въпреки че в продължение на две десетилетия – между 1965 и 1983 г., на него не му се даваше възможност да публикува книга, в най-силните години на неговото творчество. Той не престана да твори, разбира се, не престана да присъства в българската литература и затова трябва да го ценим и уважаваме“, казва проф. Александър Шурбанов.

Журито е прочело 52 новоизлезли книги в рамките на конкурса тази година, съобщава Мирела Иванова. „Можем да подчертаем, че една от причините за промяната в статута и отказа да се изпращат книги, а ние сами да ги издирваме, купуваме и четем, е мощната вълна от графомания, която буквално загади всичко по пътя си“, коментира тя.

Иванова допълва, че членовете на журито са отличили десет книги, които са ги развълнували. Сред техните автори са поетите Ани Илков, Калина Николова, Ина Иванова, Кръстьо Раленков, Тони Телалов, Йордан Ефтимов, Стефан Иванов. „Създаването на въздействащ и разпознаваем личен поетичен свят не е нито случайно, нито лесна работа“, казва Мирела Иванова и посочва, че паметта на поезията и голямото присъствие на Константин Павлов задължават журито да бъде безкомпромисно в избора си.

Българската телеграфна агенция е медиен партньор на наградата за поезия „Константин Павлов“. През месец април БТА посвещава брой на списание ЛИК на поета. В него са публикувани текстове на Румяна Таслакова, проф. Михаил Неделчев и др., както и информации за Константин Павлов от архивите на агенцията. „За Константин Павлов, особено преди 1989 г., не е писано много, включително и в БТА. И е писано главно в неговото легендарно като сценарист така, че да не се поставя акцент върху това, че той е поет“, казва доц. Георги Лозанов, директор на дирекция ЛИК в Българската телеграфна агенция. По думите му това, което прави Константин Павлов в българското кино, също остава достатъчно значима следа.

Вляво: Константин Павлов, портрет. Автор: Андрей Германов
Вдясно: Константин Павлов, портрет. Автор: Иван Кирков © Личен архив на Донка Павлова

„Константин Павлов още не е включен в тима на националните поети, на българските големи национални поети, който започва с Ботев, Яворов, Димчо Дебелянов, Лилюев, Далчев, Борис Христов...“, коментира доц. Лозанов и допълва, че има известна предпазливост и комуникативна трудност Константин Павлов да бъде разпознат като най-значим поет на собственото си време.

„Рискът е в следното – да дойдат поколения, които да не знаят за него, преди да бъде включен, и поради това никога да не бъде включен“, казва още Георги Лозанов.

* * *

На 25 март е открита паметна плоча на поета Константин Павлов (1933 – 2008) пред входа на дома му на бул. „Евлогий Георгиев“ 93 в София. Тя се поставя по повод 90-годишнината от рождението му, която се навършва на 2 април тази година. Плочата е изработена от скулптора Емил Попов.

На събитието присъстват гъщерята на поета Донка Павлова и неговата внучка Неда Лаптева. Сред присъстващите са също близки, приятели и колеги на твореца както от сферата на литературата, така и от киното.

Пред БТА поетът Румен Леонидов изразява съжалението си, че плочата се поставя сега, 15 го-

дини след смъртта на Константин Павлов, която по думите му е била неочаквана. „Коста боледуваше дълго време, но не даваше поводи, че животът приключва. Той се подиграваше със смъртта, както и с властниците, в недостъпна за тях форма“, казва Леонидов.

Той разказва, че Светлин Русев, който заедно с Нешка Робева се сприятелява с Константин Павлов, след кончината на поета е създал проект за стела – голяма възпоменателна плоча, която да бъде поставена пред входа на дома му. Върху нея по думите му нямало да има релеф, но щяла да бъде изобразена главата на Константин Павлов, изработена от Емил Попов. Румен Леонидов посочва, че тогава са правили подписки за реализирането на този проект. „Но общината, с типичната си административна мудност, не прие“, казва поетът. „Доколкото разбирам, отхвърлили са този проект, като не знам какви са причините. Защото ние не сме искали финансиране от общината, а само разрешение – да има един достоен ако не паметник, то поне по-масабно нещо, което отговаря на мащабите на Константин Павлов“, допълва Леонидов.

„Сега, 15 години по-късно, една скромна, много изчистена стилистично, типична по скромност за самия автор Коста Павлов“, коментира Леонидов

новата плоча. По думите му Константин Павлов е бил „гързък и реактивен само когато го ядосваха, а това не се случваше рядко“. „Иначе беше с чувство за ирония и самоирония, човек, който иронично казва, че понеже беше дълго време без работа, Господ го е назначил за секретар“, разказа Леонидов. „Естетиката на неговите творби е много висока... За разлика от това, което ни караха в комунизма, да слезем между народа, той имаше гениалното усещане, че народът трябва да се качва при своите най-добри и елитни, не елитарни, духовни същности“, посочва поетът.

При откриването на плочата Румен Леонидов изчита част от своя текст „Чудото Константин Павлов: „Геният е несъвършен. Бездарията е по-близо до абсолюта!“.

Леонидов представя скулптора Емил Попов като „един от най-верните приятели, един от най-обичаните художници от Коста Павлов. Един от малкото хора, който може да се сравнява с Коста по талант и особено по почитеност“. Попов разказа, че е бил поканен да направи паметната плоча за поета. „Нямаше да бъда толкова гързък да се самопредложа“, казва той. „Благодаря ви, че одобрявате това, което можах да направя“, допълва Попов.

„Талантът има божията мисия да посочи с пръст ежедневието, да му каже: „Превръщам те във вечност“. Константин Павлов е част от вечността. И както той би казал в послеслов: Здравей, Коста, прости многословието!“, казва режисьорът Коста Биков.

Режисьорът Иван Павлов припомня работата по съвместните си кинопроекти с Константин Павлов. „Коста е един от символите на културата и изкуството на ХХ век. На мен ми се струва, че с поезията, с филмите и с всички неща, които е написал, той ще остане и символ на ХХІ век“, казва той.

По думите на писателя Димитър Бочев „обикновено великите таланти, личност и морал се разминават“. „Коста беше едно лично свидетелство за тяхното монолитно и хармонично съчетание. Той притежаваше невероятния талант да пресътвори болката, която го обвиваше от всички обществени ъгли, да я преработи, пресътворявайки я в творчество“, казва той. „Днешното скромно тържество в моите очи е свидетелство за безсилието на смъртта пред паметта. За безсилието на линейното време пред творческия талант, пред творческото величие. За безсилието на физиката пред метафизиката. Днес ние сме само един епизод, един попътен камък от безсмъртието, което му предстои“, допълва Бочев.

„Благодаря на всички, че сте тук, за да почетете най-големия за мен български поет“, казва журналистът Румяна Таслакова.

В рамките на събитието актьорът Валентин

Ганев прочита две стихотворения на Константин Павлов – „Елегичен оптимизъм“ и „Писмо до Светлин“. А поетът Иван Цанев представя свое стихотворение, посветено на Павлов.

* * *

На 1 април Екатерина Йосифова е отличена посмъртно с годишната награда за поезия „Константин Павлов“. Призът е присъден за втори път, а церемонията се състоя в Софийската градска художествена галерия (СГХГ).

„Тази година е особена година. Тази година е годината на 90-годишнината на Константин Павлов, тя е юбилейна година. Затова ние решихме да направим един извънмерен жест – да наградим човек, който вече не е сред нас. Решихме да дадем наградата посмъртно на голямата поетеса Екатерина Йосифова“, съобщава председателят на журито проф. Михаил Неделчев.

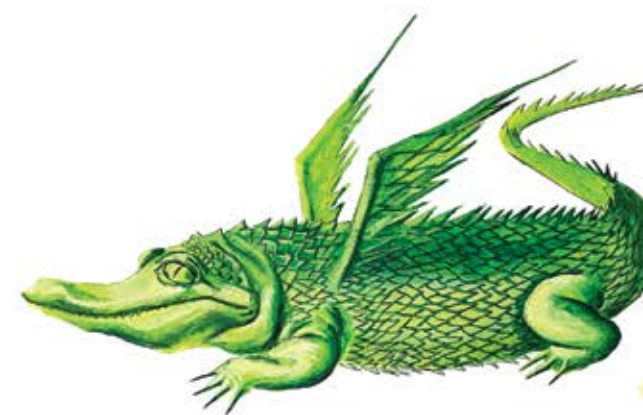
Наградата за поезия „Константин Павлов“ е връчена от учредителката на отличието – журналистката и дългогодишна ръководителка на българската редакция на радио „Дойче веле“ Румяна Таслакова, на дъщерята на Екатерина Йосифова – Мила. „Радвам се, че имате възможност да приемете тази награда за вашата майка, която познавах, която е една велика, велика поетеса и се радвам, че журито е взело това решение тази година“, коментира Таслакова.

„В нейната поезия няма нищо излишно. С годините Катя свличаше от себе си всичко външно, което може да ѝ попречи да стане еднородна с истината“, казва по време на церемонията проф. Александър Шурбанов, който като член на журито е дал предложението наградата да бъде присъдена посмъртно на поетесата.

Екатерина Йосифова е преди всичко поет на съкровено интимното преживяване, но нейната съдбовна привързаност към истината изпълва творчеството ѝ с гражданска будност, сближаваща я с безкомпромисната бунтарска поезия на Константин Павлов, когото тя високо ценеше и с когото общуваше, допълва още проф. Шурбанов.

На журито не беше никак лесно да направи своя избор. Прочетохме над 50 новоизлезли поетични книги и стихосбирки и не една и две ни развълнуваха по един или друг начин, разказва Мирела Иванова, която също е част от журито. „Паметта на поезията и голямото присъствие на Константин Павлов ни задължиха да бъдем много безкомпромисни в избора си, особено сега, когато сме в навечерието на утрешния му 90-годишен юбилей“, допълва тя.

Стихове на Константин Павлов рецитират актьорите Руси Чанев и Пламен Димов. В събитието участва и музикантът Христо Обчаров.

Фьони мѣти кръгли речни камъни. Автор: Донка Павлова

Михаил Неделчев: Големите поети се раждат рядко

Михаил Неделчев показва плакат от литературна вечер през 1983 г., посветена на Константин Павлов

Яница Христова

„Големият поет се ражда рядко. Той не се явява непрекъснато“, казва в интервю за списание ЛИК литературоведът Михаил Неделчев.

Михаил Неделчев е роден на 17 юли 1942 г. Завършва славянска филология и философия в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Той е писател, литературен историк, журналист и политик, автор на редица литературно-исторически книги. Ръководител е на департамент „Нова българистика“ към Нов български университет.

Михаил Неделчев е автор на книгите „Критически страници“, „Социални стилове, критически сюжети“, „Цензурираните класици“, „Любов и литература“ и др. През последните години подготвя три томните съчинения „Как работи литературната история?“, от която до момента са излезли два тома – „Литературно-исторически обзорни сюжети“ и „Литературно-исторически персоналистични сюжети“.

За книгата „Размишления по българските работи“ през 2003 г. Неделчев е отличен с Националната награда за хуманитаристика „Христо Г. Данов“, а през 2004 г. получава Бургаската литературна награда за цялостно творчество „Голям златен Пегас“ и Специалната награда на Празниците на изкуствата „Аполония“. През 2012 г. Михаил Неделчев е удостоен с орден „Св. св. Кирил и Методий“ – I степен, а през 2022 г. на тържествена сесия на Столичния общински съвет е удостоен със званието „Почетен гражданин на София“.

Пред списание ЛИК литературоведът споделя каква според него е връзката между поезията на Константин Павлов и киносценариите му, говори за стихосбирките му и перипетиите около тяхното издаване, както и за различните страхи по времето на тоталитаризма и днес.

Г-н Неделчев, каква беше връзката между поезията на Константин Павлов и неговите филмови сценарии?

– Константин Павлов умееше да вмъква цели стихотворения, реплики и прочие в своите сценарии. Това беше една форма на публикуване, макар и по този начин, на неща, които бяха свързани и които идваха от поезията му. Разбира се, поезията му беше по-важна от сценариите. Но аз мисля, че „Спомен за близначката“ и другите филми по неговите сценарии са нещо значително...

Дори в архива на БТА не открихме публикации преди 1989 г. за стихосбирките на Константин Павлов. Но почти за всяка премиера на негов филм има новини, в които той се споменава като автор на сценария.

– Това беше форма на маргинализация на Константин Павлов, на големия поет Константин Павлов. Тогаваша имаше такава практика – такива големи поети да ги приемат в странични секции на Съюза на писателите – като детски поети, граматурзи, кинодраматурзи и т.н. По този начин се обявяваше, че те не са съвсем поети. Кое то, разбира се, беше една голяма лъжа, защото ние знаехме още през 1962 г., аз специално знаех, че Константин Павлов е голям поет.

По времето на късния социализъм ние имаме трима големи поети, които се движеха в една конфигурация – това бяха Константин Павлов, Николай Кънчев и Биньо Иванов. През цялото време ние ги обожавашме. Аз съм бил приятел и с тримата. С Константин Павлов моите отношения все пак бяха най-дистантни в сравнение с близкото ми приятелство с Николай Кънчев и с Биньо Иванов.

Константин Павлов беше рядка птица. Той се явяваше рядко в публичното пространство, но винаги в свята от обожатели и обожателки. Неговото явяване беше като гръм.

Има една знаменита история, когато иначе добродушния комунистически поет Ангел Тодоров слиза подпийнал от така наречения син салон в

Съюза на писателите, където са го почерпили по някакъв повод, и заварва долу Константин Павлов, който е с приятели. И Ангел Тодоров, решавайки да му каже нещо любезно, казва: „Коста, Коста, много пишеш“. На което Константин Павлов веднага отвърща: „А ти, бай Ангеле, много пишеш“. Константин Павлов беше с остър език. Аз съм озаглавил едно мое съчинение „Реплика през масата“. Защото реликата през масата често раждаше някои от най-значителните стихотворения на Константин Павлов. Репликата през масата беше нещо, което практикуваха и други поети, но те го практикуваха не с точен адрес. Докато Константин Павлов, когато кажеше една реплика през масата, тя след това веднага обикаляше цялата литературна стъга, независимо дали щеше да се превърне в стихотворение или не.

Ние бяхме абсолютен литературен плебс. Ние бяхме, така да се каже, маргинализирани всички. Аз принадлежах до 1989 г. в маргиналията на литературния живот и се гордея с това. Никога не станах член на цдиотския Съюз на писателите, но работих 15 година в издателство „Български писател“ и това ми създаваше статут. Но искам да ви кажа, че Константин Павлов беше изхвърлен, буквално изхвърлен. След 1965 г., след знаменитата му книга „Стихове“, която ние пазахме, защото предшната му стихосбирка, кръстена абсолютно подло и нарочно „Сатири“ с оглед на маргинализацията, аз и мои приятели сме я преписвали, при това по няколко пъти.

През годините вие подпомагате публичните изяви на поета и поезията му. Как реагираше публиката на представянията му, които организирате в началото на 80-те години на миналия век?

– Публиката реагираше много адекватно. Тя беше умна, знаеща, беше чела Константин Павлов. Тоест хората не бяха дошли от някакво любопитство.

През 1981 г. ние за пръв път представихме пуб-

лично Константин Павлов на един „Литературен петък“, което беше иначе невъзможно... Първо, публиката беше там. Салонът в Младежкия дом в град Пловдив беше препълен. Константин Павлов имаше много приятели – най-вече сред художниците и сред артистите, и всички те бяха там.

Просто беше сборище, след което се писаха обяснения и т.н. И в края на краищата моят приятел Веселин Сариев, който ги организираше, беше уволнен. Беше уволнен и назначен на по-високо, но тихо място, от което не може да организира нищо. На тази среща аз произнесох едно мое слово, което след това беше напечатано чак в сборника „Константин Павлов в българската литература и култура“ (от 2009 г. – бел. а.), който направихме в Нов български университет.

През 1983 г. единствено в Клуба на културните дейци в град Перник можеше да се организира юбилейно тържество за Константин Павлов. Нито един поет нямаше. Бяха дошли само художници, приятели отпук-оттам и едни прекрасни баби с народни носии. Самият Константин Павлов е от едно село, което е под водата, а бабите бяха дошли точно от задната страна на Витоша. И докато аз четях моето слово, те много се кефеха, защото видяха, че са дошли на тържеството на някакъв неправилен човек, така да се каже. Бяха си пуснали по редицата и една бутилка гроздова, която си бяха донесли, и след това пяха със страховно настроение. Това беше абсолютна алтернатива на безумните официални чествания на бездарни стихотворци, да не им казвам имената, които се правеха в Народния театър и къде ли не...

Паметно е също представянето на Константин Павлов през 1988 г. на „Аполония“, което също имаше изключителен успех. Главното ченге, което наблюдаваше цялата работа, беше благожелателно настроено и гледаше да не стане скандал. След представянето ни попита с моята приятелка Копринка Червенкова: „Нищо не разбрах, а трябва да напиша доклад за какво е била тази вечер. Хайде, кажете ми“. Тогава му казахме, първо, че това не е сатира. Това е гротескова лирика – това е определение, което аз бях измислил. И тя наистина е гротескова лирика, като най-силни гротески са например „Капричио за Гойа“ и т.н.

Продиктувахме му на ченгето един пасаж, който той си записа, и ни беше много благодарен, че сме го отървали от тази работа, непосилна за него.

Константин Павлов имаше тук и там възможност да се изяви. Най-прекрасната публикация от тези социалистически години беше през 1981 г.,

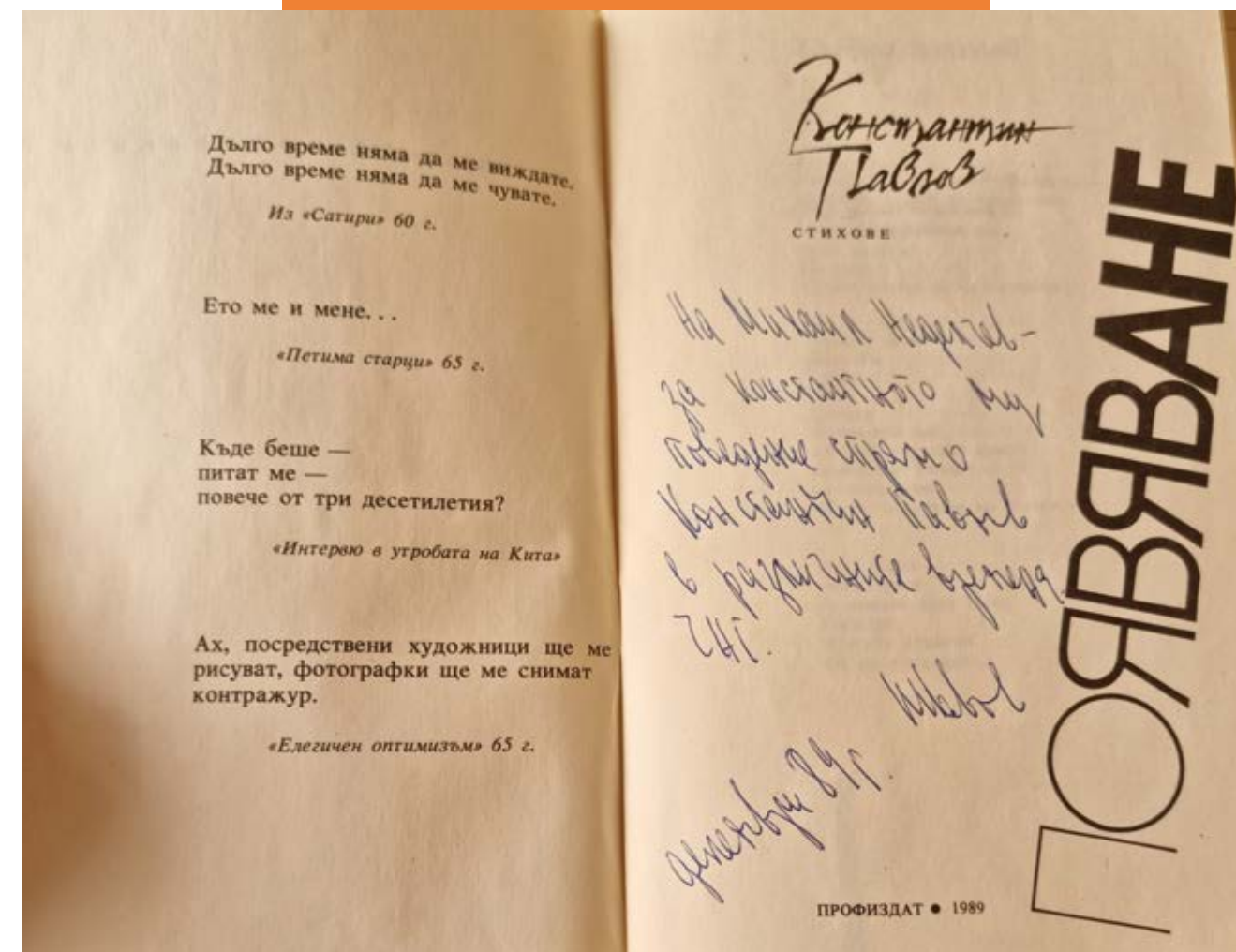
когато в бургаския алманах „Море“ беше публикуван много голям цикъл. Ние, разбира се, знаехме тези стихове, понеже ги четяхме в ръкопис. Но благодарение на Недялко Йорданов и Христо Фотев, които бяха редактори в алманаха, излязоха и просто беше чудо публикуването им.

Аз съм спасил шпалтите на „Стари неща“. Те са след работата на коректорите и са с всички възможни подписи на моите началници в издателство „Български писател“. Самото издаване на тази представителна книга, на тази лична антология, също беше голямо събитие. Макар че там можеха да влязат само неща, които преди това са били издавани в книги. Това беше формулата и нови неща не беше разрешено на Константин Павлов да включи, а той имаше какво ли не. Освен това Любомир Левчев написа един патронажен текст, където застана в една позиция, с която като че ли казва: „Аз съм голям поет, но и той не е толкова лош поет“ и прочие... Въпросът е, че действително без предговора на Левчев това нещо не можеше да излезе въобще, което е самата истина. Присъствал съм на всички възможни обсъждания, като вероятно е имало и дргуи, по-тайни обсъждания как да се издаде книга на Константин Павлов, понеже става на 50 години. Той вече беше минал тези 50 години, когато излезе „Стари неща“. В някакъв смисъл беше голям празник издаването на тази книга, но тъжен празник – с всички тези неприятни неща, които се случваха.

А като изключим тази антологична книга, „Появяване“ е третата стихосбирка на Константин Павлов. Ето какво ми е написал той като посвещение: „На Михаил Неделчев – за константиното му поведение спрямо Константин Павлов в различните времена...“ (бел. а.).

В различни неговии интервюта, които четох, той казва, че много държи на приятелите си и на тези, които са останали такива във времето. Казва, че всъщност той има късмета тези хора да му бъдат близки, както и вероятно те имат късмета той да им бъде близък.

– Така е. Константин Павлов в последните си години беше заобиколен от нови, млади поети, които също го обожаваша и даже го ревнуваха, така да се каже, от старите му приятелства, но това е нормално. Това са хора като Румен Леонидов, Ани Илков и Георги Борисов, които му бяха много верни. Те издадоха различни негови книги, като например „Записки“. А издателство „Жанет 45“ издаде един тритомник на Константин Павлов – със сценарии, стихотворенията и с всички негови

Посвещение от Константин Павлов за Михаил Неделчев, написано на първата страница на стихосбирката „Появяване“

неща. Ние пък направихме конференция, от която се появи сборникът „Константин Павлов в българската литература и култура“.

Ето, да ви покажа също как милият Константин Павлов ми е нарисувал тази много красива книга с литографии на Светлин Русев – „Писма до Светлин“. Той вече можеше само така да пише, тъй като беше получил мозъчен удар, не можеше и да говори... Премиерата на тази книга се състоя в НДК и беше вече тържествена и официална.

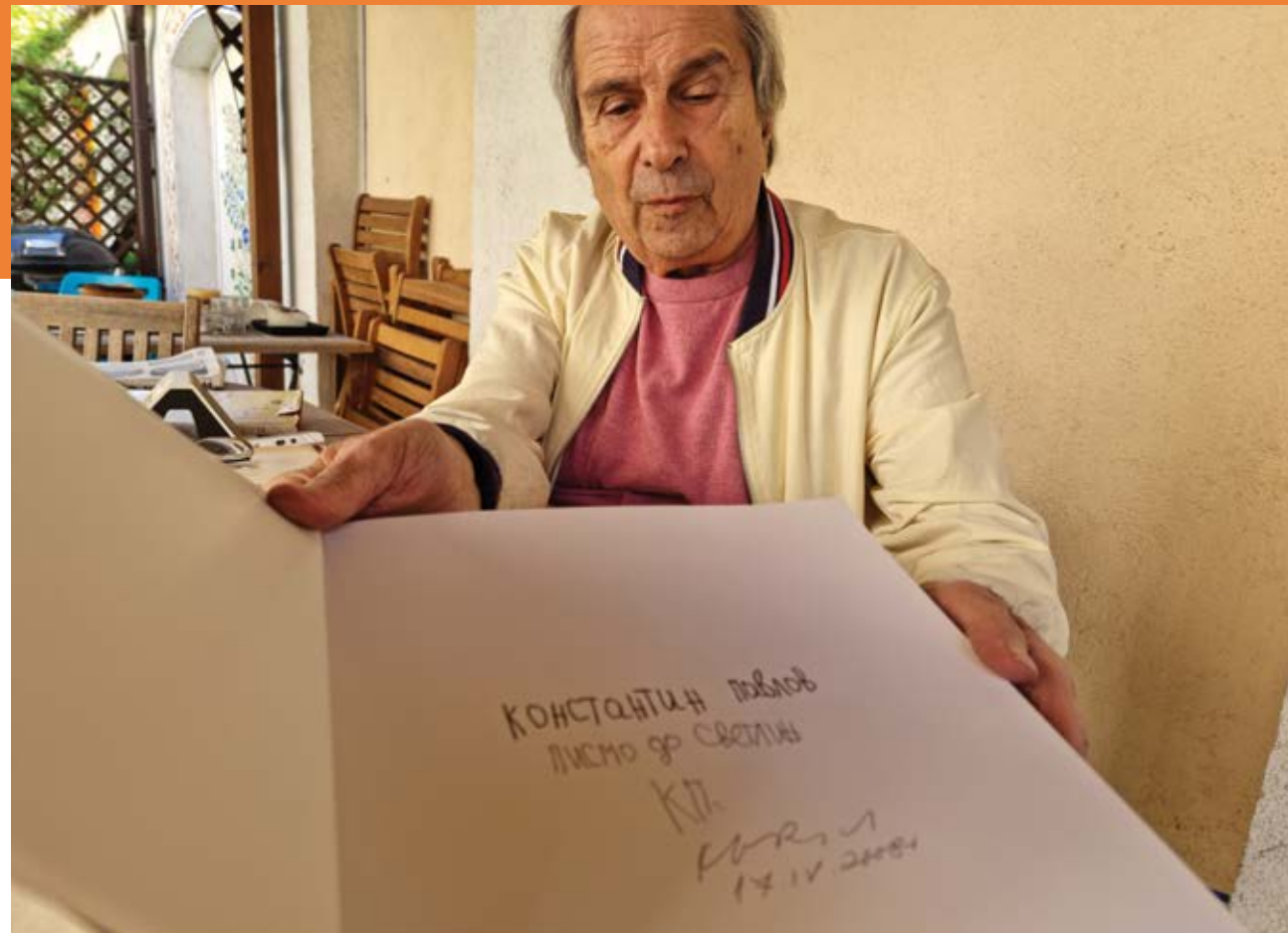
Когато властта вече няма толкова голям контрол.

– Никакъв контрол нямаше, слава богу. Нямаше власт, която да контролира какви си поети. Тя се интересуваше вече от дргуи неща...

А защо властта се е страхувала толкова много от думите на поета Константин Павлов, че в продължение на десетилетия е поставена забрана върху поезията му?

– Достатъчно е и днес да се почитат стихотворенията на Константин Павлов, за да се види тяхната поддривна сила. Те имат поддривна сила спрямо всяка власт, а спрямо една тоталитарна власт мощта им е огромна.

Поезията на Константин Павлов не беше лесна за възприемане поезия. Например сега правя този експеримент – чета на моите студенти неговата поезия и, за съжаление, общо взето, не виждам никакви реакции. Да кажем – неговата притча за алхимика или знаменитата „Прекрасното в поезията или жертва на декоративните рибки“ – не го разбират младите хора, не разбират за какво става въпрос въобще. Не разбират цялата тази подозрителност, която течеше, целите тези фалшиви обвинения спрямо един поет и прочие. Тоест поезията на Константин Павлов продължава и днес да е политическа поезия. Тя има политическа мощ – за тези, които могат да я слушат и да я разберат.

Посвещение от Константин Павлов за Михаил Неделчев, написано на първата страница на книгата „Писмо до Светлин“

Днес един творец може ли да бъде толкова „опасен“?

– Не. Не, защото няма такъв култ към поетите. Въпреки че например аз винаги се учудвам, когато виждам различните публики на Георги Господинов, който действително събира огромна публика от млади хора. Виждал съм ги и тук, в Младежкия театър, виждал съм ги и на „Аполония“ в Созопол, където идват млади хора и това е прекрасно...

Моята дъщеря, която е на 22 години, също е голяма фенка на Георги Господинов. Но съм ѝ давал например да чете Константин Павлов и някак си няма все още сетива за него.

Това може би е, защото поколението, което е родено след 90-те години на миналия век, няма спомени какъв е бил животът преди това. А ако не познаваме автентичния разказ за миналото, ние няма как да си обясним и защо поезията на Константин Павлов е такава, каквато е.

– Така е. Въпреки че Константин Павлов и специално някои стихотворения, даже много от тях, имат смисъл и извън този контекст. Кое, разбира се, е валидно за всяка голяма поезия.

Споменахте понятието „гротескова лирика“, свързано с поезията на Константин Павлов. В един свой текст пишете, че „тази гротескова лирика ни освобождава от страха – когато желаем и сме готови за това“. Готово ли е нашето общество да се почувства освободено от страха?

– Днешните страхове са други страхове. Днешните страхове са за хляба, за работата. Това не са страховете, които ние имахме – тази реторика на подозрителността, която насаждаше комунистическата партия чрез своята тайна милиция, държавна сигурност.

Онзи ден си четох за пореден път така наречения ДОН - Дело за оперативно наблюдение... Аз имам два ДОН-а, като вторият ми съобщиха, че са го изгорили и е унищожен. Това е първият ми ДОН. Той трае до 1975 г. и в него се мярка и името на Константин Павлов в разни компании, в които сме били. Но специално в моя ДОН персонално прицелено за него донесение няма...

Тогавашният страх беше страхът от подслушване, от това, че ще те предаде този, на когото ти казваш някакви неправилни неща. Много често ние знаехме, а Константин Павлов винаги

знаеше пред кого говори – той говореше остро, включително пред тези, които след това ще напишат донос. Това той го тематизира и в самата си поезия. То съществува като в стихотворението, което завършва с доносник в гардероба, като в „Алхимици“ и др.

Цялата тази реторика на подозрителността и въобще тези страхови неврози, които ние така или иначе имахме... Макар че както ги имахме, така и непрекъснато говорехме разни гадости. А Константин Павлов беше първомайстор на тези гадости. Ние живяхме под ето този непрекъснат страх и предизвикателство към властта...

Какви бяха личните Ви срещи с Константин Павлов? Кое от разговорите си с него си припомняте и днес?

– Той беше мълчалив човек. Въпреки че в един момент, когато се отпуснах, се разприказваше и приказваше всякакви неща. Но той беше проник в тези лични разговори...

През януари миналата година сте сред учредителите на Националната награда за поезия „Константин Павлов“, на която Българска телеграфна агенция е медиен партньор. Как се стигна до решението да се създаде това отличие?

– Това е лична инициатива на прекрасната наша колега, журналист от „Дојче веле“ Румяна Таслакова. Тя много дълги години е наблюдавала и е описвала и предишния, и сегашния живот на новата ни демокрация. Тази награда е нейна инициатива, включително финансовият израз на отличието е лично нейно дарение. Освен че Румяна Таслакова изцяло спонсорира наградата, тя събра и журито – покани мен, Мирела Иванова и Ани Илков. Ани Илков сега се оттегли и на негово място ние поканихме прекрасния поет и преводач Александър Шурбанов.

Прекрасно беше това, за което ни събра Румяна Таслакова. Прекрасна беше и публиката, която беше в Столична градска художествена галерия миналата година. Много хора имаше тогава, а наградата бе връчена на Амелия Личева и на Кирил Василев.

С какво те привлякоха вниманието на журито?

– Те са просто прекрасни поети. Аз си мислех за другата формула, но и тази фор-

мула, която реализирахме миналата година, също е добра. Мислех си, че трябва да бъдат удостоени хора, които са били свързани с Константин Павлов по-стабилно, които по някакъв начин продължават неговата поетика, неговите тематични и стилови търсения. Мисля, че тази година точно в този посока е наградата.

Тази награда не бива да се дава на случайни хора, които не са достатъчно утвърдени или пък не сме абсолютно убедени, че става въпрос за действително ярко, изключително талантиливо дарование.

Носителят на наградата през тази година ще бъде обявен на 1 април. С какво този, който ще получи отличието, е спечелил интереса ви?

– Както казва Константин Павлов в този автограф, който ми е дал: „За константинното му поведение спрямо Константин Павлов“.

(На 1 април 2023 г. Екатерина Йосифова е отличена посмъртно с годишната награда за поезия „Константин Павлов“ – бел. а.)

Откривате ли в съвременното поколение поети с толкова ярка творческа индивидуалност, каквато е притежавал Константин Павлов?

– Големият поет се ражда рядко. Той не се явява непрекъснато. Освен това Константин Павлов става голям поет и благодарение на алтернативността на появата си.

Неговата сила е и в алтернативността спрямо идеологията. Това е, разбира се, елементарно да се каже така – че благодарение на това е станал голям поет. Но оттам той черпи енергията на своето слово...

Константин Павлов на „Аполония“ през 1988 г. Фотограф: Тодор Денев

Музика, стиховете и миниатюри.

25 въпроса към Константин Павлов

Румяна Таслакова и Константин Павлов.
Снимка: личен архив на Румяна Таслакова

Румяна Таслакова

Румяна Таслакова е родена в София, но когато е на 17 години емигрира в Германия. Там тя следва икономика и славистика, а през 1963 г. започва работа в радиостанция „Дойче Веле“ – медия, която до 1989 г. е един от най-важните информационни източници в България.

В продължение на десет години Румяна Таслакова е главна редакторка на българската програма на „Дойче Веле“. От 2008 г. тя е журналист на свободна практика. Сред признанията, които Таслакова получава за дейността си през годините, са наградите: „Приз на Съюза на журналистите в България „Подкрепа“ по повод Световния ден на свободната преса“ през 1997 г. и „Специална награда за принос в популяризирането и обективното представяне на европейската тема в българската радиожурналистика“, присъдена през 2008 г. от конкурса „Българската Европа“.

Румяна Таслакова е автор и съставител на пет книги: „Заглушени мисли“, „25 въпроса – Анкети“, „Две десетилетия преход – България през погледа на германски дипломати“, излязла и на немски – „20 Jahre Wandel – Von Zeitzeugen betrachtet – Bulgarien im Wandel“, и „Цял живот събарям стени“.

Румяна Таслакова предостави на списание ЛИК откъса „Музика, стиховете и миниатюри“ от книгата си „Цял живот събарям стени“ (изд. „Изток-Запад“, 2015 г.), в който разказва за първата си среща с поета Константин Павлов. Тя сподели с читателите на изданието на БТА и анкетата (част от книгата „25 въпроса – Анкети“, изд. „Изток-Запад“, 2012 г.), която провежда с Павлов през юли 1992 година. Текстове са публикувани в списание ЛИК с редакция от екипа на изданието.

Тази вечер има рецитал на Константин Павлов в бившия царски дворец. Искаш ли да дойдеи?

Само името му съм чувала, нищо не съм чела, в Германия нямах негови стихове. Иван Андонов, който ме покани, ми даде една малка книжка.

*В една лодка се возим.
и какво значение има –
докато ти въртиш кормилото
дали аз въртя веселата,
щом лодката потъва?
Потъва, потъва...
Обърни се за миг
и ще видим
как най-верният пах
ококорено рони съзвучи
маха с мокра лопичка –
с богом!*

Онемявам. Рядко, много рядко чета поезия. Тези стихове ме разтърсват. Застанал пред рояла, с наведена глава, леко прегърбен, сякаш се притеснява, поетът чете с презавао-равен глас. Следват музикални миниатюри, пианистът се покланя, излиза Иван Андонов и в залата проехтява великолепият му глас. Стихове, стихове... Каква омая!

Защо се знае толкова малко за Константин Павлов? Времената са бурни, хората са потиснати от немотия и страхове, за поезия няма време – ми обясняват. Хората имат други грижи. А няма ли тези стихове да ги откъснат поне за мигове от всекидневието? – се питам аз.

Уговарям интервю с Константин Павлов. Какво да му занеса, с какво мога да го зарадвам – питам приятеля, който идва с мен. Да взема бутилка уиски, предлага той. И да внимавам, че неговото куче е агресивно, да не мърдам много, за да не го разяря.

Огромен пес, който ме гледа с изострено внимание. Следи ме. Крача бавно, сядам предпазливо. Не смея да мръдна. Поетът налива от уискито. Разказва. Гледам го в очите, но с периферното си зрение не изпускам от поглед кучето. Най-сетне то ляга в краката на господаря си. Струва ми се, че вече не съм му несимпатична. Поетът разказва, говорим час, два. Не питам за интервю. За да не разваля омаята от тези звездни часове в моя живот.

Опиянена от разговора, а и от уискито, излизам от дома му и още по пътя към хотела ми хрумва една идея. И други биха били щастливи, ако чуят стихове на Константин Павлов! В тези сурови времена поезията би могла да е като мехлем

за ранените им души. Така се ражда предаването „Миниатюри“ на „Дойче Веле“. Стихове на български поети и поетеси, оригинални записи и рецитали на Иван Андонов с музика от предкласиката. Първото излъчване е с Константин Павлов.

*Слушай, гълабче
Не вия с вълците по вълчи.
Но с гълабите също не гугукам.
Имам собствен глас.
Нямам стадо, нямам ято –
сам! – съм! – си!
Размножавам се от самосебе (си!).
Оцелявам –
Чрез самоизяждане.
Гууу-гу.*

Константин Павлов - поет, киносценарист

Анкета от юли 1992 г.

1. Какъв искахте да станете като дете?
- Продавач на репички.

2. Какъв талант бихте искали да притежавате?
- Повече скромност.

3. От кои три неща във Вашия живот не бихте искали да се откажете?
- От чистосърдечие то си, наивността си, доверчивостта си ... тавтология.

4. Какви шансове сте пропуснали във Вашия живот?
- Никакъв шанс... Пропуснах възможността да бъда груг.

5. Какво представлява за Вас най-голямото щастие?
- Най-голямото щастие е, когато разбере нещо за себе си, което не съм познавал до този момент.

6. Кой Ви е причинил най-голямото нещастие?

- Банално. Аз.

7. Какъв е смисълът на живота Ви?

- До този момент - никакъв.

8. Коя е най-голямата Ви грешка?

- Най-голямата грешка не е моя. Родителска е.

9. Какво или кого ненавиждате най-много?

- Отново банално. Себе си.

10. Кое качество цените най-много в една жена, в един мъж?

- В жената – интелекта, в мъжа – непосредствеността.

11. На кое място в света бихте искали да живеете? И защо?

- Там, където съм роден, защото нямам нужда от нови възприятия.

12. С какво биха могли да Ви съблазнят?

- С любезност.

13. Кога плакахте за последен път? И защо?

- За последен път не си спомням. Причините – цял живот са едни и същи. За плача...

14. Коя професия освен вашата Ви интересува? И защо?

- Всички останали професии – и те са ми по-интересни от моята собствена. Не умея друга професия освен тази, която имам.

15. С коя жена, която не познавате, бихте искали да прекарате една вечер?

- Съжалявам, че се запознахме с Вас.

16. От кои личности от миналото се възхищавате най-много?

- От моите прапрапрадородители.

17. От кои съвременни личности се възхищавате най-много?

- На техния внук.

18. За какво/на кого завиждате?

- Казах, че ненавиждам себе си. Сега ще потвърдя, че заедно с това завиждам на себе си.

19. Ако бихте имали въшебна пръчица, кое ще е първото Ви желание?

- Още една бутилка уиски от тази марка, която донесохме.

20. Какво Ви плаши най-много?

- Най-много... Кой въпрос е това?

(Двадесетият.)

Най-много ме плаши, че остават само пет въпроса и няма да докажа интелигентността си.

21. Какво е най-голямото щастие за Вас?

- За мен най-голямото щастие е многоликостта.

22. Кое е Вашето мото?

- Моето мото е: „Такъв, какъвто съм”.

23. Кой е любимият Ви цитат?

- „Ех, какви бяхме едно време!”

24. Кой цвят обичате най-много?

- Моят любим цвят е райето.

25. Коя музика обичате най-много?

- Съвсем сериозно отговарям. Бетовен. Ако питате за композитор, отговарям за композитор.

Статуетката, изработена от скулптора Ангел Станев, за лауреатите от литературния конкурс на името на Константин Павлов. Снимка: личен архив на Румяна Таслакова

КОНСТАНТИН ПАВЛОВ е всичко цяло, което имаме. Той е охранителят на свободата. Оцеляването на правдата. Достоинството в достойнството. Окоето, което наблюдава пътя ни от утробата на нива до аутопсията. Ойзи непонискан жест, след който никога вече никой от нас не е същият (дори подлещът). КОНСТАНТИН ПАВЛОВ е „рудиментарен отломък от едно много далечно бъдеще“, немислимо недостижим дух. И характер без аналог.

КОНСТАНТИН ПАВЛОВ започва там, където ние се изчерпваме. Всеки опит да бъде вкаран в някаква обща категория е недостоверен, защото той е категория сам по себе си.

Да се говори и да се мисли за КОНСТАНТИН ПАВЛОВ е невъзможно. Нямаме сетива за него. Нито думи. Опитите да го деконструираме, да си го обясним (едни – със случайни сполучливи пробалящици, други – тотално далеч от същественото, трети – злонанерено лъжливи), а крайна сметка завършват с провал. Дори крах.

Най-често използваните думи за него са свързани с отрицание и отпор: анти, контра, бунт, противостоене, алтернатива. Защото за нас появата на кураж е събитие, ценността е изключение, талантът – отклонение. Ето защо, да имаш сърце се оказва неочаквано. Да притежаваш устойчивост е невидяно. Тук дори ти да имаш смелостта да си ти, след като първо си станал човек, смятат за ексцентрична прищявка, за лудост, за престъпление.

КОЛКО ТОЧНО НЕПОНЯТНИ МОГАТ ДА БЪДАТ ЛИЧНОСТТА И ТАЛАНТЪТ НА КОНСТАНТИН ПАВЛОВ?

АПРИЛСКО ПОКОЛЕНИЕ? НЕ!

Опитват да го пришат към т.нар. (Априлско поколение, в което останалите поети, за разлика от него, са пряко обвързани с обслужване на нечий интереси: собствени, гилдийни, партийни. Той не е там. Затова Константин Павлов няма поколение. Той е поколение на самия себе си.

САТИРА? НЕ!

Опитват се да омаловажат и подценят поезията му, определяйки я за сатира. Константин Павлов няма жанр, защото пише без да наподобява или да стилизира самоцелно. Неговата поезия е сурова като преживяването, което я предшества. Тя утвърждава. Тя е поезия, която принадлежи на света, не на нас в едно време и на едно място.

ПОЛИТИЧЕСКА РОЛЯ? НЕ!

Опитват се да го представят като враг на Партията и жертва на социалистическата система, докато той е враг на мерзавците и жертва на антихуманната система. Затова и дистанцията му със социализма и демократичния ни преход е една и съща. Той знае, че новите са като старите, вълците отново са в овчи кожи, нищо не се е променило, всичко си е все така гнило.

ИНТЕЛЕКТУАЛЕЦ?

Как да наречем Константин Павлов интелектуалец? Та това звучи обидно в държава, в която културата е оръжие за установяване на властта на покварата, вместо спасение за (духовно) давящите се. Интелектуалец у нас е синоним на слуга, суфльор, подлизурко, наведена главица. Извън тази

реалност бихме могли да мислим за интелектуалеца като човек на духа и интелекта, който прилага и двете, за да оформи социалните и културни феномени, да даде посока и път, да обогати колективното съзнавано и несъзнавано. В този смисъл, Константин Павлов е интелектуалец. Константин Павлов е интелектуалец в контекст, който не съществува в България.

България никога не е била подготвена за толкова високо и дълбоко присъствие, каквото е Константин Павлов. България остана неподготвена преди, по време на и след него. Тя не може да поеме явление, което е коренно различно от душите, нравите и битието на всяка цена, с всички средства. Единственият ни скулптор на честта. Единственият ни пример за това колко пъти човешкият дух може да надскача себе си, да притежава благородство по инстинкт, да мисли единствено според законите на светлината, да бъде съзидателен в среда, отрупана с отломките на самоунижаващия се паднал ангел, в среда, осеяна с труповете от свещени ритуали.

КОЙ УБИ КОНСТАНТИН ПАВЛОВ?

аз-ти-той-тя-то-ние-вие-те
Имитираме смисъл и имитираме живот, докато думите на Константин Павлов остават между редовете на нашата обща и лична биография, която няма хепи енд. Харесва ни да се самозаблуждаваме, че това, което мислим, говорим и правим може да няма връзка с това, според което живеем.

Константин Павлов е една искра, която проблясва за миг някъде тук наоколо, за да ни покаже, че дори в най-голямото блато е възможно да се самосъздаде чист образ, мощен звук, недосегаема енергия, чието обитание чупи законите на физиката:

там, където тинята не може да те опръска, лъжата не може да те докосне, корумпираното съзнание не може да те унищожи.

Красив варварин в долината на страха. Дързък пришелец във времена, в които думите са валутата на малодушието. Хакер, който краква играта, в която всички са NPC-та и ги превръща в осъзнати ботове, неспособни да променят своята роля. Константин Павлов е воля.

**И ДНЕС,
КАКТО ВЧЕРА,
КОНСТАНТИН
ПАВЛОВ Е
ОТРИЧАН,
ЗАБРАНЯВАН,
ОТХВЪРЛЯН. С
АБСОЛЮТНО
СЪЩОТО
НАСТЪРВЕНИЕ.**

И ДНЕС, КАКТО ВЧЕРА, ДУМИТЕ МУ СЕ РЕДАКТИРАТ, СМИСЪЛЪТ УДОБНО СЕ ПРОПУСКА. А СМИСЪЛЪТ Е ОБЩОЧОВЕШКИ, НАДИДЕОЛОГИЧЕСКИ, ДУХОВЕН, СВЕТОВЕН.
И ДНЕС, КАКТО ВЧЕРА, ТО АНАЛИЗИРАТ ХОРА, ЧИИТО ИМЕНА ОСТАВАТ В ИСТОРИЯТА НИ ЕДИНСТВЕНО И САМО КАТО ИМЕНА НА ПОДЛЕЦИ И ПРОДАЖНИЦИ. ВИДЕОЗАПИСИ СЕ СЪКРАЩАВАТ, ЗА ДА НЕ СТАНЕ ОБЩЕСТВЕНО ДОСТОЯНИЕ КАК В XXI ВЕК МОЖЕШ ДА ПРОДЪЛЖАВАШ ДА БЪДЕШ УБИЕЦ НЕ ПРОСТО НА ЕДНА ЯРКА ЛИЧНОСТ, А НА ЦЯЛА НАЦИЯ. И ДНЕС, КАКТО ВЧЕРА, РЕАЛНОСТТА СЕ ПРЕНЕБРЕГВА. ИСТОРИЯТА СЕ ПРЕНАПИСВА.

ТОВА, КОЕТО КОНСТАНТИН ПАВЛОВ НИ ОСТАВИ КАТО ПРИМЕР, КАТО ПОЕЗИЯ, КАТО ЗАПИСКИ, КАТО ПРИСЪСТВИЕ Е АВТЕНТИЧНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО НА БЪЛГАРИЯ – ЕДНИ ТАЙНСТВЕНИ ПОСЛАНИЯ ОТ ДАЛЕЧНИТЕ ОСТРОВИ НА ТАЛАНТА, НАПИСАНИ НА НЕПОЗНАТ ЕЗИК, ЧИЯТО АЗБУКА ЕДВА СЕГА СЕ УЧИМ ДА СРИЧАМЕ.
ЗАТОВА СЕГА, НИЕ ОТ ФОНДАЦИЯ РЕФЛЕКТОР СЪЗДАДОХМЕ ИНИЦИАТИВАТА ПОЕЗИЯ ПЕРДУТА. ЗАЩОТО КАУЗАТА НЕ Е ИЗГУБЕНА, ПОЕЗИЯТА Е ВИНАГИ НАМЕРЕНА, ЗА ДА РАЗКАЖЕМ НА ДЕЦАТА ЗА КОНСТАНТИН ПАВЛОВ. ЗА ДА МОЖЕ ТЕ, ПРЕОТКРИВАЙКИ ПОЕЗИЯТА, ДА ПРЕОТКРИЯТ И СЕБЕ СИ. ДЕЦАТА, В ЧИИТО ДОМОВЕ НЯМА КНИГИ, ВЕЧЕ ЗАПОЧВАТ ДА УСЕЧАТ КОЙ ИМ ВЗЕ КНИГИТЕ, КОЙ ИМ ОТНЕ ДОСТОЙНСТВОТО, КОЙ ГИ ЛИШИ МЕЧТИ. СЕГА ТЕ ЧЕТАТ КОНСТАНТИН ПАВЛОВ.
УТРЕ, ТЕ ЩЕ ИМАТ НЕЩО ДА ВИ КАМАТ.

Национална литературна награда за поезия „Константин Павлов“ – 2022 и 2023 година

2 април 2022 г. Жури в първото издание на конкурса за Националната награда за поезия „Константин Павлов“ са: литературният историк и критик проф. Михаил Неделчев, поетесата и драматург Мирела Иванова - председател на журито, и писателят Ани Иаков. На снимката е и журналистката и дългогодишна ръководителка на Българската редакция в „Дойче веле“ Румяна Таслакова

2 април 2022 г. На церемония в Софийска градска галерия са обявени лауреатите в конкурса. Това са Амелия Личева и Кирил Василев

2 април 2022 г. Румяна Таслакова държи в ръце статуетката, предназначена за победителите в конкурса

1 април 2023 г. Председателят на журито на второто издание на конкурса за поезия „Константин Павлов“ проф. Михаил Неделчев, Мирела Иванова, журналистът и инициатор на наградата за поезия на името на Константин Павлов Румяна Таслакова и проф. Александър Шурбанов

1 април 2023 г. Церемонията се провежда в Софийската градска художествена галерия в навечерието на 90-годишнината от рождението на Константин Павлов. Посмъртно наградата се присъжда на Екатерина Йосифова. Отличieto е връчено на дъщеря ѝ Мила.

Очаквайте през месец май броя на списание ЛИК, посветен на

ПРАЗНИКА НА РОЗАТА В ГРАД КАЗАНЛЪК

ЛИК
Литература Изкуство Култура

125
години

БЪЛГАРСКА ТЕЛЕГРАФНА АГЕНЦИЯ

1898

ИСТИНСКИТЕ НОВИНИ